

การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง
: กรณีศึกษาหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล

ปริญทร์ รัตนบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ

2562

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง : กรณีศึกษา
หนังเค้าน้อย โจรนเมธากุล

ชื่อ - ชื่อสกุลผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นายปรินทร์ รัตนบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ดวงจันทร์)

ประธานที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขียวลักษณ์ สุวรรณแข)

กรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ดวงจันทร์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขียวลักษณ์ สุวรรณแข)

กรรมการ

มหาวิทยาลัยทักษิณอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

(อาจารย์ ดร. วัลลภา เชยบัวแก้ว)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง : กรณีศึกษา
หนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล

ชื่อ - ชื่อสกุลผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นายปรินทร์ รัตนบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ดวงจันทร์ และ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เยาวลักษณ์ สุวรรณแห

ปริญญาและสาขาวิชา : ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
ปีการศึกษาที่สำเร็จ : 2561

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2555 สาขาศิลปะการแสดง ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม การศึกษาเอกสารจะศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติบุคคลสำคัญจากหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเว็บไซต์ เป็นการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 3 อำเภอ คือ ปากพนัง หัวไทร และเชียรใหญ่ ผู้วิจัยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล ศิลปินแห่งชาติ เช่น กลุ่มนายหนังตะลุงที่เป็นลูกศิษย์ของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล และขาหนังตะลุงที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า บทกลอนของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล เช่น บทปราชญ์หน้าบท (บทไหว้ครู) บทเกี่ยวจอบ บทตั้งนามเมือง บทถาฮีบบทเทวดา แม่สอนลูก ถาฮีบสอนศิษย์ และยักษ์สอนลูกสาว เป็นต้น สื่อสู่ชุมชนผ่านการแสดงหนังตะลุง โดยสะท้อนวัฒนธรรมที่โดดเด่นด้านภาษา เช่น การบรรยายในการตั้งนามเมือง เขตพระราชนครวังหลวง คำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์ และราชินิกุล ส่วนในเรื่องการอบรมสั่งสอนในการดำเนินชีวิต ตลอดจนถึงความเชื่อและการประเพณีปฏิบัติโดยใช้พุทธธรรม เช่น เรื่องกรรม ไตรลักษณ์ ทิศหก อบายมุข และมงคล 38 ประการ เป็นต้น

คำสำคัญ : บทกลอนหนังตะลุง หนังตะลุง วัฒนธรรมภาคใต้ หนังเค้าน้อย

Abstract

Thesis Title : A Study of Southern Thailand Culture Reflections through Nung Ta Lung Poems :

A Case Study of Nung Klaonoi Rojanamatakul

Student's Name : Mr. Parin Rattanaburee

Advisory Committee : Assoc Professor Paibun Duangchan and

Asst Professor Dr. Yaowaluk Suwannakhae

Degree and Program : Master of Arts Thai Studies Case Study

Academic Year : 2019

The qualitative research of “the Southern Thailand Culture Reflections through Nung Ta Lung Poems” is the case study of Nung Klaonoi Rojanamatakul who was named as the Thai National Artist of 2012 in Performing Arts which aims to examine southern Thailand culture reflections through Nung Klaonoi popular poems. The researcher reviewed document research, relevant research evident from diverse secondary information resources. Data were collected by entering research sites specifically in the Pak Phanang Basin area which covers five districts of Nakhon Si Thammarat province including ; Pak Phanang, HuaSai, ChianYai, Cha - Uat, and Chaloem Phrakiat. The structured, unstructured interview, and group discussion has been conducted to those key informants who related to Nung Klaonoi Rojanamatakul's Nung Ta Lung performance such as his students, Nung Ta Lung fans in Nakhon Si Thammarat and friends. Research findings revealed that Nung Klaonoi's poems for example, Bot Pray Na Bot (Introduction or WaiKru), Bot Gieow Chaw, Bot Tung Nam Muang (Places Naming), Bot - RueSi, Bot - Thewada, Mea Son Look, Rue Si Son Sid, Yuk Son Look Sao that communicated via Nung Ta Lung performance reflecting the distinctive culture and language in narrating places naming, the royal palace and territories, royal and royal family words. Preaching about way of life, beliefs, and ethical behaviors used Buddhist teaching (Karma, Three Characteristics, Six Directions, All Vices or Allurements, and A Manual of Peace 38) also appeared in Nung Ta Lung poems. These research findings are useful for strengthening the power of Thai nation intelligence, praising local wisdom, creating a better understanding of southern Thailand culture for youths, educators, local wisdom elites, Nun Talung band, and the general public.

Keywords : NungTalung Poems, Southern Thailand Culture, Nung Talung, NungKlaonoi

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตาของบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ไพบุลย์ ดวงจันทร์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขียวลักษณ์ สุวรรณแห ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขตลอดระยะเวลาการทำงาน และรองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงศ์ ธรรมชาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ หนังกเล้าน้อย โรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) และบุคคลข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สำหรับการช่วยเหลือผู้วิจัยอย่างเต็มที่ในการให้ข้อมูลกลอนหนังสือในเชิงปฏิบัติและเชิงวิชาการ และผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณของหนังกปฐม อ้ายลูกหมี ผู้ซึ่งถึงแก่กรรมในช่วงหลังจากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณครอบครัว และกลุ่มนายหนังกเล้าน้อย ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหนังกเล้าน้อย โรจนเมธากุล สำหรับข้อมูลด้านหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัย ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนทุกอย่างก้าวของการใช้ชีวิต และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยอยู่เสมอมา

ปรินทร์ รัตนบุรี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือ	6
นายหนังสือ	16
บทกลอนหนังสือ	20
ประวัติและผลงานของหนังสือเล่มนี้ โจนเมธากุล	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก	59
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิจัย	63
วัฒนธรรมทางวัตถุหรือวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม	63
วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม	63
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
บทย่อ	88
สรุปผล	88
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	93
นุคลานุกรม	98
ภาคผนวก	100
ประวัติย่อผู้วิจัย	110

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1 นายเกล้า โจรจนเมธากุล ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2555 (กลาง) นายปฐม มุสิกะ (ขวา) นายปรินทร์ รัตนบุรี ผู้วิจัย (ซ้าย)	101
2 หนังสือค่าน้อย โจรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) ทำพิธีกรรมการแก้สบนหนังสือตะลุง ...	101
3 หนังสือค่าน้อย โจรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) แสดงหนังสือตะลุง	102
4 หนังสือค่าน้อย โจรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) แสดงหนังสือตะลุง และ นายปรินทร์ รัตนบุรี (ผู้วิจัย) สัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม	103
5 หนังสือค่าน้อย โจรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) และนายปรินทร์ รัตนบุรี (ผู้วิจัย) สัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม	103
6 หนังสือค่าน้อย โจรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) และคณะลูกศิษย์ ร่วมโครงการเป่าปี่ ตีทับกลอง และฝึกนายหนังสือตะลุง	104
7 หนังสือปฐม อ้ายลูกหมี่	104
8 หนังสือปฐม อ้ายลูกหมี่ แสดงเปิดโครงการเป่าปี่ ตีทับกลอง และฝึกนายหนังสือตะลุง	105
9 หนังสือปฐม อ้ายลูกหมี่ แสดงหนังสือตะลุงเพื่อแก้สบน	106
10 หนังสือปฐม อ้ายลูกหมี่ (กลาง) หนังสือเบงค์ อ้ายลูกหมี่ (ขวา) นายปรินทร์ รัตนบุรี (ซ้าย) ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมในการทำพิธีกรรมบูชาครู	106
11 หนังสือวีระ ลูกทุ่งบันเทิง (ศ.เกล้าค่าน้อย)	107
12 หนังสือวรพจน์ เขียนทอง	107
13 เพลงบอกสมใจ ศรีอุ่ทอง (เพลงบอกถวายพระราชทานฯ) ให้สัมภาษณ์เรื่องบทกลอน ของหนังสือค่าน้อย โจรจนเมธากุล แก่ผู้วิจัย	108
14 หนังสือลูกหมี่ สงวนศิลป์ (ซ้าย) นายมณูญ สังข์ทอง (ขวา) นายปรินทร์ รัตนบุรี (กลาง) ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม	108
15 นายมณูญ สังข์ทอง ผู้ให้สัมภาษณ์	109

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หนังตะลุงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของภาคใต้ เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์มาแต่โบราณ และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย สะท้อนรูปแบบของการประกอบอาชีพ ความคิด ความเชื่อ ของผู้คนในท้องถิ่น หนังตะลุงยังเป็นสื่อพื้นบ้านที่เป็นเครื่องมือสำหรับการรายงานเรื่องราวข่าวสาร ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคน และช่วยรักษาบรรทัดฐานของสังคม (สมัย สุทธิธรรม, 2550 : 26) การละเล่นหนังตะลุงได้รับอิทธิพลจากสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคม ที่แสดงออกถึงความบริสุทธิ์ใจ ทั้งด้านท่วงที อารมณ์ ความรู้สึก (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2529 : 165) หนังตะลุงและโนราเป็นมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชนภาคใต้ มีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม หรือในฐานะที่เป็นสถาบัน นันทนาการของสังคม มีส่วนเสริม สนับสนุน และชี้นำสถาบันอื่น ๆ ในสังคม ให้สามารถดำรงอยู่ และพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หนังตะลุงและโนราจึงกลายเป็นระบบสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของภาคใต้ โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในด้านการให้ความบันเทิงและการประกอบพิธีกรรมของชุมชน หนังตะลุงและโนรามีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างประเพณีและพิธีกรรมของชุมชน อันเป็นศูนย์รวมของความศรัทธา และต่อยอดความมีอัตลักษณ์ ศักยภาพ และบริบททางภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน เป็นสื่อพื้นบ้านที่มีส่วนในการสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และถ่ายทอดระบบคุณธรรม และวัฒนธรรมชุมชน ปกป้องรักษาบรรทัดฐานของสังคม ปกป้องสิทธิหน้าที่อันพึงมีพึงได้ โดยชอบธรรมจากสังคม และยังมีส่วนสำคัญต่อระบบความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต และระบบความเชื่ออื่น ๆ ของคนในสังคม เชื่อมโยงเป็นระบบโครงสร้างอันเดียวกัน มีส่วนในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานและตอบสนองความต้องการทั้งของปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานของสังคมมนุษย์ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ ปากท้อง ความขัดแย้ง การอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ ความลึกลับ และอำนาจเหนือธรรมชาติ ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ การติดต่อสื่อสาร การแสดงออก และการพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยสถานภาพ ศักยภาพ และบทบาทหน้าที่ของหนังตะลุงและโนรา ทำให้เห็นว่าหนังตะลุงและโนราสามารถเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพราะเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นบริบทโครงสร้างและพลวัตทางสังคมวัฒนธรรม ที่มีส่วนต่อการพัฒนาภาคใต้ (พิทยา บุษรรัตน์, 2546 : 135) หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงที่รู้จักกันดี และมักได้ยื่นควบคู่กับโนราและเพลงบอก

ปัจจุบันหนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงที่ยังคงแพร่หลาย และเป็นที่ยินยอมกันอย่างกว้างขวาง ในหมู่บ้านในภาคใต้แทบทุกจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ตรัง พัทลุง และชุมพร การแสดงชนิดนี้ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ เมื่อมีงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด ก็จะมีหนังตะลุงมาแสดง ด้วยเสมอ งานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่มีหนังตะลุงมาแสดงมักจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากชาวบ้าน ว่างานนั้นจืดจืด (ชวน เพชรแก้ว, 2526 : 1)

สุวิมล เวชวิโรจน์ (2559 : 175) อธิบายว่า การแสดงหนังตะลุงเป็นการแสดงความสามารถที่ถือเป็นอภินิหารส่วนตัวของนายหนัง ผนวกกับการฝึกฝนจนมีความชำนาญจึงจะสามารถแสดงหนังตะลุงให้ประทับใจผู้ชมได้ หนังตะลุงมิได้ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมเท่านั้น ยังได้สอดแทรกคติธรรม จริยธรรม และการศึกษาแก่ผู้ชมอีกด้วย

หนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล เป็นนายหนังตะลุง ชาวบ้านนาตำบลกระเกด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นนายหนังตะลุงที่มีประวัติทางการแสดงที่น่าสนใจ ท่านได้สืบทอดการแสดงหนังตะลุงจากหนังสือพิมพ์ คงมา ผู้เป็นบิดา ซึ่งมีชื่อเสียงในการแสดงหนังตะลุงโดยประยุกต์จากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ นอกจากบิดาแล้วท่านยังได้เป็นลูกศิษย์ของนายหนังตะลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชื่อเสียง เช่น หนังสือพิมพ์แก้ว บุญขวัญ หนังสือพิมพ์ เลี้ยวทอง หนังสือพิมพ์ ฟันขาว หนังสือพิมพ์ กิ่งทอง หนังสือพิมพ์ บัวทองหนังสือพิมพ์ และหนังสือพิมพ์ สิชล ซึ่งเป็นโอกาสให้ท่านได้จดจำสิ่งที่ดี ๆ มาประยุกต์ให้เป็นรูปแบบการแสดงหนังตะลุงของตนเอง ในฐานะของผู้สืบทอดศิลปะการแสดงหนังตะลุงมาตลอดระยะเวลา 60 ปี ท่านมีงานแสดงไม่น้อยกว่า 4,000 ครั้ง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การแสดงของหนังเคล้าน้อยเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของผู้ชมหนังตะลุงทั่วภาคใต้ ได้รับรางวัลชนะเลิศมากมายจากการประชันโรงหนังตะลุง เช่น รางวัลฤทธิทองคำ ช้างเผือก งาทองโล่ทองคำ ถ้วยทองคำ เทวดาทองคำ และขันน้ำพานรอง เป็นต้น ทำให้ชื่อเสียงของหนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล โด่งดังเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ท่านยังได้รับเกียรติให้ไปแสดงในงานสำคัญ ๆ ของประเทศไทย เช่น งานเผาศพวีรชน 14 ตุลาคม 2516 ณ ห้องสนามหลวง เป็นเวลา 3 คืนติดต่อกัน นอกจากนี้ บริษัท สิวารมย์ภาพยนตร์ ได้ติดต่อให้ท่านไปแสดงภาพยนตร์เรื่องวังเสื่อ โดยมีมิตรชัย บัญชา และเพชร เขาทรายภูร์ เป็นคู่พระนาง นับเป็นเกียรติประวัติครั้งสำคัญของวงการศิลปะหนังตะลุงภาคใต้ ท่านยังถ่ายทอดการแสดงหนังตะลุงให้แก่ลูกศิษย์ไม่น้อยกว่า 70 คน หนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล ยังได้รับรางวัลในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงานทางวัฒนธรรม เช่น รางวัลครูสอนดี ซึ่งเป็นครูสอนดีที่ได้รับทุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ใน พ.ศ. 2555 เกียรติคุณที่ได้รับ คือ “สอนดี สอนเป็น เห็นผล คนยกย่อง” และรางวัลศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง พ.ศ. 2555 ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ในฐานะของนายหนังตะลุงรุ่นหลัง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล ซึ่งถือเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาชาวบ้านในสังคมชนบทภาคใต้ เช่น เรื่องกรรมของแม่ กาลียุคเหนือพิภพ ธรรมเนียมอันแสนน้ำใจพระราช สักราชนิสีล้างแค้น กองทัพธรรม มนุษย์พันเหลี่ยม อสูรคะนองฤทธิ์ พระแสงถวัลวงศ์ จอมโจร 357 เป็นต้น หนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล ศิลปินแห่งทุ่งการเกด ผู้สืบสานสายหนังสือพิมพ์ ศิลปินหนังตะลุงเรื่องรามเกียรติ์ เป็น “หัวใจ” หนังตะลุงที่มี “แก้ว - ทอง” เป็นตัวตลกเอกประจำคณะ และศิลปินหนังตะลุงรุ่นหลังทุกคณะได้สืบทอดกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน หนังเคล้าน้อยเป็นผู้ยึดหลักการแสดงหนังตะลุงตามแบบโบราณ คือ “นายหนัง คือ นักเล่านิทานยามราตรี” หมายถึงนายหนังเป็นผู้มาเล่าเรื่องราวหรือนิยายให้ชาวบ้านฟังยามค่ำคืนผ่านการขับบทหนัง การเชิดรูป และการเจรจา เอกลักษณะประจำตัวหรือคุณสมบัติเฉพาะของนายหนังเคล้าน้อย ในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปที่ได้มีโอกาสติดตามผลงานการแสดงหนังตะลุงก็คือ นายหนังเคล้าน้อย มีน้ำเสียงไพเราะในการขับบทกลอน มีบทเจรจาที่กินรูป (เข้ากับรูป) เช่น พูดเสียงผู้หญิงได้เหมือนกับเสียงผู้หญิงแท้ ๆ สามารถขับงานบทกลอนสดได้โดยไม่ต้องมีการร่างบทกลอนมาก่อนล่วงหน้า (กลอนมุดโต) มีการแทรกนิทานอิงธรรมะลูกคู่ในขณะมีฝีมือเยี่ยมในการเล่นดนตรีประกอบ มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อเรื่องหรือลีลาในการแสดงหนังตะลุงที่ชวนให้ติดตาม ตลกไม่หยาบโตน จะใช้การแสดงตลกในลักษณะคำพวน พูดสองแง่สองง่าม ให้ผู้ชมได้ขบคิด ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่า จะเป็นประโยชน์ต่องานวิชาการการวิจัยและวัฒนธรรม จะเป็นการรวบรวมบันทึกบทกลอนหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล ให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้อนุรักษ์ สืบสานหนังตะลุงซึ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยที่มีความสนใจจะศึกษาเรื่องหนังตะลุงบทกลอนหนังตะลุงต่อไป

คำถามวิจัย

บทกลอนหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้
อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย
โรจนเมธากุล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยนี้คาดว่าจะเกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การรวบรวมบทกลอนของหนังสือสั้นๆ โจนมธากุล จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของเยาวชนรุ่นหลัง และการอนุรักษ์สืบสานหนังสือดีซึ่งเป็นการเล่นพื้นบ้าน
2. สร้างต้นแบบให้ประชาชนชาวบ้านและคนไทยภาคใต้ได้สร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีประโยชน์แก่ภาคใต้ และประเทศชาติต่อไป
3. ได้เป็นแนวทางในการวิจัยแก่ผู้วิจัยที่มีความสนใจจะศึกษาเรื่องกลอนหนังสือดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทกลอนหนังสือดี คือ คำประพันธ์แบบร้อยกลอนที่หนังสือดีใช้ร้อง ส่วนใหญ่นิยมกลอนสด เรียกว่า “มุตโต” โดยใช้กลอนแปดหรือกลอนตลาดเป็นพื้น เว้นแต่ตอนที่ต้องการเน้นท่วงทำนองลีลาให้สอดคล้องกับลักษณะตัวละครและเหตุการณ์ของเรื่อง จึงใช้รูปแบบอื่น ๆ แทรกเข้ามาเป็นช่วง ๆ เช่น ใช้กลอนสี่หรือกลอนสามห้าในตอนชมโฉม ตอนบรรยาย หรือพรรณนาที่ให้อารมณ์พรรณนา คึกคะนอง และตอนที่ให้ตัวละครอาวโโส เช่น บิดา มารดา ญาติ กล่าวสอนศิษย์ หรือบุตรธิดา ใช้กลอนลอลโหม่งในการพรรณนา คร่ำครวญ แสดงความทุกข์โศกการเดินทางติดตามด้วยอาลัย รัก ใช้กลอนหกหรือกลบทคำตาย ในบทโกรธ และบทขี้ก้น เพื่อให้เกิดความขึงขังเอาจริงเอาจัง ใช้กลอนบทสะบัดสะบั้ง ตอนออกกรูพระอินทร์ใช้กาพย์ฉบัง 16 ตอนออกพระอิศวรใช้ร้อยโบราณ ตอนออกฤทธิ ๑๗๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำประพันธ์ประเภทกลอนนั้นนับว่าหนังสือดีได้ศึกษากันพิเศษ หนังสือที่หนังสือดีจะเรียนเพื่อเอาเป็นแบบอย่างด้านกาพย์กลอน คือ กลบทสิริวิบุลยคติ หรือที่ภาคใต้ เรียกว่า “ยศกิต”

หนังสือดี คือ ศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่นอย่างหนึ่งของภาคใต้ เป็นการเล่าเรื่องราวที่ผูกร้อยเป็นนิยาย ดำเนินเรื่องด้วยบทร้อยกรองที่ขับร้องเป็นสำเนียงภาษาใต้ หรือที่เรียกกันว่าการ “ว่าบท” มีบทสนทนาแทรกเป็นระยะ และใช้การแสดงปากกรูให้เกิดเงาบนจอผ้า ทำให้เป็นสิ่งดึงดูดสายตาของผู้ชม ซึ่งการว่าบท การสนทนา และการแสดงงานี้ นายหนังสือดีเป็นคนแสดงเองทั้งหมด

วัฒนธรรมภาคใต้ คือ ทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และยังหมายรวมถึง แบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมที่สืบทอดมานับตั้งแต่อดีตผ่านการเรียนรู้คิดค้น ดัดแปลง เพื่อสนองความต้องการและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีวิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมาอย่างมีแบบแผนเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในสังคม

หนังสือดีสั้นๆ คือ ศิลปินนายหนังสือดี ชาวบ้านนา ตำบลเกาะเกิด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง : กรณีศึกษาหนังเค้าน้อย
โรจนเมธากุล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังนี้

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังตะลุง

1. ความหมายของหนังตะลุง
2. ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง
3. ขนบนิยมและความเชื่อของการแสดงหนังตะลุง
4. องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง

นายหนังตะลุง

1. คุณสมบัติการเป็นนายหนังตะลุง
2. การเข้าสู่การเป็นนายหนังตะลุง
3. บทบาทหน้าที่ของนายหนังตะลุง

บทกลอนหนังตะลุง

1. ลักษณะของกลอนหนังตะลุง
2. การขับบทกลอนหนังตะลุง

ประวัติและผลงานของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล

1. ชีวิตวัยเยาว์
2. ชีวิตครอบครัว
3. การศึกษา
4. การทำงาน
5. อาชีพและผลงาน
6. เอกลักษณะเฉพาะของการแสดงหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องความจริงสาธาระณะกับความเป็นส่วนตัว
2. แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรม

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังตะลุง

1. ความหมายของหนังตะลุง

คำว่าหนังตะลุงในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2542 : 1244) ได้กล่าวในพจนานุกรมไว้ว่า น. การมหรสพอย่างหนึ่งใช้หนังสลักเป็นรูปภาพขนาดเล็ก คีบด้วยไม้ดับอันเดียวเชิดภายในโรงให้แสงไฟส่องผ่านตัวหนัง สร้างเงาให้ปรากฏบนจอผ้าขาวหน้าโรง ใช้ปี่กลองและโหม่ง บรรเลงเพลงประกอบ ผู้เชิดเป็นผู้พาก

ชนิด อยู่โพธิ์ (2522 : 1) หนังตะลุง คือ ศิลปะการเล่นเงา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวปักษ์ใต้มาช้านาน อุปกรณ์สำคัญของการเล่นหนังตะลุง ได้แก่ ตัวหนัง ซึ่งทำจากหนังวัวตากแห้งแล้วนำมาตัดหรือแกะเป็นรูปตัวแสดง เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของไทยคล้ายหุ่น มีลักษณะแบนทำจากแผ่นหนังวัวหรือหนังควาย ประดิษฐ์เป็นรูปแบบต่าง ๆ ทาสีสวยงาม ชักให้เคลื่อนไหวตามบทพากย์และเสียงดนตรี ใช้แสงไฟส่องผ่านตัวหนังมาจากด้านหลังโรง ให้เงาไปปรากฏบนจอ นิยมเล่นทางภาคใต้ของประเทศไทย หนังตะลุงแฝงไว้ด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น บทที่ใช้แสดงเป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง

2. ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุง

ชนิด อยู่โพธิ์ (2522 : 2) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของหนังตะลุงว่า มหรสพพื้นบ้านที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของชาวไทยสมัยโบราณอีกอย่างหนึ่ง คือ หนัง ซึ่งเรียกกันภายหลังว่าหนังใหญ่ เพราะมีหนังตะลุง ซึ่งเป็นหนังตัวเล็กเกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่งจึงได้เดิมคำเรียกให้แตกต่างกันออกไป ซึ่งถ้าตีความนี้ก็แสดงว่า หนังตะลุงน่าจะเกิดขึ้นหลังหนังใหญ่ของภาคกลาง แต่เมื่อพิจารณาผลการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการคนอื่น ๆ เข้าประกอบแล้วจะเห็นว่ายังไม่อาจถือเป็นข้อยุติได้นักว่าหนังตะลุงเกิดขึ้นก่อนหรือหลังหนังใหญ่ ทั้งนี้เพราะคำว่าหนังตะลุงเป็นคำที่เรียกกันในเวลาต่อมา ในสมัยก่อนชาวภาคใต้เรียกการละเล่นแบบนี้ในภาคใต้ว่า หนัง หรือบางที่เรียก หนังควน

อุดม หนูทอง (2545 : 1) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงในภาคใต้ว่า มีความสัมพันธ์กับทางอินเดีย โดยกล่าวไว้ว่า เมื่อศึกษาจากประวัติศาสตร์และสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับหนังตะลุงก็จะพบว่า หนังตะลุงแบบอินเดีย ชาว บาห์ลี มาเลเซีย และภาคใต้ของประเทศไทย มีความสัมพันธ์กันในหลายประการ เช่น ด้านธรรมเนียม การแสดง รูปหนัง ดนตรี ตลอดจนความเชื่อบางประการแต่ก็มีรายละเอียดต่าง ๆ แตกต่างไปตามวัฒนธรรมและประเพณีและศาสนา รวมทั้งการพัฒนาการแสดงของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังตะลุงในภาคใต้ของประเทศไทยกับหนังตะลุงของชาวมีร่องรอยความสัมพันธ์กันหลายประการ และต่างก็มีวัฒนธรรมของอินเดียผสมอยู่อย่างเด่นชัด

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2525 : 180) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า หนังสือนางละเล่นที่ไทย ได้รับมาจากชาว โดยกล่าวว่าหนังสือนางละเล่นเป็นการละเล่นของชาวมอญก่อนศตวรรษที่ 11 แล้วแพร่หลายเข้ามายังมลายูและภาคใต้ของไทย โดยที่ชาวมลายูหรือมาเลเซียในปัจจุบันเรียกว่า วายังกุเล็ด (ไทยใช้ว้ายกุเล็ด) ว้าย แปลว่า รูปหรือหุ่นกุเล็ด แปลว่า เปลือก หรือหนังสือตัวรูปที่ทำด้วยหนังสือ และตัวหนังสือที่เข้ามาสู่ประเทศไทย หรือชาวก็ตามจะเห็นว่ามอญรูปร่างลักษณะที่ผิดแปลกแตกต่างไปจากมนุษย์ธรรมดา เป็นเพราะความเชื่อของชาวชวามอญนั้น ไม่นิยมสร้างรูปคนที่เป็นที่เคารพนับถือ การทำตัวหนังสือจึงได้สร้างให้มีลักษณะที่ต่างไปจากคนธรรมดา ซึ่งลักษณะนี้ปรากฏอยู่ในตัวหนังสือ โดยเฉพาะตัวตลก

ชวน เพชรแก้ว (2527) กล่าวว่า การแสดงหนังสือนางละเล่น มีปรากฏในวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ หลายชาติในโลก ยกที่จะบอกได้ว่าชาติใดเกิดขึ้นก่อน ชาติเก่าแก่ต่าง ๆ เช่น อียิปต์ กรีก โรมัน จีน และอินเดีย มีนิยายปรัมปราเกี่ยวกับการแสดงหนังสือหรือศิลปะการเล่นเงาและหุ่นมาแล้ว ตัวแสดงทำด้วยกระดาษแข็งบ้าง แผ่นดินกบดานบ้าง ส่วนทางเอเชียส่วนมากทำด้วยหนังสือซึ่งการแสดงหนังสือในแถบตะวันออกกลาง กรีก ตุรกี ซีเรีย อัฟริกาเหนือ และจีน ไม่เกี่ยวข้องกับหรือคล้ายคลึงกันกับกลุ่มหนังสือนางละเล่นอินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

หนังสือมหกรรมหนังสือนางละเล่นเกิดพระเกียรติ เฉลิม ศิริราชสมบัติครบ 50 ปี (2539 : 1 - 2) ได้กล่าวในเรื่องประวัติความเป็นมาของหนังสือนางละเล่นในส่วนของการศึกษา บทพากย์ฤทธิ และบทพากย์พระอิศวร จึงสันนิษฐานว่าหนังสือนางละเล่นเป็นเรื่องของพราหมณ์ กลุ่มที่นำหนังสือนางละเล่นเข้ามาในประเทศไทยน่าจะเป็นพวกที่นับถือฮินดู ลัทธิไศวะนิกาย คือ บูชาพระอิศวรเป็นใหญ่ ซึ่งลัทธินี้ถ้าดูจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณนครศรีธรรมราช พัทลุง สุราษฎร์ธานี น่าจะตกอยู่ในพุทธศตวรรษที่ 13 แต่มิได้หมายความว่าหนังสือนางละเล่นจะเข้ามาพร้อมกับลัทธินี้ อาจจะเป็นช่วงหลังก็ได้ แต่คงไม่เลยพุทธศตวรรษที่ 18

ตามทรรศนะของนักวิชาการ พอจะสรุปได้ว่า หนังสือนางละเล่นเป็นการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ ที่มีประวัติสืบต่อกันมาอย่างช้านาน แม้นักวิชาการยังไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่า หนังสือนางละเล่นเกิดขึ้นมาที่ไหน และเมื่อใดนั้น แต่นักวิชาการต่างเห็นพ้องกันว่าหนังสือนางละเล่นเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เก่าแก่อย่างหนึ่ง และเป็นการละเล่นที่นิยมกันมากในภาคใต้ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า มหรสพการแสดงเงาจำพวกหนังสือนางละเล่นเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของมนุษยชาติ เคยปรากฏแพร่หลายมาทั้งในแถบประเทศยุโรปและเอเชีย โดยอ้างว่ามีหลักฐานปรากฏอยู่เมื่อครั้งพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช มีชัยชนะเหนืออียิปต์ ได้จัดให้มีการแสดงหนังสือ (หรือการละเล่นที่คล้ายกัน) เพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะ และประกาศเกียรติคุณของพระองค์ และเชื่อว่ามหรสพการแสดง

งานนี้มีแพร่หลายในประเทศอียิปต์มาแต่ก่อนพุทธกาล ในประเทศอินเดีย พวกพราหมณ์แสดงหนังที่เรียกกันว่า ฉายานาฏกะ เรื่องมหากาพย์รามายณะ เพื่อบูชาเทพเจ้าและสฤติวีรบุรุษ ส่วนในประเทศจีน มีการแสดงหนังสฤติคุณธรรมความดีของสนมเอกแห่งจักรพรรดิยวนตี้ (พ.ศ. 411 - 495) เมื่อพระนางววยชนม์

ในสมัยต่อมา การแสดงหนังได้แพร่หลายเข้าสู่ในเอเชียอาคเนย์ กัมพูชา พม่า ชาวมาเลเซีย และประเทศไทย คาดกันว่าประเทศแถบนี้คงจะได้แบบมาจากอินเดีย เพราะยังมีอิทธิพลของพราหมณ์หลงเหลืออยู่มาก ยังเคารพนับถือฤาษี พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ยิ่งเรื่องรามเกียรติ์ ยิ่งถือว่าเป็นเรื่องขลังและศักดิ์สิทธิ์

หนังตะลุงแต่เดิมคนในท้องถิ่นภาคใต้ก็เรียกสั้น ๆ ว่า “หนัง” ดังคำกล่าวที่ได้ยินกันบ่อยว่า “ไปแลหนังโนรา” จึงสันนิษฐาน คำว่า “หนังตะลุง” คงจะเริ่มใช้เมื่อมีการนำหนังจากภาคใต้ไปแสดงให้เป็นที่รู้จักในภาคกลาง จึงได้เกิดคำ “หนังตะลุง” หนังจากภาคใต้เข้าไปเล่นในกรุงเทพฯ ครั้งแรกสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระยาพัทลุง (เผือก) นำไปเล่นที่แถวนางเลิ้งหนังที่เข้าไปครั้งนั้นเป็นนายหนังจากจังหวัดพัทลุง คนกรุงเทพฯ จึงเรียก “หนังพัทลุง” ต่อมาเสียงเพี้ยนเป็น “หนังตะลุง”

หนังภาคใต้หรือหนังตะลุง รับอิทธิพลของหนังชาวเข้ามาผสมผสาน จึงทำให้เกิดวิวัฒนาการใน “รูปหนัง” ขึ้นมา รูปหนังใหญ่จะเป็นแผ่นเดียวกันทั้งตัว เคลื่อนไหวอวัยวะไม่ได้ แต่รูปหนังชาวเคลื่อนไหวมือและปากได้ ส่วนใหญ่รูปหนังจะเคลื่อนไหวได้เพียงข้างเดียว ยกเว้นรูปภาค หรือตัวตลก และรูปนางบางตัวที่สามารถขยับมือได้ทั้งสองข้าง รูปหนังชวามีใบหน้าที่ผิดไปจากคนจริง และหนังตะลุงก็รับแนวคิดนี้มาปรับใช้กับรูปตัวตลก เช่น แกะรูปหนูน้อย ให้นำค้ำลายวัว เท่งนำค้ำลายนกกระฮัง เป็นต้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2558, จาก <https://th.wikipedia.org>)

หนังตะลุงเกิดขึ้นเมื่อใดนั้นยังไม่มีหลักฐานยืนยันแน่ชัด นักวิชาการสันนิษฐานความเป็นมาของหนังตะลุงในภาคใต้ไว้หลายกระแส บ้างก็เชื่อว่าหนังตะลุงมาจากชวหรืออินโดนีเซียในปัจจุบัน โดยเข้ามาทางภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยแล้วแพร่กระจายไปทางฝั่งตะวันตกและภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย บ้างก็เชื่อว่ารับมาจากอินเดียโดยตรง จากการศึกฆางานของชวน เพชรแก้ว (2543 : 9) พบว่า หนังตะลุงของไทยเป็นวัฒนธรรมจากอินเดียได้แพร่เข้ามาในประเทศไทยผ่านชวาเข้ามาทางฝั่งตะวันออกของภาคใต้ สมัยอาณาจักรศรีวิชัย

3. ขนบนิยมและความเชื่อของการแสดงหนังตะลุง

การเล่นหนังหรือการแสดงหนังตะลุงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 เล่นหนังหรือการแสดงหนังตะลุงเพื่อความบันเทิง

การเล่นหนังหรือการแสดงหนังตะลุงเพื่อความบันเทิงนิยมเล่นกันในงานนักขัตฤกษ์หรืองานสมโภช หรืองานเฉลิมฉลอง งานศพ งานบวช ฯลฯ การเล่นหนังหรือการแสดงหนังตะลุงเพื่อความบันเทิงของทุกคณะ มีขั้นตอนในการเล่นหรือการแสดงที่เหมือนกัน คือ

3.1.1 การตั้งเครื่องและการเบิกโรง เป็นการเบิกฤกษ์เพื่อขอที่จากพระภูมิเจ้าที่เพื่อตั้งโรงหนังตะลุงที่ใช้แสดงตลอดทั้งปีดเป่าเสนียดัจญ์ไร และเป็นการเชิญเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูหมอหนังตะลุงให้มาช่วยคุ้มครอง

3.1.2 โหมโรง เป็นการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เพื่อการชักชวนคนดูและเตรียมความพร้อมของนายหนังในขณะที่โหมโรงนายหนัง อาจจะนำหนังบางรูปมาปักไว้หน้าจอ ส่วนจะเอารูปอะไรมาปักขึ้นอยู่กับคณะหนังตะลุงแต่ละคน

3.1.3 การออกลิงหัวคำ การออกลิงหัวคำเป็นประเพณีนิยมในการเล่นหนังตะลุงสมัยก่อน ในสมัยปัจจุบันไม่นิยมการลิงหัวคำแล้ว

3.1.4 การออกฤกษ์ ฤกษ์ถือเป็นรูปครุ การออกฤกษ์ถือเป็นการแสดงความเคารพครูบิดเป่าเสนียดัจญ์ไรต่าง ๆ

3.1.5 การออกรูปพระอิศวรทรงโค เป็นการเคารพการเคารพเจ้าแห่งความบันเทิงเสร็จแล้วปักรูป ลงกลางจอ หนังร้ายมนต์ไหว้เทพเจ้าแห่งศิลปะวิชาการแสดง และครูหนังจบแล้วเจ็ดเข้าโรง

3.1.6 การออกรูปปรายหน้าบท โดยใช้รูปพระ (ผู้ชาย) แทนตัวนายหนังออกมาจับบทไหว้ครูหนังหรือ ครู - อาจารย์ บิดา - มารดา ผู้ที่นายหนังเคารพนับถือ ตลอดจนถึงศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาคุ้มครองป้องกัน โดยกล่าวเป็นบทกลอนแปด เช่น

ลูกจะตั้งนมขึ้นสามจบบนศีรษะ	ขอไหว้พระรัตนังนั่นคือแก้วทั้งสาม
เป็นประทีปสี่ช่วงเด่นดวงงาม	ส่องนิคมรุ่งโรจน์โชดนา
สี่ที่หนึ่งนั่นหรือคือพระพุทธ	เราควรพึงบูชาผู้สถัดัดัดัด
ในเมื่อพระองค์ผู้แจ้งประจักษ์ตา	ห้ามโลภามุ่งโลกุตรสุดสบาย
จัดเข้าในมณิดวงที่สอง	ส่งสี่ส่องให้ประชามนุษย์เราได้อาศัย
สี่ที่สามคือพระสงฆ์ท่านผู้ทรงซึ่งวินัย	ฝึกจิตใจตามระเบียบเรียบร้อยดี
ท่านเป็นผู้รู้หลักทางมรรคผล	บำรุงตนเสียให้ปราศจากธาตุสี่

มิเท่านั้นท่านยังสอนให้ชนเราทำความดี ได้ชี้แนะหมู่ชนให้เดินไปตามหนทาง
ท่านสงบใจกายคลายจากทุกข์ มีความสุขส่องแสงนำเอาแสงสว่าง
บำบัดทุกข์ที่โง่เขลาซึ่งเบาบาง บำรุงสร้างสันติสุขเอาไว้กับบุคคล
จะกราบบิครมารดาพรหมขวาช้าย พ่อแม่ได้ส่งเสริมเฉลิมผล
เลี้ยงลูกมาจนตลอดหรือได้รอดตน ช่วยฝึกฝนวิชาหนังสือพาตัว
น้อมกราบบิครราชหรือมาตุเรศ ผู้เกิดเทศคือชนกพอกับแม่มาปกหัว
ท่านสั่งสอนลูกทุกอย่างทางพาตัว สิ่งที่ชั่วท่านห้ามไว้ไม่ให้ผมกระทำ
ความรักลูกผูกพันนั้นทาจิต รำพึงคิดชูชบแม่เฝ้าอุปถัมภ์
น้อมวันโทสิโรโรตน์โปรดชักนำ จะกล่าวคำอย่าให้ขาดในอรรถกลอน
กราบพ่อศรีชุมท่านผู้เป็นครูหนังสือ ได้สอนสั่งไว้ได้ขีดขาดสามารถสอน
ทั้งครูหนังสือยี่สิบเก้าผมหนังสือเกล้าจะขอพร ขอน้อมกรดาหนักทองผมจะต้องบูชา
ครูพิราพหน้าทองเจ้าของหนังสือ จะน้อมหัตถ์ถึงขลุ่ยเวียนกัมเศียรหา
หนังสือกราบอาจารย์ท่านผู้ประทานวิชา ขอวันทาอาจารย์จับ ผมจะขอคำนับลง
(เกล้า โจรจนเมธาคุณ : ผู้ประพันธ์)

3.1.7 ออกรูปบอกเรื่อง การออกรูปบอกเรื่องมักจะออกรูปตัวตลก เช่น อ้ายขวัญเมือง ซึ่งเป็นตัวตลกเอกของหนังจันท์แก้ว บุญขวัญ หนังสือตะลุงชั้นครูของเมืองนครศรีธรรมราช ออกมาเป็นตัวแทนของนายหนังเพื่อบอกเรื่องราวที่นำมาแสดงและบอกเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้ชมฟังซึ่งเป็นการแนะนำหนังสือตะลุง ขอบคุณผู้ชมสุดท้ายจะบอกผู้ชมให้ทราบว่าคืนนี้แสดงเรื่องอะไร เป็นประเด็นสำคัญที่สุดสำหรับการออกรูปบอกเรื่อง

3.1.8 การตั้งนามเมือง เป็นการเปิดเรื่องที่จะแสดงรูปหนังที่ใช้จะมีรูปราชาวมเหสี ทหารวัง (ถ้ามี) ตัวตลก เช่น อ้ายพูน อ้ายปราบ (ถ้ามี)

3.1.9 แสดงเรื่อง แสดงไปตามเนื้อหาของเรื่องที่นายหนังวางแผนไว้ หรือตามที่ผู้แต่งได้เขียนไว้ให้

3.2 การเล่นหนังหรือการแสดงหนังตะลุงเพื่อประกอบพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.1 การเล่นหนังหรือการแสดงหนังตะลุงเพื่อพิธีครอบมือ เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแสดงการยอมรับว่า ผู้เข้าพิธีเป็นนายหนังตะลุงแล้วโดยสมบูรณ์ และแสดงการยอมรับนับถือครูหมอหนังแต่เก่าก่อนของนายหนังผู้นั้น การประกอบพิธีครอบมือจะจัดขึ้นหลังจากผู้ประสงค์จะฝึกหนังตะลุงเข้าเป็นศิษย์ต่อนายหนัง ผู้มีความรู้และชำนาญในกาแสดงหนังตะลุง ซึ่งนายหนังจะรับเป็นอาจารย์สอนวิชาหนังตะลุงให้ หรือจัดหลังจากฝึกหัดแสดงจนสามารถเล่นหนังตะลุงเองได้

และเพื่อแสดงการยอมรับว่าผู้เข้าพิธีเป็นนายหน้าตระกูลที่สมบูรณ์ และเป็นการแสดงการยอมรับนับถือ ครอบครองตั้งแต่เก่าก่อนของนายหน้าผู้ที่เข้าครอบครองมือหนึ่งตระกูล ซึ่งอุปกรณ์ประกอบพิธีกรรม มีดังนี้

จากการสัมภาษณ์ เคล้า โรจนเมธากุล และปฐม มุสิกะ นายหน้าตระกูลชั้นครู จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กล่าวไว้ว่า พิธีครอบครองมือหนึ่งตระกูลจัดขึ้นในวันพฤหัสบดี ข้างขึ้นของ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 9 การประกอบพิธีนอกเหนือจากที่จัดแสดงเพื่อความบันเทิงแล้วยังมีอุปกรณ์ ที่ใช้ในการประกอบพิธี ได้แก่ รูป 9 ดอก เทียน 9 เล่ม หมากพลู 9 คำ ดอกไม้ 9 ดอก ไบยขอ ไบเงินไบทอง ไม้แกระ 1 คู่ ผ้าขาว 1 คู่ เครื่องสิบสอง บายศรี 9 ชั้น รูปหนังสำหรับเลี้ยงจับ 5 ตัว คือ รูปพระ รูปนาง ฤาษี ยักษ์ และตัวตลก ขันใส่น้ำ ซึ่งภายในขันมีมิดและหินลับมิด เครื่องสังเวย ได้แก่ ไก่ปากทอง เป็ดปากทอง หัวหมู - หางหมู บนโรงหนึ่งตระกูลผูกผ้าคาดพาดาน มีสายลิตยจัน จากผ้าพาดพาดานลงมาพื้นโรงที่วางพานครูและเครื่องสังเวย บางแห่งโยงสายลิตยจันจากผ้าพาดพาดาน ขึ้นไปยังหิ้งครุหมอบนบ้านด้วย (ถ้ามี) อุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากจะจัดขึ้นเพื่อบูชาแล้วยังจัดเพื่อแก้เคล็ด เช่น ใช้ไบยขอเพื่อความมีชื่อเสียง เป็นขวัญใจประชาชน คนนิยมใช้ไบเงินเพื่อความมั่งคั่ง ใช้มิด และหินลับมิดเพื่อความแหลมคม มีสติปัญญาดี

ในการประกอบพิธีครูผู้ประกอบพิธีจะนุ่งขาวห่มขาว ส่วนผู้รับการครอบครอง แต่ตัวธรรมดา หรือนุ่งขาวห่มขาวก็ได้พิธีเริ่มตอนพลบค่ำ (ยามนักษัตร) ลูกคู่จะโหมโรงจากนั้น ผู้ประกอบพิธีจะทำพิธีเบิกโรง โดยนำดอกไม้รูปเทียนวางลงบนแกระ จุดรูปเทียนบูชาพระ จัดเครื่องสังเวยครู การตั้งเครื่องเช่นครูจะแยกเป็น 2 ที่ สำหรับพระพิราพหน้าทอง (เทพ) ที่หนึ่ง และครูอื่น ๆ ที่เป็นบริวารอีกที่หนึ่ง จากนั้นเริ่มไหว้สัสดี เชิญเทพเทวดาสั่งศักดิ์สิทธิ์ เชิญครู เข้าสู่โรง พิธีเบิกบายศรีเสร็จแล้วผู้เข้าพิธีกราบครูคนละ 9 ครั้ง อาจารย์ผู้ประกอบพิธีให้พรแล้ว ให้เลี้ยงจับรูปโดยเอารูปทั้ง 5 ตัว ที่เตรียมไว้ห่อผ้าให้โผล่เหลือแต่ไม้ดัด ให้ผู้เข้าพิธีปิดตาแล้วก้ม ลงบนตัก ผู้ประกอบพิธีนำมืออ้อมไปด้านหลังถือจับรูปเพียงตัวเดียว เมื่อได้รูปหนังแล้วจะมีการทำนายอนาคตนายหน้าผู้นั้น ดังนี้

ถ้าจับได้รูปพระ (ชาย) ทำนายว่า จะเป็นหน้าที่ดีมีชื่อเสียง

ถ้าจับได้รูปนาง (หญิง) ทำนายว่า หน้าที่จะได้รับความนิยมนอกจากสตรีแสดงหน้าจะมี ความอ่อนหวาน แต่ชื่อเสียงไม่กระฉ่อนเท่าที่ควร

ถ้าจับได้รูปฤาษี ทำนายว่า เป็นนายหน้าดี แต่สอนผู้อื่น แต่ตนเองปฏิบัติไม่ค่อยได้

ถ้าจับได้รูปยักษ์ ทำนายว่า จะเป็นนายหน้าที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง และชอบใช้คุณไสย กลั่นแกล้งนายหน้าคนอื่น

ถ้าจับได้รูปตัวตลก ทำนายว่า จะเป็นนายหนังที่ดีมีชื่อเสียงทางตลกขบขันเสร็จจากการจับรูปหรือเสียงทนายรูปแล้ว อาจารย์ยื่นรูปที่จับได้ให้ผู้เข้าประกอบพิธีเซดออกจ่อเป็นอันเสร็จพิธี หลังจากนั้นนายหนังที่เข้าพิธีครอบมือช่วยกันเล่นหนังหรือแสดงหนังเพื่อการถวายครู และเพื่อความบันเทิงต่อไป

3.2.2 การเล่นหรือการแสดงหนังตะลุงเพื่อการแก้บนเหมมฺรุษ เป็นการ เล่นเพื่อ บวงสรวงครูหมอหนังหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามพันธะ ที่บนบานไว้ ซึ่งเรียกว่า เหมมฺรุษ หน้าที่จะทำ พิธีนี้ได้ต้องรอบรู้ในพิธีกรรมและที่สำคัญต้องผ่านพิธีครอบมือมาแล้ว มิฉะนั้นพันธะสัญญาจะไม่ขาด เรียกว่า ไม่ขาดเหมมฺรุษ ประเพณีนิยมในการเล่นหรือการแสดงหนังตะลุงทั่ว ๆ ไป เป็นแบบเดียวกับ การเล่นเพื่อความบันเทิง แต่ตอนเบิกโรงต้องใช้หมากพลู 9 คำ เทียน 9 เล่ม บางคณะอาจเพิ่มดอกไม้ ข้าวสาร และด้ายดิบด้วย

ในการแก้บนเจ้าภาพจะต้องเตรียมของแก้บนไว้ให้ครบตามที่บนบานไว้ เมื่อหนังโหมโรงก็จะนำมาจัดวางไว้ด้านหน้าโรงหนัง ฝ่ายคณะหนังตะลุงก็แสดงไปเรื่อย ๆ แต่เมื่อ ออกรูปฤาษีและรูปพระอิศวรแล้วก็จะเริ่มพิธีแก้บนทันที โดยว่ากลอนชุมนุมเทวดา เชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่บนบานไว้มาสู่มณฑลพิธี ขณะที่นายหนังเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เจ้าภาพบนบานไว้ให้เข้ามาสู่มณฑล พิธีเจ้าภาพจะเป็นผู้จุดเทียนเชิญสิ่งศักดิ์ที่บนบานไว้มารับเครื่องสังเวย ส่วนเนื้อเรื่องในการแก้บน จะเป็นเรื่องรามเกียรติ์ ตอนใดตอนหนึ่งก็ได้ จากนั้นจะเล่นบทออกสิงหัวค่ำ ต่อด้วยนายหนังนำรูป ฤาษีเจ้าเมือง พระ นาง พระอินทร์ รูปหน้าบท รูปตัวตลกเอกของคณะ รูปยักษ์ รูปหนุมาร มาปัก ชุมนุมที่หน้าจ่อ เป็นทำนองว่าได้ร่วมรู้เห็นในพิธีแก้บนในครั้งนี้ นายหนังจะจุดเทียนแล้วจับเทียน รวมกับมีดครูและไม้ผูกมือของรูปหนังทุกตัว จากนั้นใช้มีดตัดหัวเหมมฺรุษ ซึ่งหมายถึง ห่อกระดาษ ที่เขียนคำบนบานและเครื่องบูชาไว้ข้างออกนอกโรง เรียกว่า ตัดเหมมฺรุษ เป็นอันเสร็จสิ้นพิธี จากนั้นนายหนังตะลุงจะเล่นหนังตะลุงหรือแสดงหนังตะลุงเหมือนกับการแสดงหนังตะลุง เพื่อความบันเทิงต่อไป

4. องค์ประกอบในการแสดงหนังตะลุง

4.1 โรงหนังตะลุง

ในอดีตตามวัดใหญ่ ๆ จะสร้างโรงหนังไว้อย่างถาวร เพราะมีงานต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง เช่น งานศพ งานบวชนาค เมื่อหนังเดินโรงมาหยุดพักจะได้แสดงทันที โดยทั่วไปโรงหนังจะปลูก ขึ้นชั่วคราว หลังจากเลิกแสดงแล้วก็รื้อออกไป โรงหนังประกอบด้วย เสา 5 เสาเสาค้ำกลาง 1 เสา สูงจากพื้นดินประมาณ 1.60 เมตร กว้าง 5 เมตร ยาว 5 เมตร (ปัจจุบัน) หลังคาแบบเพิงหมาแหงน หลังคามุงด้วยผ้าใบ พื้นโรงปูด้วยไม้กระดาน ด้านหน้าโรงชิงด้วยผ้าขาวบางเพื่อเป็นจอพื้นโรงปู ด้วยเสื่อกระจูด

แม้จะปลูกเป็นโรงหนังชั่วคราวต้องมั่นคงและแข็งแรง เกิดโรงทรุดหรือหักถล่มเป็นเรื่องอัปมงคลอย่างร้ายแรง เจ้างานหรือผู้รับต้องหาหมอมาทำพิธีคล้อยนายหนัง และต้องเสียเงินค่าราคาเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า นายหนังเรียกค่าเสียหายได้ตามพอใจ ถ้ามีผู้บาดเจ็บเจ้างานต้องรับผิดชอบเยียวยารักษา (ถ้าเจ้าภาพปลูกโรงไว้ให้) นายหนังส่วนมากมีความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างเคร่งครัด ถ้าสถานที่สร้างโรงหนังไม่ถูกต้องตามตำราถึงกับไม่ยอมแสดง สถานที่ปลูกโรงต้องเลือกที่โล่งแจ้ง ไม่ปลูกคร่อมราวตากผ้า คร่อมตอไม้ใหญ่ คร่อมคูน้ำ คร่อมจอมปลวก คร่อมนา ไม่ปลูกระหว่างต้นไม้ใหญ่ ไม่ปลูกในอาณาเขตของป่าช้า ไม่หันหน้าโรงไปทางทิศตะวันตก ไม่หันหน้าโรงเข้าหาโลงศพ ไม่หันท้ายโรงไปทางป่ารกชัฏ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น เจดีย์ พระธาตุ อนุสาวรีย์ เป็นต้น

ในการแข่งขันประชันโรงต้องมีรั้วล้อมรอบ 4 ด้าน ติดไฟให้แสงสว่างใต้ถุนโรง เพื่อป้องกันฝ่ายตรงข้ามมาทำไสยศาสตร์ (ความเชื่อเหล่านี้ไม่ปรากฏอยู่แล้วในปัจจุบัน)

การปลูกโรงหนังในสมัยต่อมาใช้ถังน้ำมันต่างเสา เพราะหาไม้ยกหนังสมัยใหม่ไม่เคร่งครัดทางไสยศาสตร์ โรงปลูกที่ไหนก็ได้ให้คนดูนั่งดูได้สะดวกและจำนวนมาก ที่สำคัญยังมีโรงสำเร็จรูปเป็นโครงสร้างจากเหล็กติดตั้งได้รวดเร็ว มีรถบรรทุกนำส่งถึงสถานที่คิดค่าเช่า คินละ 1,500 - 2,000 บาท

4.2 จอหนังตะลุง

จอหนังตะลุงทำด้วยผ้าขาวบาง จึงด้านหน้าโรงหนังทาบรูปเพื่อเล่นเงา ขนาดกว้าง 3 - 5 เมตร (ในปัจจุบัน) ความกว้างของจอหนังแบ่งเป็น 3 ส่วน เหนือตะเข็บ 1 ส่วน เป็นเขตสวรรค์ รูปที่เชิดในเขตนี้ได้ต้องเป็นรูปเทวดา เช่น พระอิศวร พระอินทร์ นางฟ้า และรูปที่มีอิทธิฤทธิ์เหาะได้ หรือรูปฤาษี เป็นต้น ในตะเข็บลงมาเป็น 2 ส่วน เป็นเขตมนุษย์จะเชิดรูปสามัญชน คนธรรมดา

ในอดีตใช้ผ้าขาวทั้งผืน ต่อมาเพื่อให้เกิดความสวยงามแข็งแรงมอมเย็บขอบด้วยผ้าสีแดงหรือสีน้ำเงินซึ่งมีความหนากว่าจอยี่ดทั้ง 4 ด้าน ความกว้างของผ้าประมาณ 6 นิ้ว เพื่อสอดห่วงตรึงริมขอบห่างกันเป็นระยะประมาณ 10 นิ้ว เพื่อสอดลวดไม้ไผ่ซึ่งจอให้ตั้งทั้ง 4 ด้าน ต่อมาเปลี่ยนเป็นร้อยเชือกกับตะเข็บริมนอก ใช้สำหรับชิงจอเรียกว่า “हनวดราม” จอเปลี่ยนจากผ้าธรรมดาเป็นผ้าแพร เปลี่ยนจากโหม่งลูกฟากมาเป็นโหม่งหล่อ จอหนังเริ่มมีเครื่องประดับตกแต่งให้เกิดความงดงามด้วยฉากและแสงไฟ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ล่วงแล้วฉากสองข้างเขียนเป็นรูปทิวทัศน์หรือคนกลดลดาจากด้านล่างมีขนาดใหญ่บอกยี่ห้อหรือชื่อบริษัทห้างร้าน ผู้เอื้อเฟื้อมอบฉากหนัง จอหนังให้ไว้อย่างชัดเจน ด้านบนจอมีม่านหรือป้ายมีความยาวเท่ากับความยาวของโรงหนังเขียนอักษรตัวโตประดับด้วยไฟสีคันสะดูดดา บอกชื่อคณะหนัง เช่น “หนังเกล้าน้อย โจรจนเมธากุล” “หนังปรีชา

สงวนศิลป์” “หนังประทีน บัวทอง” ผู้นำมาใช้โรงแรก คือ “หนังพร้อมน้อย ตะลุงสากล” หนังอื่น ๆ จึงเอาแบบอย่างมาประกอบทุกคณะ

4.3 รูปหนังตะลุง

รูปหนังเป็นอุปกรณ์สำคัญในการแสดงหนังตะลุงหนังคณะหนึ่ง ๆ ใช้รูปหนังประมาณ 150 - 200 ตัว และโดยนายช่างผู้ชำนาญในจังหวัดหนึ่ง ๆ ของภาคใต้ มีเพียง 2 - 3 คน เท่านั้น ต้นแบบได้มาจากเรื่องรามเกียรติ์ ที่ฝาผนังวัดพระแก้วผสมผสานกับรูปหนังชาวทำให้รูปหนังกะทัดรัดขึ้นและมีหน้าเคลื่อนไหวได้

การเล่นพื้นเมืองที่ได้ชื่อว่า “หนัง” เพราะผู้เล่นใช้รูปหนังประกอบการเล่านิทาน หลังเงาการแกะรูปหนังตัวสำคัญ เช่น ถ้ายี่ พระอิศวร พระอินทร์ ยังคงเหมือนเดิม แต่รูปอื่น ๆ ได้วิวัฒนาการไปตามสมัยนิยมของผู้ชม เช่น ทรงผม เสื้อผ้า รูปหนังรุ่นแรกมีขนาดใหญ่รองจากรูปหนังใหญ่ลวดลายงดงามมาก เป็นรูปขาวดำ แล้วค่อยเปลี่ยนรูปให้มีขนาดเล็กลงระบายสีให้ดูสะดุดตายิ่งขึ้น การแกะรูปหนังสำหรับเชิดหนังให้เด่นทางรูปทรงและสีสันเมื่อ تابกับจอไฟแสงไฟช่วยให้เกิดเงาเด่นและสะดุดตา กรรมวิธีการแกะรูปหนังแบบพื้นบ้าน นำหนังวัว หนังควาย มาฟอกขูดให้เกลี้ยงเกลา หนังสัตว์ชนิดอื่นนิยมใช้บ้าง เช่น หนังเสือใช้แกะรูปฤาษีประจำโรง เป็นเจ้าแห่งในปัจจุบัน รูปหนังแกะจากหนังวัวอย่างเดียวซื้อหนังจากร้านค้าที่ฟอกอยู่แล้ว สามารถเลือกหนังหนา บางได้ตามความต้องการ นายช่างวางหนังลงบนพื้นเจียงที่มีขนาดใหญ่ ใช้เหล็กปลายแหลมร่างรายละเอียดของรูปตามต้องการลงบนพื้นหนัง ใช้เหล็กกลมปลายเป็นรูคมเรียกว่า “ตุ๊ดตู่” ตอกลายเป็นแนวตามที่ใช้เหล็กแหลมร่างไว้ ส่วนริมนอกหรือส่วนที่เป็นเหลี่ยม และกนก ลวดลายอันอ่อนช้อย ต้องใช้มีดปลายแหลมคมยาวประมาณ 2 นิ้ว มีด้ามกลมรี พอจับถนัดมือขูดแกะ ทั้งตุ๊ดตู่และมีดขูดแกะมีหลายขนาด เมื่อทำลวดลายตามที่ร่างไว้เสร็จตัดออกจากแผ่นหนึ่งเรียกว่า “รูปหนัง” สีที่ใช้ระบายรูปหรือลงสีนิยมใช้น้ำหมึก สีข้อมผ้า สีข้อมขนม มีสีแดง เหลือง แสด ชมพู ม่วง เขียว น้ำเงิน และสีดำ ต้องผสมสีหรือละลายสีให้เข้มข้น ใช้พู่กันขนาดต่าง ๆ จุ่มสีระบาย ต้องระบายเหมือนกันทั้ง 2 หน้า ระวังไม่ให้สีเปื้อนเพราะลบออกไม่ได้

ช่างแกะรูปต้องมีความรู้ประวัติที่มาของรูป ศึกษาแบบของรูปจากรูปจริง จากภาพจริง การเปลี่ยนอิริยาบถของรูปได้อย่างถูกต้อง การเบิกตา เบิกปากรูปต้องใช้เวทมนต์ประกอบด้วย ที่สำคัญต้องมีสมาธิที่แน่วแน่ช่างแกะรูปหนังนอกจากแกะจำหน่ายคณะหนังแล้วยังแกะจำหน่ายทั่วไป เพื่อนำไปประดับประดาอาคารบ้านเรือน ชาวต่างชาตินิยมกันมาก แต่ต้องทำอย่างประณีต บรรจง จึงจะจำหน่ายได้ราคาดี

4.4 คนตรีหนังตะลุง

เครื่องดนตรีหนังตะลุงในอดีตของคณะหนึ่ง ๆ มีดังนี้

4.4.1 ทับ เป็นเครื่องกำกับจังหวะและทำนองที่สำคัญที่สุด ผู้บรรเลงดนตรีอื่น ๆ ต้องคอยฟังจังหวะยกย้ายตามเพลงทับ เพลงที่นิยมใช้มี 12 เพลง คือ เพลงเดิน เพลงถอย หลังเข้าคลอง เดินยักษ์ เพลงสามหมู่ เพลงนาคกายออกจากวัง เพลงนางเดินป่า เพลงสร้งน้ำ เพลงเจ้าเมืองออกสั่งการ เพลงชุมพล เพลงยกพล เพลงยักษ์ และเพลงกลับวัง ทับหนังตะลุงมี 2 ใบ ใบหนึ่งเสียงเล็กแหลม เรียกว่า “หน่วยจับ” อีกใบหนึ่งเสียงทุ้ม เรียกว่า “หน่วยเทิง” ทับหนังตะลุงเป็นตัวยืน หน่วยเทิงเป็นตัวเสริม หนังตะลุงในอดีตมีมือทับ 2 คน ไม่น้อยกว่า 60 ปีมาแล้ว ปัจจุบันใช้มือทับเพียงคนเดียวใช้ผ้าหรือเชือกผูกไขว้กัน โดยทั่วไปทับนิยมทำด้วยแก่นไม้ขนุนตกแต่งและกลึงได้ง่าย ตัดไม้ขนุนออกเป็นท่อน ๆ ยาวท่อนละประมาณ 60 เซนติเมตร โกลนด้วยขวานใช้เป็นรูปคล้ายกลองยาว นำมาเจาะภายในและกลึงให้ได้รูปทรงตามต้องการ ลงน้ำมันชักเงาด้านนอก หุ้มด้วยหนังคางคกรวมทับร้อยไขว้ด้วยเชือกค้ายหรือในลอน ร้อยด้วยหวาย ลอดเข้าไปด้วยปลอกหวาย ส่วนหลัง ดึงหวายให้ตึงเสมอกัน ก่อนใช้ทุกครั้งต้องชุบน้ำที่หนังหุ้มใช้ผ้าขนาดนี้วก้อย อัดที่แกมทับด้านในทำให้หนังตึงมีเสียงไพเราะฟังได้ทั่วงาน

4.4.2 โหม่ง เป็นเครื่องกำกับจังหวะของนายหนัง โหม่ง มี 2 ใบ ร้อยเชือกแขวนไว้ในรางไม้ห่างกันประมาณ 2 - 3 นิ้ว เรียกว่า รางโหม่ง ใบที่ใช้ตีเป็นเหล็กมีเสียงแหลม เรียกว่า “หน่วยจี้” อีกใบหนึ่งเสียงทุ้ม เรียกว่า “หน่วยทุ้ม” ในอดีตใช้โหม่งราง โหม่งลูกฟากก็เรียก ทำด้วยเหล็ก หนาประมาณ 0.4 เซนติเมตร ยาว 10 นิ้ว กว้าง 4 นิ้ว อัดส่วนกลางให้เป็นปุ่มสำหรับตี ส่วนโหม่งหล่อใช้กันประมาณ 60 ปี หล่อด้วยทองสำริด รูปลักษณะเหมือนน่องวง การเลือกซื้อโหม่งต้องเลือกซื้อให้เข้ากับเสียงของนายหนัง อาจขูดไม้ปุ่มหรือพอกชันอุ้งด้านในให้มีเสียงกลมกลืนกับเสียงของนายหนัง ไม้ตีโหม่งใช้คนเดียว ปลายข้างหนึ่งพันด้วยยาง (จีเส้น) ทำให้โหม่งมีเสียงนุ่มนวลและสึกหรอน้อยใช้ได้นาน

4.4.3 ฉิ่ง ใช้ตีเข้าจังหวะกับโหม่ง คนตีโหม่งทำหน้าที่ตีฉิ่งไปด้วย กระจับไม่ใช่แต่ปัจจุบันได้แยกฉิ่งมาตีอีกคนหนึ่ง คนตีโหม่งตีกระจับแทน

4.4.4 กลองตุก มีขนาดเล็กกว่ากลองมโหรีรูป แบบเหมือนกัน ใช้ไม้ 2 อันตี

4.4.5 ปี หนังตะลุงจะใช้ปีนอกบรรเลงเพลงต่าง ๆ ถือเป็นเพลงพัดชาเป็นเพลงครูประกอบด้วย เพลงไทยเดิมอื่น ๆ เช่น เพลงลาวสมเด็จ เขมรปีแก้ว เขมรปากท่อ ชะนิกันแสง พม่าราชวาน พม่าแทงกบ สุดสงวน เขมรพวง ลาวดวงเดือน เพลงลูกทุ่งบ้างปัจจุบันนี้คนตรีหนังตะลุงเปลี่ยนแปลงไปมาก มีเครื่องดนตรีมากขึ้น บางท่านว่าเป็นการพัฒนาให้เข้ากับสมัยนิยม แต่เป็นการทำลายเอกลักษณ์ของคนตรีหนังตะลุงไปอย่างน่าเป็นห่วง เวลา 12.00 น.ของวันที่ 16 กันยายน

จังหวัดนครศรีธรรมราช) ได้เขียนไว้ในเรื่องราวของสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งญี่ปุ่นได้มาประชิดตีเมืองนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์ วีระ งามขำ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2558 ดังนี้

ครั้งสงครามลามรุกมารุกราน	สตุดีวีระไทยใจกล้าหาญ
นครศรีเคยมีศึกนีกแล้วโศก	ผู้ต่อต้านศัตรูยอมสู้ตาย
ตอนปะทะกับญี่ปุ่นแสนวุ่นวาย	สงครามโลกครั้งที่สองต้องเสียหาย
ถึงตัวตายไว้อื่อลือขจร	ทหารตายเพราะรักชาติสู้ขาดใจ
อนุสาวรีย์วีรไทย	เป็นอนุสรณ์แก่ปวงชนคนรุ่นใหม่
เป็นวัตถุปูชนียที่ศักดิ์สิทธิ์	ชนใกล้ไกลควรเคารพนบคุณมา
ขอบวงสรวงดวงวิญญาณทหารกล้า	ทั่วทุกทิศคนนับถือลือโลกหล้า
	โปรดรักษาปวงชนพลเมืองดี

อีกบทหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่านายหนั่งตะลุงมีภูมิรู้ซึ่งบทนี้กล่าวถึงชั้นนอกนิษฐ์หรือชั้นสวรรค์ที่สูงที่สุด ซึ่งหนังประยูรใหญ่ บันเทิงศิลป์ (ศิลปินจังหวัดนครศรีธรรมราช) ได้เขียนไว้เป็นบทกวีจากการสัมภาษณ์ สามารถ งามขำ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2558 ดังนี้ ดังนี้

จะโศกขกเรื่องถึงเมืองยักษ์	อาณาจักรกว้างใหญ่ไกลมนุษย
ชาติทมิฬเคยกินคนเป็นภักษา	มีเดชาฤทธิ์เลิศประเสริฐสุด
นับถือศาสนาพราหมณ์เป็นที่ยุค	ชาวมุขย์ยำเยงยอมเกรงฤทธิ์
ชั้นใต้ปราบถึงบึงบาดาล	ชั้นบนมารปราบไปจอดชั้นนอกนิษฐ์
ไม่มีใครราญรอมต่อฤทธิ์	ทั้งแปดทิศมารปราบไปในสากล

ทางด้านอักษรศาสตร์ นายหนั่งจะต้องเก่งเป็นพิเศษจึงจะแต่งกลอนได้อย่างรวดเร็วและไพเราะ คือ ได้ทั้งรสคำและรสความ เพราะนายหนั่งจะต้องจับบทกลอนภาษาไทยได้ทั้งคืนและจะต้องใช้กลอนสด ถ้ารู้คำศัพท์น้อยบทกลอนก็จะขาดความไพเราะนายหนั่งบางคนสามารถเล่นกลบทกวีมี ทำให้หน้าฟังยิ่งขึ้น เช่น ประวิง หนูเกื้อ (ป.ชัชวาล) อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวว่

“จะขอเตือนยูวชนคนหลายคนหลัง	เราเป็นหนั่งนึ่งใครครวญให้ถ้วนให้ถึ
อาชีพหนักสูงลิบแสนดิบแสนดี	สมัยนี้จัดรายการหลายท่านหลายทุน
ทุกจังหวัดเที่ยวจัดหามาว่าวอน	พูดหลอกมั่งหวังช่วยหนั่งช่วยหนุน
จัดรายการงานเงินเหลือพอเจือพอจน	ถ้าขาดทุนลดราคาพูดพานพูดพัน”

บางครั้งก็มีการใช้กลบทอักษรล้วน เช่น

“เรดแรงร้ายเรงร้อนราเรงเร็น หมูหมีแม่นเหมือนหมึกมะหมด”

บางครั้งต้องเลือกสรรคำให้มีเสียงและความหมายสอดคล้องกับบรรยากาศ เพื่อให้ผู้ดูเกิดอารมณ์คล้อยตาม เช่น บทนางกำสรวล (เสียงที่ลูกต้องจากไป) หนึ่งเคล้าน้อย โจรจนเมฆากุล กล่าวไว้ในเรื่องกรรมของแม่ว่า

“ฝ้าแลดูจนลับตาโฉมหน้าเอย ต้องกอดหมอนนอนร้องไห้ไม่สบายใจ ยามจะหลับจะตื่นแม่เคยขึ้นอุรา ถึงอากาศหนาวแม่ไม่เคยเศร้าใจ	อนาใจเนื้อทองกลับมาห้องศาลา แม่เคยกอดกอดกวนในซิ่นใจหนักหนา แม่เคยป้อนข้าวปลาผูกเปลผ้าให้นอน กอดหน่อไทยดีกว่านอนกอดหมอน”
--	--

จะเห็นว่านอกจากจะมีความกินใจแล้วยังใช้คำง่าย ๆ ผู้ชมหนังตะลุงสามารถเข้าใจได้ทันที

1.2 ความมีไหวพริบและปฏิภาณนายหนังตะลุงจะต้องมีปฏิภาณเป็นเลิศ มิฉะนั้นจะคิดกลอนไม่ได้ เพราะบทกลอนที่ขับออกมาสด ๆ นั้น จะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เหตุการณ์ และนิสัยตัวละครตามบทบาท ถ้าปฏิภาณไม่ดีต้องติดกลอน นอกจากนี้ยังต้องมีไหวพริบที่จะนำเหตุการณ์ข่าวสารบ้านเมือง หรือเหตุการณ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือเหตุการณ์เฉพาะหน้ามาบูรณาการณให้เข้ากับเรื่องหรือมุขตลก เพื่อให้ผู้ดูจะได้มีภูมิหลังทำให้การแสดงมีชีวิตชีวา และผู้ชมจะเกิดอารมณ์ร่วมกับคณะหนังตะลุงยิ่งขึ้น นายหนังตะลุงในครั้งอดีตยกย่องหนังปานบอดหรือเพลงบอกปานบอดว่าเป็นนายหนังที่มีปฏิภาณเป็นเลิศ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างฉับพลันและดีเยี่ยม มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งเมื่อถึงบทออกชัณฑ์ ลูกคู่หยอกล้อเอารูปเต่าให้หนังปานบอดออกไปเจ็ด เพราะหนังปานบอดมีดวงตาบอดสนิททั้งสองข้าง ไม่รู้ว่าเป็นรูปอะไร เมื่อลูกคู่ส่งรูปเต่าให้หนังปานบอดก็ออกไปหน้าจอ แล้วกล่าวบทขึ้นมาว่า “กล่าวถึงสุราพญาชัณฑ์” คนดูหัวเราะและบอกว่า เป็นรูปเต่าไม่ใช่ชัณฑ์ หนังปานบอดเลยขับต่อไปว่า “ชัณฑ์นี้ไม่ใช่ชัณฑ์เปล่า ชัณฑ์อยู่ในเต่ามาแต่ไหน ๆ”

1.3 อารมณ์ขัน

นายหนังตะลุงจะต้องเป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน เพราะหนังตะลุงมีจุดมุ่งหมายอยู่ 3 ประการ

1) ฟังบทกลอนที่คมคายคล้องแคล่วและนิยายที่มีคติสอนใจ 2) ฟังการเจรจาระหว่างตัวละครที่มีสาระและคำพูดที่คมคาย 3) ฟังบทตลก หนังตะลุงคณะใดตลกน้อยจะขาดความนิยมจากคนดู ถ้าไม่มีบทตลกคนดูก็จะง่วงนอน นายหนังจึงต้องตลกได้ทุกจังหวะที่สอดแทรกไปในเรื่องที่แสดงได้

ยังสามารถนำเหตุการณ์ปัจจุบันและนำบริบทท้องถิ่นนั้น ๆ มาเพิ่มในเนื้อหาของการแสดงหนังตะลุงได้แล้วก็จะเพิ่มความนิยมขึ้นอีก

ตัวอย่างบทเจรจาตลกระหว่างพระฤๅษีกับนายแก้ว เรื่องเจ้าฟ้าชายพเนจร ของหนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล

ฤๅษีสทนากับแก้ว

ฤๅษี : ไม่รู้พันหรือไอ้แก้วเหอวันนี้อยากน้ำร้อน ไปต้มให้อาจารย์สักแก้วดีลูก

แก้ว : เอาตะอาจารย์ แก้วต้มมาเสร็จแล้ว กำลังร้อน ฉันทายตะอาจารย์

ฤๅษี : เตียวลูก ตั้งให้เย็นก่อน

แก้ว : แล้วไหนว่าอิฉันน้ำร้อน ตกลงอิฉันน้ำไหรกันแน่อาจารย์

ฤๅษี : นายแก้ว ตั้งแต่มายู่ในวัดหนังสือได้อ่านก็เล่มแล้วละลูก

แก้ว : อ่านได้เล่มหนึ่งแล้ว

ฤๅษี : หนังสือไหรลูก

แก้ว : หนังสือ “อิ เห-นา”

ฤๅษี : ไม่ใช่ “อิ เห-นา” เขาเรียกอิเหนา

แก้ว : ออ...ผมเข้าใจว่าอิเหนา เพ-รา เพ-ริศ เฉิดฉาย

ฤๅษี : ไม่ใช่ เขาเรียกอิเหนาเพราเพริศฉิดฉาย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านายหนังตะลุงเข้าใจชุมชนเพราะได้นำวิถีชีวิตของชุมชนต่าง ๆ ที่ไปแสดงมาบวกกับภูมิปัญญาที่ตนเองมีอยู่แล้ว นำมาวิเคราะห์และเล่าผ่านการแสดงหนังตะลุงให้ผู้ดูและฟังได้รับความรู้สึกต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป จากบทบาทของนายหนังที่นำเสนอทรศนะผ่านทางตัวหนังตะลุง ผู้ชมหนังตะลุงจึงถือว่าทรศนะต่าง ๆ ที่นายหนังตะลุงแสดงผ่านบทบาทของตัวหนังตะลุงแฝงไปด้วยความจริงของชีวิต จึงศรัทธาเชื่อถือนายหนังตะลุงเป็นครูคนหนึ่งที่คอยให้ความคิดแก่ชาวบ้าน ช่วยสร้างความเข้าใจในระบอบต่าง ๆ ให้แก่ชาวบ้านผู้ที่ด้อยการศึกษา กล่าวได้ว่า หนังตะลุงเป็นศูนย์การเรียนนอกโรงเรียนเคลื่อนที่ของสังคม

2. การเข้าสู่การเป็นนายหนังตะลุง

เส้นทางสู่ความสำเร็จในการเป็นนายหนังตะลุงพอที่จะประมวลเป็นลักษณะได้ ดังนี้

2.1 มีวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและสง่างามทั้งในส่วนที่ปฏิบัติต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อผู้มีพระคุณ ต่อมิตรสหาย และผู้มีคุณูปการ

2.2 มีจิตวิญญาณศิลปินในสายเลือด และมีความมุ่งมั่นศรัทธาในวิชาหนังตะลุง (เป็นศิลปินด้วยใจรัก)

2.3 มีความเชื่อมั่น และยึดมั่นในตัวครูอาจารย์

2.4 มีความรักในเชิงศาสตร์และศิลป์สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะโดยมุ่งเน้นผู้ชมเป็นศูนย์กลาง

2.5 มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาและฝึกหัดปฏิบัติจริงจนเกิดความชำนาญ

2.6 มีความรู้ในเชิงบริบทท้องถิ่นกลิ่นไอความเป็นพื้นบ้าน เพื่อนำมาบูรณาการในการแสดงหนังตะลุง

2.7 มีภูมิปัญญาในการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ได้อย่างเหมาะสมและกลมกลืน

2.8 มีความเมตตาอย่างจริงใจมีการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.9 มีภาวะผู้นำและบริหารจัดการดี

ดังนั้น การที่จะเป็นนายหนังที่ดีได้จะต้องเชิดชูคุณค่าของคนและฝึกปฏิบัติตนเป็นผู้นำคณะที่สง่างาม จะช่วยส่งเสริมให้นายหนังผู้นั้นนั่งอยู่ในใจผู้คนตลอดไป

3. บทบาทหน้าที่ของนายหนังตะลุง

นายหนังตะลุงจะต้องเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญา มีองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากการดำเนินชีวิต สั่งสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับมีความศรัทธาในคุณธรรมจริยธรรม และมีความคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของตนเอง จนหลอมรวมเป็นแนวความคิดที่เป็นธรรม ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพื่อถ่ายทอดสู่ชุมชนให้ผู้ชมหนังตะลุงได้วิเคราะห์ตามประเด็นต่าง ๆ สมัยหนึ่งหนังตะลุงยังเป็นผู้ส่งสารให้กับชุมชนเป็นอย่างดี นายหนังตะลุงเป็นสื่อกลางระหว่างศาสนากับชุมชน การเมืองกับชุมชน ข้อมูลภาครัฐกับชุมชน ชาวบ้านในยุคหนึ่งจึงยกย่องว่านายหนังตะลุงเป็น “ครู” ประจำชุมชนให้ชาวบ้านได้เข้าใจข้อมูลในทำนองของหนังตะลุง

บทกลอนหนังตะลุง

1. ลักษณะของกลอนหนังตะลุง

หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงของภาคใต้ นิยมเล่นกันในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา คำกลอนนิยมใช้กลอนแปดและกลอนสี่ ลีลากลอนของนายหนังตะลุงแต่ละจังหวัดจะแตกต่างกันไป โดยเฉพาะหนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช จะนิยมกลอนสี่และกลอนสามห้า ซึ่งเป็นทำนองเฉพาะเรียกว่า “คำคอน” ดังที่ อุดม หนูทอง (2542) กล่าวว่า การเล่นหนังตะลุงคล้ายกับละคร คือ มีบทร้อง บทเจรจา และออกท่าทางประกอบ ผิดกันแต่การออกท่าทางใช้ตัวหนังแทนคนจริง ๆ บทกลอนที่หนังตะลุงใช้ร้องส่วนใหญ่นิยมกลอนแปด เรียกว่า “มุดโต” โดยใช้กลอนแปดหรือกลอนตลาดเป็นพื้น เว้นแต่ตอนที่ต้องการเน้นทำนองลีลาให้สอดคล้องกับลักษณะตัวละครและเหตุการณ์ของเรื่องจึงใช้รูปแบบอื่น ๆ แทรกเข้ามาเป็นช่วง ๆ เช่น ใช้กลอนสี่หรือกลอนสามห้า

ในตอนชมโคม ตอนบรรยายหรือพรรณนาที่ให้อารมณ์หรรรษา คีตกะนอง และตอนที่ให้ตัวละครอาวุโส เช่น บิดา มารดา ญาติ กล่าวสอนศิษย์ หรือบุตรธิดา ใช้กลอนลอคโหม่งในการพรรณนา คร่ำครวญ แสดงความทุกข์โศก การเดินทาง ติดตามด้วยอาลัย รัก ใช้กลอนหกหรือกลบทคำตายในบทโกรอง และบทยักษ์เพื่อให้เกิดความขึงขังเอาจริงเอาจัง ใช้กลอนบทสะบัดสะบั้ง ตอนออกรูปพระอินทร์ ใช้กาพย์ฉับ 16 ตอนออกพระอิศวรใช้รายโบราณตอนออกฤาษี ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำประพันธ์ประเภทกลบทนั้นนับว่าหนังสือได้ศึกษากันพิเศษ หนังสือที่หนังสือจะเรียนเพื่อเอาเป็นแบบอย่าง ด้านกาพย์กลอนคือกลบทสิริวิบูลกิติหรือที่ภาคใต้เรียกว่า “ยศกิต”

บทกลอนที่ใช้สำหรับการบรรยายเรื่องจะใช้บทร้อยกรองหลายชนิดแล้วแต่คณะ หนังสือคณะนั้นจะนิยมแบบใดที่สำคัญ มีดังนี้

1.1 รายโบราณ ใช้ในบทธรรมเนียมสารตอนออกรูปฤาษี การร้องจะออกเสียงพิมพ์มีลีลาเหมือนรำมนต์

1.2 กาพย์ฉับ ใช้ในบทออกกลองตอนหัวค่ำ และออกรูปพระอิศวร การร้องจะต้องออกเสียงเต็มเสียง (ยุคหลังไม่นิยมใช้กัน)

1.3 กลอนแปด ใช้บรรยายความทั่วไปตั้งแต่เริ่มปรายหน้าบนจนกระทั่งจบกลอนแปด นิยมใช้กันมากในกลุ่มหนังสือในจังหวัดสงขลา เพราะทำนองการขับกลอนแบบสงขลาค่อนข้างช้า ซึ่งหนังสือทางจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง ใช้ทำนองที่เร็วและกระชับกว่าทำนองสงขลา เรียกกลอนแบบนี้ว่า “กลอนทำนองสงขลา”

1.4 กลอนกลบท คือ กลอนแปดที่มีลักษณะบังคับเพิ่มขึ้น กลบทมีหลายชนิด แต่ละชนิดจะยึดแบบอย่างมาจาก “หนังสือยศกิต” บ้างก็ดัดแปลงกันเอง แต่ละชนิดจะเลือกใช้ตามบทพากหรือบทบาทของตัวละคร

1.5 กลอนสี่นิยมใช้กันในกลุ่มหนังสือจังหวัดนครศรีธรรมราช ในบทที่ต้องการให้อารมณ์หรรรษา เช่น บทชมต่าง ๆ

1.6 กลอนลอคโหม่ง ใช้พรรณนาความโศกเศร้า ลีลาการขับกลอนจะช้า ๆ เมื่อนายหนังสือขับกลอนได้จังหวะหนึ่ง ลูกคู่จะตีโหม่งตามสี่ครั้ง โดยตีเสียงแหลมสองครั้ง และเสียงทุ้มสองครั้ง เช่น

“ไอ้ลูกน้อยกลอยตา โหม่ง ๆ ครีม ๆ พระเจ้าฟ้าของแม่ โหม่ง ๆ ครีม ๆ
แม่เป็นของห่วงแท้ โหม่ง ๆ ครีม ๆ ลูกของแม่อยู่ไหน โหม่ง ๆ ครีม ๆ

(เคล้า โจรณเมธากุล : ผู้ประพันธ์ ในเรื่องดาบล้างผลาญวิญญูณผจญ)

แล้วข้าคำว่า “ลูกของแม่อยู่ไหน” เพื่อส่งกลอนไปขึ้นวรรคอื่นนิยมใช้กันในหมู่
หนังสือหลวงจังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง ถ้าเป็นนายหนังสือที่เสียดิแล้วกลอนนี้ฟังเพราะหูมาก
ทีเดียว

1.7 บทเจรจา ใช้ตอนคนตรีหยุด ขณะใช้บทเจรจານี้อาจใช้ทับและกลับให้จังหวะ
เพื่อประกอบคำพูดหรือเรียกว่า “ตบมุก” เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศหนังสือเมื่อ 50 ปีที่แล้ว ใช้ภาษา
ถิ่นภาคใต้ บรรยายบทเจรจายเป็นหลัก ต่อมาเริ่มใช้ภาษาไทย (กลาง) ทั้งนี้เพื่อความนิยมและเริ่ม
แพร่หลายเข้าสู่ภาคกลางมากขึ้น บทเจรจาของตัวละครนายหนังสือหรือผู้เซ็ดต้องใช้ศิลปะ
ในการสรรหาคำให้เหมาะสมกับลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น ๆ

2. การขับบทกลอนหนังสือ

ในด้านการขับร้องกลอนจะมีทำนองร้องต่าง ๆ หลายทำนอง สำหรับกลอนแปดจะใช้
ทำนองสงขลา ซึ่งมีลีลาเนิบช้าทำนองหนึ่งหนังสือทางสงขลานิยมเล่นทำนองนี้ และจะใช้ทำนอง
สงขลาหลาย ซึ่งมีลีลาเร่งเร็วอีกทำนองหนึ่ง นิยมกันในกลุ่มหนังสือทางนครศรีธรรมราช
ส่วนกลอนชนิดอื่น ๆ ก็เรียกทำนองตามกลอนหรือคำประพันธ์ชนิดนั้น เช่น ถ้าใช้กลอนลอดโหม่ง
ก็เรียก “ทำนองลอดโหม่ง” เว้นแต่กลอนสี่และกลอนสามห้าที่นิยมกันมากในกลุ่มหนังสือจังหวัด
นครศรีธรรมราช ซึ่งจะเรียกว่าชื่อเฉพาะว่า “ทำนองคอน” หรือ “คำคอน” ตัวอย่างกลอนลอดโหม่ง

(นายหนังสือ)	“ไอ้ทูนหัวตัวน้อง”
(ลูกคู่)	โหม่ง ๆ ครึม ๆ
(นายหนังสือ)	“ไซพี่ต้องไกลหาย”
(ลูกคู่)	โหม่ง ๆ ครึม ๆ
(นายหนังสือ)	“มาทิ้งเมียเอาไว้”
(ลูกคู่)	โหม่ง ๆ ครึม ๆ
(นายหนังสือ)	“เมียร้องไห้ครวญหา”
(ลูกคู่)	โหม่ง ๆ ครึม ๆ

(เคล้าน้อย โจรินเมธากุล : ผู้ประพันธ์)

แม้หนังสือจะเล่นกลอนมุดโตเป็นพื้น แต่กลอนที่แต่งไว้ก่อนก็มีไม่น้อยโดยเฉพาะ
กลอนที่ใช้ว่าเป็นบทหลัก ๆ เช่น กลอนออกรูปรายหน้าบท บทเกี่ยวจอ บทตั้งเมือง บทชมธรรมชาติ
บทสอนใจบทสมห้อง (บทสังวาส) กลอนยักยัก กลอนเทวดา และบทโกรธ เป็นต้น

วิมล คำศรี (2549 : 2) กล่าวว่า หนังสือเป็นการเล่นพื้นบ้านที่ใช้การเล่าเรื่องด้วยบทกลอน
บทพากย์เจรจา โดยใช้ตัวหนังสือเป็นตัวละคร มีเครื่องดนตรีและแสงสีจากดวงไฟ ตามยุคสมัย
ช่วยเสริมส่งให้ศัพท์สำเนียงไพเราะระรื่นหูและรูปเงางามตา

ประวัติและผลงานของหนังสือเล่มนี้ โจนเมธากุล

1. ชีวิตวัยเยาว์

หนังสือเล่มนี้ โจนเมธากุล เกิดวันที่ 1 เดือนมกราคม พ.ศ. 2485 ขึ้น 13 ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะเมีย ภูมิลำเนาบ้านนา ตำบลกระแสด อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านเลขที่ 178/1 หมู่ที่ 6 ตำบลกระแสด อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80190 บิดาชื่อนายสีหุม คงมา มารดาชื่อนางเทียน เรื่องรัตน์ มีพี่น้องจำนวน 8 คน หนังสือเล่มนี้เป็นบุตรคนที่ 4

2. ชีวิตครอบครัว

สมรสกับมโนห์ราชื่อดังของภาคใต้ คือ มโนห์ราฉลวย ประดิษฐ์ศิลป์ จังหวัดกระบี่ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) มีบุตรธิดาด้วยกันทั้งหมด 3 คน คือ

1. นางปรีชาดิ เจริญกรุง (โจนเมธากุล) สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท ปัจจุบันประกอบอาชีพรับราชการกรมป่าไม้ กรุงเทพมหานคร
2. นางปัทมพร โจนเมธากุล สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. นายธีรวุฒิ โจนเมธากุล สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ปัจจุบันประกอบอาชีพ ตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท บ้านสวนพานหิน อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี

3. การศึกษา

3.1 การศึกษาสายสามัญ

พ.ศ. 2495 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดท่าลิพง อำเภอยะใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2524 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 (เรียนทางไปรษณีย์) จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

นายหนังสือเล่มนี้ได้รับการศึกษาในสายสามัญไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน ประกอบกับนายหนังสือเล่มนี้มีความสามารถในการเล่นหนังตะลุงพ่อ คือ หนังสือหุม จึงให้ออกจากโรงเรียนเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อมาประกอบอาชีพเล่นหนังตะลุงหารายได้ให้กับครอบครัว และจะได้ช่วยพ่อหนังสือหุมในการส่งเสียพี่ ๆ และน้อง ๆ ให้ได้รับการศึกษาจนได้รับราชการกันทุกคน นายหนังสือเล่มนี้เริ่มแสดงหนังตะลุงตั้งแต่อายุยังน้อย คือ อายุประมาณ 10 ปี หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในสายสามัญ เมื่อแสดงหนังตะลุงมาได้ระยะหนึ่งนายหนังสือ

ก็มีความรู้สึกว่าความรู้ที่จะนำมาถ่ายทอดสำหรับการแสดงหนังตะลุงมีไม่เพียงพอประกอบกับได้รับคำแนะนำจากพี่ชายต่างมารดา คือ อาจารย์สุวิทย์ ชินศรี ให้เรียนศึกษาเพิ่มเติมในระดับที่สูงขึ้น นายหนังเกล้าน้อยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมในสายสามัญ หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 จนได้วุฒิการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 (เรียนทางไปรษณีย์) ต่อมาชื่อเสียงโด่งดังมากขึ้นวิชาความรู้ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอจึงได้สมัครเรียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กศน. จนได้วุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ตามลำดับ นายเกล้าน้อยนับเป็นบุคคลตัวอย่างในสมัยก่อนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา แต่ก็มี ความมุ่งมั่นพยายามในการที่จะเพิ่มวุฒิการศึกษาของตนเองเท่าที่พอจะมีโอกาสทำได้ โดยเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวัย 65 ปี

3.2 การศึกษาด้านศิลปะการแสดงหนังตะลุง

พ.ศ. 2492 - 2495 ศึกษาศิลปะการแสดงหนังตะลุงกับหนังสีซุมผู้เป็นบิดา โดยการติดตามหนังสีซุมไปแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ โดยหนังสีซุมจะสอนวิธีการชักรูป การปักรูป การเชิดรูป ตลอดจนการขับขานบทกลอนและถ่ายทอดความรู้ไวยากรณ์ศาสตร์กาพย์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเล่นหนังตะลุงให้กับหนังเกล้าน้อย

พ.ศ. 2496 - 2500 ติดตามและฝึกหัดเล่นหนังตะลุงกับนายหนังคณะต่าง ๆ เช่น หนังเกลื่อน งามขำ ผู้ที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นหนังทันสมัยของยุคนั้น และได้ติดตามนายหนังชื่อดังคนอื่น ๆ ในสมัยนั้นเป็นระยะเวลาสั้น ๆ โดยการศึกษาศิลปะการแสดงกับครูหนังตะลุง เช่น หนังจันทร์แก้ว บุญขวัญ หนังประทีน บัวทอง หนังเกล้า เสียงทอง หนังจูเลียม หนังศรีพัฒน์ และหนังขำ พันวาว เป็นต้น

พ.ศ. 2500 ประกอบพิธีครอบมือกับหนังจันทร์แก้ว บุญขวัญ โดยในวันพิธีครอบมือ ซึ่งเป็นวันเพ็ญเดือนหก ได้เกิดจันทรุปราคาคนโบราณเชื่อกันว่าเป็นเหตุอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในพิธีครอบมือ กล่าวกันว่า เป็นลางบอกเหตุว่าหนังเกล้าน้อยจะมีชื่อเสียงโด่งดังในการเล่นหนังตะลุงจากนั้นก็ ได้เล่นหนังตะลุงให้ครบ “สามวัด สามบ้าน” ตามธรรมเนียมของหนังตะลุงใหม่ ที่เมื่อผ่านการทำพิธี ครอบมือแล้วจะต้องเล่นหนังตะลุงในวัดให้ครบสามวัด และเล่นตามหมู่บ้านต่าง ๆ ให้ครบสามแห่ง จึงจะได้รับการยอมรับว่าเป็นนายหนังตะลุงอย่างสมบูรณ์

นายหนังตะลุงที่ผ่านการประกอบพิธีครอบมือจะมีคุณสมบัติ คือ สามารถแสดงหนังตะลุงเพื่อแก้บนได้ (เช่นเดียวกับมโนห์ราที่ต้องผ่านการทำพิธี “ตัดจุก ผูกผ้า” จึงจะสามารถรำมโนห์ราแก้บน หรือรำถวายครูได้) ด้วยเหตุนี้ นายหนังเกล้าน้อยจึงมักจะได้รับเชิญให้ไปแสดงหนังตะลุงในงาน แก้บนต่าง ๆ บ่อยครั้งนายหนังเกล้าน้อยนอกจากจะรับการถ่ายทอดวิชาการแสดงศิลปะหนังตะลุงจากบิดา และครูหนังตะลุงตามที่ได้กล่าวแล้ว ยังอาศัยการฝึกฝนและศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านการแสดงหนังตะลุงโดยการฟังจดจำ ศึกษา

จากตำรา เข้ารับการฝึกอบรมสัมมนาและหาประสบการณ์เพิ่มเติมด้วยการสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ พุคคยสนทนากับบุคคลที่มีความรู้ รับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ หลาย ๆ แหล่งสำหรับประยุกต์ใช้ในการแสดงหนังตะลุง ขณะเดียวกันก็นำมาผสมผสานประกอบกันอย่างสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยในระหว่างวันที่ 23 - 27 กุมภาพันธ์ 2516 นายหนังเคล้าน้อย และนายหนังสีชุม คงมา ได้เข้าร่วมการประชุมสัมมนา นายโรงหนังตะลุงภาคใต้ ซึ่งจัดโดยสำนักงานศึกษาธิการ เขต 2 ยะลา

4. การทำงาน

4.1 การแสดงหนังตะลุง

พ.ศ. 2495 นายหนังเคล้าน้อยติดตามหนังสีชุมผู้เป็นบิดาไปแสดงตามท้องถิ่นต่าง ๆ บางครั้งบิดาจะให้แสดงแทนในบางตอน และสอนการชักรูป ปักรูป เชิดรูป การจับกลอน และถ่ายทอดความรู้ไวยากรณ์คำต่าง ๆ เกี่ยวกับการเล่นหนังตะลุงและนายหนังเคล้าน้อยได้มีโอกาสแสดงหนังตะลุงด้วยตัวเองตลอดเรื่องเป็นครั้งแรก โดยแสดงแทนหนังสีชุมที่ป่วยตลอดทั้งสามคืน

พ.ศ. 2501 นายหนังเคล้าน้อยได้ติดตามบิดาไปแสดงตามท้องถิ่นต่าง ๆ ต่อมาได้ชมการแสดงหนังตะลุงของหนังแก้ว เสียงทอง คณะหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในขณะนั้น มีความประทับใจและเกิดแรงบันดาลใจให้ตัดสินใจยึดอาชีพนายหนังตะลุง

พ.ศ. 2502 หนังเคล้าน้อยเริ่มเล่นหนังตะลุงอย่างจริงจัง และรับการแสดงเป็นอาชีพ นิชายหนังตะลุงที่สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางครั้งแรก คือ เรื่อง “กองทัพธรรม” ซึ่งได้เค้าโครงเรื่องมาจากหนังแก้ว เสียงทอง แล้วนำมาดัดแปลงเพิ่มเติมรายละเอียด

พ.ศ. 2509 - 2521 เป็นช่วงเวลาที่ชื่อเสียงโด่งดัง มีชันมากกว่าจ้างให้แสดงทั่วภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ตลอดไปถึงประเทศมาเลเซีย ในช่วงระยะเวลา 13 ปีนี้ไม่เคยแข่งขันแพ้คณะหนังตะลุงอื่น ๆ เลย

พ.ศ. 2528 - ปัจจุบัน รับงานแสดงหนังตะลุงในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานแก้บน งานการแสดงสาธิต งานการครอบมือลูกศิษย์ งานไหว้ครูหนังตะลุง และรับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการแสดงหนังตะลุง ตลอดจนการสาธิตการแสดงหนังตะลุงให้กับนิสิตนักศึกษา และเยาวชน

สิ่งที่นายหนังตะลุงเคล้าน้อยได้กระทำอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ความสามารถด้านการแสดงหนังตะลุงให้กับบุคคลที่มีความสนใจ ปัจจุบันมีผู้ฝากตัวเป็นลูกศิษย์ให้นายหนังเคล้าน้อยทำการฝึกฝนด้านการแสดงหนังตะลุงและได้ทำการครอบมือให้ลูกศิษย์ไปแล้วประมาณ 100 กว่าคน ด้วยความรู้ความสามารถ ตลอดจนความเชี่ยวชาญด้านการแสดง

หนังตะลุงจนมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับของวงการแสดงศิลปะหนังตะลุง นายหนัง เคล้าน้อย จึงได้รับการยกย่องให้เป็นหนังตะลุงชั้นครูคู่เมืองนครศรีธรรมราช (วิมล คำศรี. 2549) และมักจะได้รับการติดต่อสัมภาษณ์ประวัติ ผลงาน และขอให้ถ่ายทอดการแสดงศิลปะหนังตะลุงอย่างต่อเนื่องตลอดมา ซึ่งหนังเคล้าน้อยก็ทำด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการที่จะอนุรักษ์ให้หนังตะลุงคงอยู่คู่กับลูกหลานชาวปักษ์ใต้ และเป็นมรดกอันล้ำค่าอยู่คู่คนไทยตลอดไป

4.2 ด้านการแสดงมโนห์รา

พ.ศ. 2510 - 2512 เป็นช่วงปีที่หนังตะลุงเคล้าน้อยได้ทำการแสดงหนังตะลุง แข่งขันประชันกับมโนห์ราลวดย ประดิษฐ์ศิลป์ จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นมโนห์ราที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ในขณะนั้นบ่อยครั้งที่สุดจนเกิดความสนิทสนมและได้แต่งงานกัน ในปี พ.ศ. 2513 นายหนัง เคล้าน้อยได้แสดงหนังตะลุงควบคู่ไปกับการช่วยแต่งกลอนให้กับมโนห์ราลวดย เพื่อช่วยในการแสดง

พ.ศ. 2513 - 2533 นายหนังเคล้าน้อย ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาและสร้างสรรค์แนวคิดที่สำคัญเพื่อพัฒนาการด้านการแสดงมโนห์ราให้กับมโนห์ราลวดย ประดิษฐ์ศิลป์ จนมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย เช่น

1. รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันมโนห์ราระหว่างมโนห์ราลวดย ประดิษฐ์ศิลป์ กับมโนห์ราปรีชา อำนวยศิลป์ ณ วัดพาศิมรัตนานุกูล ได้ด้วยรางวัลจากธนาคาร กรุงไทย จำกัด สาขากระบี่ เมื่อปี พ.ศ. 2515

2. รางวัลชนะเลิศ เพชรตัดเพชรพลัง 2 ได้ด้วยรางวัลจาก ดร. เวทิน นพินิตย์

3. รางวัลชนะเลิศการแข่งขันประชันโรงระหว่งมโนห์ราลวดย ประดิษฐ์ศิลป์ กับมโนห์ราที่เดิมเมืองตรัง ณ สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ได้รางวัลข้างทองคำจากนายพ่วง ช่วยคงทอง

4. รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันมโนห์ราณสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช ได้รางวัลข้างเผือกงาทอง จากนายพ่วง ช่วยคงทอง

5. รางวัลผู้หญิงเก่ง เมื่อปี พ.ศ. 2533 ในวันสตรีสากล

ผลงานการแสดงที่มโนห์ราลวดย ประดิษฐ์ศิลป์ มีความประทับใจที่สุด ในขณะที่มีชื่อเสียงโด่งดังก็คือ ได้มีโอกาสรามโนห์ราหน้าพระที่นั่ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนิน ณ จังหวัดภูเก็ต และได้มีโอกาสแสดงความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในคราวไปแสดงที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

พ.ศ. 2551 นางละอองเคล้าน้อยได้รับการสนับสนุนจากสภาวัฒนธรรมตำบล ปากส้าย อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ให้จัดทำโครงการ “ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลป์พื้นบ้าน” ร่วมกับมโนห์ราลวย เพื่อทำการฝึกสอนและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงมโนห์ราและหนังตะลุงให้แก่บรรดาลูกศิษย์และเยาวชนหลายรุ่น

พ.ศ. 2553 เดือนเมษายน วันที่ 24 มโนห์ราลวยเสียชีวิตจากการติดเชื้อในกระแสเลือด บำเพ็ญกุศลศพ ณ วัดธรรมมาวุธสรณาราม อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เป็นระยะเวลา 7 วัน 7 คืน โดยมีบรรดาลูกศิษย์นำมหรสพการแสดงหนังตะลุงและมโนห์รา มาจัดแสดงทุกคืน เพื่อเป็นการรำลึกและแสดงถึงความกตัญญู กตเวทิต่ออาจารย์ทั้งสองท่าน คือ นายหนังเคล้าน้อย และมโนห์ราลวย ประดิษฐ์ศิลป์ ที่ได้ถ่ายทอดวิชาด้านศิลปะการแสดงหนังตะลุง และมโนห์รา นอกจากนั้นภายในงานได้จัดให้มีนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติผลงานด้านการแสดงของมโนห์ราลวย มโนห์ราลวย ประดิษฐ์ศิลป์ ได้รับพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2553 โดยนายหนังเคล้าน้อยได้จัดงานพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ ให้แก่มโนห์ราลวยภรรยาผู้ทุกข์อย่างสมเกียรติ พร้อมทั้งได้ร่วมต้อนรับฯ พลฯ นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ได้ให้เกียรติเดินทางมาเป็นประธานในพิธีพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษให้กับมโนห์ราลวยประดิษฐ์ศิลป์

5. อาชีพและผลงาน

5.1 อาชีพ

5.1.1 พ.ศ. 2524 - 2552 เป็นผู้จัดรายการงานประจำปีวัดเหนือคลอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เพื่อให้รายได้สนับสนุนการบูรณะ ปฏิสังขรณ์วัดเหนือคลอง โดยจัดเป็นประจำทุกปี ต่อเนื่องกันมาประมาณเกือบ 30 ปี ช่วงเวลาในการจัดงานประมาณวันศุกร์วันที่ 16 มกราคม ระยะเวลาในการจัดครั้งละประมาณ 7 - 10 วัน นายหนังเคล้าน้อยเป็นผู้จัดรายการที่มีชื่อเสียงของอำเภอเหนือคลอง ทั้งนี้เนื่องจากมีความจริงใจในการดำเนินงาน โดยในการจัดงานหนังเคล้าน้อยจะจัดให้มีมหรสพหนังตะลุง มโนราห์ทุกคืน ทั้งนี้เพื่อต้องการอนุรักษ์ศิลปะแขนงนี้ให้อยู่คู่รุ่นลูกรุ่นหลานตลอดไป นอกเหนือจากการรับเชิญดารามาปรากฏตัว และการรับวงดนตรี มาแสดงในงานตามสมัยนิยม

5.1.2 พ.ศ. 2510 - ปัจจุบัน นายหนังเคล้าน้อยให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ โดยการใช้สมุนไพรทั้งด้านการเป็นแหล่งอาหารหรือบรรเทารักษาโรค และมักจะแนะนำบุคคลรอบข้างเสมอเมื่อมีโอกาส ผลงานดีเด่นและน่ายกย่องของนายหนังเคล้าน้อยก็คือ การส่งเสริมและเผยแพร่รณรงค์การใช้ยาสมุนไพร ทุกครั้งเมื่อนำคณะไปทำการแสดงหนังตะลุง หรือแสดงมโนราห์ของมโนราห์ลวย ก็จะมีการนำยาพระยาจิว สรรพคุณ แก้ลม จุกเสียด แน่นหน้าอก ออกแจกจ่ายให้แก่คนชรา หรือผู้สูงอายุที่มาชมการแสดงหนังตะลุง หรือมโนราห์ทุกครั้ง จนแทบจะเรียกได้ว่ายาพระยาจิวได้กลายเป็นสัญลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ประจำตัวอย่างหนึ่งของคณะนายหนังเคล้าน้อย

และมโนราห์ฉลวย ประดิษฐ์ศิลป์ ไปเสียแล้ว โดยยาสมุนไพรรยาพระยาว่าได้รับการขึ้นทะเบียนถูกต้อง และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ตามเลขทะเบียนเลขที่ G390/30

5.2 ผลงาน

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

เด็กชายเกล้า มีเลือดศิลปินหนังตะลุงมาแต่กำเนิด คือ มีปู่ เป็นนายหนังตะลุง ชื่อว่านายหนังคง และมีพ่อเป็นนายหนังตะลุง คือ หนังสีชুম โดยพ่อหนังสีชুমเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านการแสดงหนังตะลุง โดยเฉพาะเรื่องรามเกียรติ์ จนได้ฉายา หนังสีชুমจอมรามเกียรติ์ มีรูปหนังตะลุงมากถึง 3 แผง เด็กชายเกล้าจึงเติบโตมาท่ามกลางกลิ่นไอของศิลปินหนังตะลุง

5.2.1 พ.ศ. 2492 พ่อหนังสีชুম ได้พาเด็กชายเกล้าไปฝากครูพิณ ไสยวงศ์ ครูใหญ่โรงเรียนวัดท่าลิพง (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนชุมชนวัดท่าลิพง) เพื่อเข้าศึกษาในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ระยะเวลา 4 ปีที่เรียนชั้นประถมศึกษา เด็กชายเกล้าสนใจเรื่องการเล่นหนังตะลุงมาก เมื่อคุณพ่อหรือหนังสีชumnำคณะหนังตะลุงไปแสดงในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงที่เด็กชายเกล้าสามารถเดินทางด้วยเท้าตามไปถึงได้ เด็กชายเกล้าก็จะตามไปดูพ่อเล่นหนังตะลุงแทบทุกครั้ง โดยเมื่อถึงเวลาตกเย็นหลังเลิกเรียนก็จะสละพากระดานเลขตามพ่อไปที่โรงหนังตะลุง (ในสมัยก่อนไม่ค่อยได้ไปแสดงที่ต่างจังหวัด เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก ต้องเดินทางด้วยเท้า) เฝ้าติดตามการแสดงหนังตะลุงของพ่อหนังสีชুমจนสว่าง เสร็จแล้วจึงเดินเท้าไปเรียนหนังสือต่อในวันนั้นตลอดระยะเวลา 4 ปี (ช่วงที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4) ที่ได้มีโอกาสติดตามพ่อหนังสีชুমไปแสดงหนังตะลุง จึงทำให้เด็กชายเกล้าเกิดความชอบและต้องการที่จะเจริญรอยตามพ่อ ด้านพ่อหนังสีชুমเมื่อเห็นว่าเด็กชายเกล้ามีความสนใจในการเล่นหนังตะลุงก็ได้ทำการถ่ายทอดและให้คำแนะนำบ้างในบางโอกาสตามแต่เวลา และสถานที่ที่จะอำนวย จนเด็กชายเกล้ามีความเข้าใจและเกิดความมั่นใจในใจว่าจะสามารถเล่นหนังตะลุงได้เท่ากับหรือดีกว่าพ่อ เพราะตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ได้ติดตามไปดูพ่อหนังสีชুমแสดงหนังตะลุง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้สัมผัส ได้แทรกซึมสู่ตัวเด็กชายเกล้าโดยอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นการจับขานบทกลอน การดำเนินเรื่องนิยายหนังตะลุง การปรับสำเนียงเสียงตัวละคร การเล่นมุขตลก เป็นต้น เพียงแต่ตอนนั้นเด็กชายเกล้ายังไม่มีโอกาสได้แสดงออก เนื่องจากนายหนังตะลุงจะเดินทางไปทำการแสดงหนังตะลุงได้จะต้องมีเจ้าภาพมาติดต่อรับไปแสดง และต้องมีการตกลงกันถึงเรื่องโอกาสหรืองานที่จะไปแสดงว่าต้องการให้แสดงหนังตะลุงในงานอะไร เช่น งานศพ งานบวชงานแต่งงาน งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานเทศน์มหาชาติของวัดต่าง ๆ งานโรงเรียน งานแก้บน หรืองานเทศกาลประจำปี งานทำบุญวันสารทเดือนสิบ ซึ่งจัดแสดงทุกปีที่สนามหน้าเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น และจะมีการกำหนดคนนัดหมายให้ทำการแสดงหนังตะลุงโดยระบุเป็นเดือน และข้างขึ้นข้างแรม เพราะสมัยก่อนยังไม่มีปฏิทินวันที่

5.2.2 พ.ศ. 2495 ตรงกับเดือน 9 ขึ้น 10 ค่ำ คุณครูแดง แก้วเขียว ครูใหญ่โรงเรียนบ้านเกาะทวด หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะทวด กิ่งอำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เสียชีวิตด้วยโรคลมปัจจุบัน ญาติพี่น้อง ลูกศิษย์ และเพื่อนครู จึงร่วมกันกำหนดบำเพ็ญกุศลศพที่บ้านเกาะทวดเป็นเวลา 3 คืน ซึ่งทางคณะเจ้าภาพก็ได้รับหนังสือขุมให้ไปทำการแสดงหนังตะลุงเรื่องรามเกียรติ์เด็กชายเกล้า ซึ่งขณะนั้นกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดท่าลิพง และทราบว่าพ่อหนังสิขุมจะต้องนำคณะหนังตะลุงไปทำการแสดงในงานศพบ้านครูแดงหมู่ที่ 1 ตำบลเกาะทวด ซึ่งอยู่ไม่ไกลกับบ้านเด็กชายเกล้า ที่อยู่หมู่ 9 ตำบลเกาะทวดเช่นกัน ในวันนั้นหลังจากเลิกเรียนแล้วเด็กชายเกล้าก็รีบกลับไปต้อนควายที่เลี้ยงไว้ ประมาณ 6 - 7 ตัวเข้าคอก อาบน้ำแต่งตัว เดินเท้าตัดท้องทุ่งท้องนาระยะทางประมาณ 4 - 5 กิโลเมตร เมื่อติดตามหนังสือขุมไปดูการแสดงหนังตะลุงดังเช่นทุกครั้งหน้าโรงหนังตะลุงมีผู้ชมมากมายมารอดูหนังสิขุมแสดงเรื่องรามเกียรติ์ แต่เนื่องจากนายหนังสิขุมไม่สบาย ไม่สามารถทำการแสดงหนังตะลุงในช่วงเวลาดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องนอนพักเมื่อถึงเวลาการแสดงหนังตะลุง ผู้ชมต่างร้องขอให้ลูกศิษย์ของหนังสิขุมคนใดก็ได้เล่นหนังตะลุงแทนหนังสิขุมไปพลางก่อน เมื่อหนังสิขุมพักผ่อนเพียงพอแล้วค่อยมาแสดงหนังตะลุงให้ผู้ชมดูก็ได้ นายแดง วิทา คนเป่าปี่ในขณะนั้น (ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่บ้านนา หมู่ที่ 9 ตำบลเกาะทวด อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช) จึงบอกกับผู้ชมไปว่าลูกศิษย์พ่อหนังสิขุมที่จะสามารถเล่นหนังตะลุงแทนได้ในขณะนี้ยังไม่มี มีแต่ลูกชายนายหนังสิขุม แต่เป็นเด็กและยังเรียนหนังสือไม่จบชั้น ป.4 ซึ่งทางเจ้าภาพก็ไม่ขัดข้องที่จะให้เด็กชายเกล้าได้แสดงหนังตะลุงแทนหนังสิขุมไปพลางก่อน เพื่อที่ภายในงานจะได้มีเสียงประโคมของเครื่องดนตรีหนังตะลุง จะได้ไม่เงียบเหงา เด็กชายเกล้าจึงถือโอกาสดังกล่าวทำการแสดงหนังตะลุงแทนหนังสิขุมทันที ผลปรากฏว่าเป็นที่ชื่นชมของทั้งคนดูในงานศพ เจ้าภาพและลูกคู่ เป็นอย่างมาก และเมื่อหนังสิขุมได้พักผ่อนเพียงพอแล้วจะทำการแสดงหนังตะลุงต่อไปก็ได้รับการทัดทานให้ปล่อยให้เด็กชายเกล้าได้แสดงหนังตะลุงต่อไปจนตลอดคืน และอีก 2 คืนที่เหลือทางเจ้าภาพก็ขออนุญาตหนังสิขุมให้เด็กชายเกล้าได้ทำการแสดงหนังตะลุงต่อไปจนจบงาน เพราะเด็กชายเกล้าสามารถแสดงหนังตะลุงได้ดีมากในระดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอายุ การนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจชวนให้ติดตาม การใช้ปฏิภาณไหวพริบ มีการสอดแทรกสุภาษิต หรือเล่นตลกไปกฮาได้ไม่หยاب โลก เป็นต้น จนมีการกระจายข่าวไปทั่วถึงความสามารถของเด็กชายเกล้าที่สามารถเล่นหนังตะลุงแทนนายหนังสิขุมได้

5.2.3 พ.ศ. 2496 หนังเคล้าน้อยก็ออกจากโรงเรียนประชาบาลจะไปต่อมัธยม พ่อบอกว่า” พี่ ๆ เรียนอยู่สองคนแล้ว คือ นายสุวิทย์กับนายคลอง อย่าเพิ่งเรียนเลย พ่อส่งให้ไม่ทันเด็กชายเกล้าเล่นหนังได้แล้วก็เล่นหนังดึกว่า ได้เงินเร็ว หากได้มาพอจะได้ช่วยเหลือครอบครัว และส่งให้พี่ ๆ น้อง ๆ เรียนให้จบ พ่อบอกว่าเล่นหนังรายได้ดี” เพราะในงานศพครูแดง 3 คืน ได้เงินค่าโรง 600 บาท (คืนละ 200 บาท) จ่ายลูกคู่หรือลูกน้องช่วยตีเครื่อง 6 คน คนละ 20 บาท เท่ากับ

120 บาท เหลือนายหนึ่งคืนละ 80 บาท 3 คืน เหลือ 240 บาท คุณพ่อบอกว่าพ่อขอ 40 บาท ที่เหลือให้เก็บไว้ไปใช้ที่โรงเรียน เด็กชายเคล้าได้เงิน 200 บาท เก็บรักษาเองยังไม่เป็น ก็พาวิ่งไปฝากแม่เทียนให้เก็บรักษาไว้ให้ต่อ จากนั้นเวลาคนไปรับหนังตะลุงของพ่อสีขุม พ่อมักจะถามว่าเอาหนังพ่อหรือหนังลูกบ้าง ช่วงหลังส่วนใหญ่เขาจะรับหนังลูกบ้าง เด็กชายเคล้าก็เล่นมาเรื่อยจนชื่อเสียงขจรสู่ต่างตำบลต่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง เช่น พัทลุง สงขลา ตรัง สุราษฎร์ธานี จนประชาชนผู้ชมให้ชื่อคณะว่า “หนังเคล้าน้อย” เพราะแสดงได้ดีตั้งแต่อายุน้อย และยังเป็นเด็กตัวน้อย ๆ

5.2.4 พ.ศ. 2500 ความเจริญของบ้านเมืองก็เปลี่ยนแปลง หนังตะลุงต้องมาใช้เครื่องปั่นไฟเพื่อช่วยให้แสงเสียงดีขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2495 - 2500 เล่นปากเปล่า ใช้ตะเกียงกลองต่อตะเกียงเจ้าพายุ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจำเป็นที่นายหนังเคล้าน้อยหนังรุ่นใหม่ต้องพัฒนาแต่ไม่มีทุน หนังสีขุมพาลูกชายไปขอความช่วยเหลือจากญาติที่ตำบลเคื่อง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะต้นตระกูลของพ่อสีขุมอยู่ที่ ตำบลเคื่อง อำเภอชะอวด โดยพ่อสีขุมไปบอกญาติว่าจะมาขอเงินเพื่อไปลงทุนในการซื้ออุปกรณ์ประกอบในการแสดงหนังตะลุงให้ลูกบ้าง ญาติพ่อรู้ความประสงค์ก็รับสนับสนุนทันที โดยกำหนดวันขึ้นเดือน 6 พ.ศ. 2500 ให้หนังเคล้าน้อยแสดงให้ญาติดูในวัดเคื่อง 1 คืน วัดควนยาว 1 คืน ให้ญาติ ๆ รวบรวมเงินที่จะช่วยเหลือไปให้สองจุดปรากฏว่าญาติ ๆ ไปสนับสนุนกันมาก เพราะญาติมั่นใจว่าได้ผลแน่นอนคุณพ่อสีขุมบอกว่าเงินที่ญาติรวมกันให้มาซื้อเครื่องปั่นไฟพร้อมอุปกรณ์ครบชุดแล้ว ยังเหลือเอาไปตัดรูปหนังได้อีกหนึ่งแผงไม่ต้องใช้รูปเรื่องรามเกียรติ์ของพ่ออีกต่อไป จอหนังก็ตัดใหม่ โหม่ง ฉิ่ง ทับ กลอง ก็เป็นของใหม่หมดตั้งแต่ พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา หนังเคล้าน้อยโด่งดังไปทั่วทั้งภาคใต้ ด้วยอายุเพียง 16 ปี

(เคล้า โรจนเมธากุล : ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2558)

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงหนังตะลุงเคล้าน้อย โรจนเมธากุล จากอดีตถึงปัจจุบัน

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานของนายหนังตะลุงเคล้าน้อยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือการปรับตัวเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มเติมตลอดเวลา ขณะเดียวกันขนบธรรมเนียมประเพณีแต่โบราณก็ต้องไม่ทิ้ง นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ผลงานที่ปรากฏออกมาก็จะสามารถเป็นผลงานที่ได้รับการยอมรับในวงกว้างมากกว่า ขณะเดียวกันก็ต้องไม่ละทิ้งจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงาน โดยการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะการแสดงหนังตะลุงของนายหนังเคล้าน้อย มีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปะพื้นบ้านของภาคใต้ ให้คนรุ่นหลังได้รู้สึกรักและหวงแหนรักษาไว้เป็นวัฒนธรรมที่ดีของชาติสืบต่อไป นายหนังเคล้าน้อย เป็นผู้ยึดหลักการแสดงหนังตะลุงตามแบบโบราณ คือ หลักที่ว่า “นายหนัง คือ นักเล่านิทานยามราตรี” ซึ่งหมายถึงศิลปะการแสดงหนังตะลุง คือ นายหนังเป็นผู้มาเล่าเรื่องราวหรือนิยายให้ชาวบ้านฟังยามค่ำคืน ผ่านการขับบทหนัง การเชิดรูป และการเจรจา ดังนั้นแก่นของ

ความเป็นนายหนัง คือ ต้องเล่านิยายให้เป็นเรื่องและให้รู้เรื่อง ต้องไม่ทิ้งโครงเรื่องที่จะเล่า โดยนายหนังเคล้าน้อย กล่าวว่า ปัจจุบันหนังตะลุงจำนวนมากนิยมเล่นหนังตะลุงกันแบบ “ทอล์กโชว์” เสียมากกว่า คือ เน้นแต่เล่นมุขตลกเสียทั้งเรื่อง โดยไม่ยึดโครงเรื่องนิยายที่กำลังเล่น แบบนี้ทำให้ผู้ชม “ไม่รู้เรื่อง” ว่านายหนังกำลังเล่นเรื่องอะไร เพราะได้เพียงแต่ความสนุกจากการฟังมุขตลกต่าง ๆ เท่านั้น นายหนังเคล้าน้อย ไม่เห็นด้วยกับวิธีการเล่นเช่นนี้ จึงยังถือคติการเล่น “เอาเรื่อง” แบบโบราณ มาจนถึงปัจจุบันยังไม่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งผลงานด้านศิลปะหนังตะลุงยังเป็นสื่อสร้างสรรค์สังคม ช่วยในการสอนด้านศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้กับผู้ชม โดยผ่านทางบทกลอนขับขาน และบทบาทการแสดงของตัวละครในนิยายหนังตะลุง ซึ่งบทสรุปของนิยายในหนังตะลุงมักจะสรุปได้ว่า “ธรรมะย่อมชนะอธรรม” อันเป็นการสอนให้บุคคลยึดมั่นในการทำความดี ไม่ย่อท้อ หรือเห็นว่า การกระทำไม่ดีจะช่วยให้คนได้ดีไปได้ ดังพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมคนดีให้ได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ

6. เอกลักษณะเฉพาะของการแสดงหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล

เอกลักษณ์ประจำตัว หรือคุณสมบัติเฉพาะของนายหนังเคล้าน้อยในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปที่ได้มีโอกาสติดตามผลงานการแสดงหนังตะลุงก็คือ นายหนังเคล้าน้อย มีน้ำเสียงไพเราะในการขับบทกลอน มีบทเจรจาที่กินรูป (เข้ากับรูป) เช่น พุดเสียงผู้หญิงได้เหมือนกับเสียงผู้หญิงแท้ ๆ สามารถขับขานบทกลอนสดได้โดยไม่ต้องมีการร่างบทกลอนมาก่อนล่วงหน้า (กลอนมุดโต) มีการแทรกนิทานอิงธรรมะ ลูกคู่ในคณะมีฝีมือเยี่ยมในการเล่นดนตรีประกอบ มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อเรื่อง หรือลีลาในการแสดงหนังตะลุงที่ชวนให้ติดตาม ตลกไม่หยาบโหล จะใช้การแสดงตลกในลักษณะคำผวน พุดสองแง่สามง่ามให้ผู้ชมได้ขบคิด

องค์ประกอบหลักของการแสดงหนังตะลุงที่เป็นเอกลักษณ์ของนายหนังเคล้าน้อย ได้แก่

6.1 ตัวตลกเอกประจำคณะคือสี่แก้วหัวกบและยอดทอง

ศิลปะการเล่นตัวตลกและบทตลกก็เป็นหัวใจสำคัญของการแสดงหนังตะลุง นายหนังเคล้าน้อยมีตัวตลกเอกประจำคณะอยู่สองตัว ได้แก่ “ไอ้แก้วหัวกบ” และ “ยอดทอง” สมัยนั้นหนังเคล้าน้อยยังอาศัยอยู่ที่วัดท่าลิพง คี้นหนึ่งหนังเคล้าน้อยไปเห็นหนังจำ พันวาว เล่นอ้ายแก้ว และยอดทอง เกิดความชอบประทับใจ จึงคิดประยุกต์รูปร่างและลักษณะของตัวตลกขึ้นมา โดยวาดร่างลงกระดาษแล้วเอามาให้อาจารย์จับ อุทโย (พระครูอุทัยศิลาจารย์) ผู้มีมนต์ขลังเจ้าอาวาสวัดท่าลิพง ในขณะนั้นดู บอกว่าจะเอามาเล่นหนังตะลุง บังเอิญขณะนั้นมีหนังควายจากตะโพนเก่าที่ใช้ดีไม่ได้แล้ว อาจารย์จับจึงนำมาตัดเป็นรูปไอ้แก้วให้มีใบหน้าคล้าย ๆ กบ และนำไปปลุกเสกตลอดเวลา 3 เดือนของการเข้าพรรษา เสร็จแล้วนายหนังเคล้าน้อยก็นำอ้ายแก้วไปแสดง หลังจากนั้นไอ้แก้วหัวกบ ก็กลายเป็นที่ชื่นชอบและดึงดูดผู้ชมจนกลายเป็นสัญลักษณ์ประการหนึ่ง

6.2 นิยายหนังตะลุง

การสร้างสรรค์นิยายการแสดงหนังตะลุงที่แต่งโดยนายหนังเคล้าน้อยเอง นายหนังเคล้าน้อยจะใช้วิธีการศึกษาเรียนรู้จากหนังสือตำรา โดยหนังสือที่อ่านมากและนำมาใช้บ่อย คือ หนังสือของหลวงวิจิตรวาทการ ปิ่น มุกกันต์ ไม้ เมืองเดิม หนังสืออ่านเล่นทั่วไป หนังสือขายหน้า ขายหัวเราะ นิยายสารบางกอก คอถัมน์สีน้ำ หนังสือธรรมะ นวโกวาท และเรียนรู้จากสื่อบุคคล โดยการพูดคุยสนทนาธรรมะกับพระผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น นำเอาหลักการและแนวคิดที่ได้รับจากแหล่งความรู้เหล่านี้นำมาผสมผสานและประยุกต์ใช้ในการแสดงหนังตะลุง จนได้รับฉายาว่า “หนังเคล้าน้อยเสียงหวาน นิทานดี มีธรรมะ” การแสดงหนังตะลุงทุกครั้ง นายหนังเคล้าน้อยจะมีพี่ชายทั้งสองคน คือ อาจารย์สุวิทย์ ชินศรี และอาจารย์คล่อง โรจนเมธากุล ไปติดตามนั่งชมการแสดงและเก็บรวบรวมข้อมูลการแสดงแต่ละครั้งเพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์บ้านเมืองต่าง ๆ รอบตัว หรือแม้แต่มุขตลกจากการเข้าอบรมสัมมนาครู ก็จะมีการจดบันทึกกลับมาเพื่อให้หนังเคล้าน้อยนำไปดัดแปลงต่อเติมใช้ในการแสดงหนังตะลุง

พ.ศ. 2495 - 2515 หนังเคล้าน้อยใช้วิธีการเล่นหนังตะลุงโดยใช้นิยายเกี่ยวกับจักร ๆ วงศ์ ๆ หรือเป็นจินตนิยายที่สอดแทรกธรรมะและสุภาษิตต่าง ๆ เพื่อสอนเตือนบุคคล โดยนิยายหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้น ได้แก่ เรื่องกองทัพธรรม และเรื่องกรรมของแม่ เป็นสื่อบันเทิงที่ชักนำผู้คนไปในทางที่ดี

พ.ศ. 2515 - 2525 วิธีการสร้างผลงานด้านการแสดงหนังตะลุง จะเพิ่มเติมการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับด้านการเมือง และปัญหาทางด้านสังคม รูปแบบการแสดงหนังตะลุงบางเรื่องจะมีบทเจรจามากกว่าบทกลอน เพราะในยุค พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ผู้ชมนิยมบทเจรจามากกว่าบทกลอน นายหนังเคล้าน้อยจึงต้องใช้บทเจรจาในการเข้าพระเข้านาง หรือบทสมห้อง และบทอื่น ๆ ซึ่งผู้ชมชื่นชอบ เพราะเดินเรื่องเร็วไม่ล้าลาบ (ไม่อืดอาด) แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการแสดงนิยายหนังตะลุงเรื่องใด หรือในยุคสมัยใด บทสรุปในนิยายหนังตะลุง ก็จะสรุปในลักษณะที่แฝงแง่คิดเรื่องคุณธรรมความดีงาม และความดียอมชนะความชั่วเสมอ หรือธรรมะยอมชนะอธรรม

นิยายหนังตะลุงที่นายหนังเคล้าน้อยใช้แสดงมีทั้งที่คิดโครงเรื่องเอง ได้เค้าโครงเรื่องจากหนังสือนวนิยาย และหนังสือธรรมะ และจากการพูดคุยกับบุคคลที่มีความรู้ และ โครงเรื่องที่ผู้อื่นประพันธ์ให้ แต่ทุกเรื่องจะถูกนำเสนอผ่านศิลปะการเล่นหนังตะลุงอันเป็นเอกลักษณ์ของหนังเคล้าน้อย และความสามารถในการปรับเปลี่ยนการเล่นนิยายแต่ละเรื่องให้เข้ากับบริบทด้านสถานที่ และเวลาที่ทำการแสดง ศิษย์หลายคนของหนังเคล้าน้อยกล่าวว่า แม้หนังเคล้าน้อยจะแสดงเรื่องเดียวกัน แต่หากเปลี่ยนสถานที่ไปในแต่ละคืน มุขตลกและสาระที่สอดแทรกก็จะต่างกันไปให้เข้ากับผู้ฟังในทีนั้น ๆ กล่าวกันว่า ตามหนังเคล้าน้อยไปดูเรื่องเดียวกันสามคืน แต่ละคืนจะได้รสชาติไม่เหมือนกันเลย

รายชื่อนิยายหนังสือที่นายหนังสือเล้าน้อย โรจนเมธากุล ใช้แสดงตั้งแต่เริ่มเล่นหนังสือ
เป็นอาชีพจนถึงปัจจุบัน เช่น

1. กองทัพธรรม
2. กรรมของแม่
3. ดาบล้างผลาญวิญญาณผจญ (ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันหนังสือ พ.ศ. 2517)
4. มนุษย์พันเหลี่ยม
5. ราชธิดาสืบตระกูล
6. ยอดกำพร้าว
7. มนุษย์มหัศจรรย์
8. อสูรคนองฤทธิ์
9. มนุษย์ทองคำ
10. ความลับพ่อปัญญาลูก
11. เจ้าฟ้าพเนจร
12. เงือกน้อย (เชิด ทรงศรี เป็นผู้ประพันธ์โครงเรื่องให้นายหนังสือเล้าน้อย)
13. บุรุษสองแบบ
14. พรายอภินิหาร
15. พิภพมหัศจรรย์
16. สองเจ้าฟ้าสืบทายาท
17. พระแสงถวัลวงศ์
18. แร่งคำสาป
19. ธรรมเนียมกันแสง
20. เพชฌฆาต 007
21. จอมโจร 357
22. ศึกราชินีฝึลล้างแค้น
23. ถ้ำคู่สิงห์ (ท่านพระครูปัญญาธารานูวัตร เจ้าคณะอำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ประพันธ์โครงเรื่องให้)
24. ศึกศาสนา
25. น้ำใจกษัตริย์
26. ผู้ตัดทาก
27. กลียุคในโลกโลกาภิวัดน์

(เกล้า โรจนเมธากุล : ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2558)

นวนิยายหนังสือซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของ “คองหนังสือ” และมักร้องขอให้นายหนังสือเล่มน้อยใช้แสดงอยู่เสมอ ได้แก่ เรื่อง กองทัพธรรม และกรรมของแม่ ซึ่งได้รับความนิยมสูงสุดและเป็นเรื่องที่หนังสือเล่มน้อยมักใช้ในการเล่นประชันกับหนังสือเล่มอื่นจนทำให้ชนะในการประชันทุกครั้ง ตัวอย่างนวนิยายหนังสือแบบย่อ ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมหนังสือเล่มน้อย โรจนเมธาคูล คือ เรื่อง กรรมของแม่ เป็นนิยายที่ชี้ให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก ไม่ว่าลูกจะอยู่ในสภาพอย่างไร แต่ความรักของแม่ก็ยังเป็นความรักบริสุทธิ์และมั่นคง ซึ่งมีเนื้อหาสาระดังนี้

“กรรมของแม่”

วิมล คำศรี (2549 : 350 - 352) เมืองโพธิ์ประสาน องค์พระราชารามเมศวร์ และพระนางเจ้าเกษุพิน เป็นผู้ครองนครนี้ เหตุการณ์บ้านเมืองไม่ได้ปกติสุขมานานแล้ว เพราะพระนางเจ้าเกษุพินประชวรอย่างหนัก เนื่องจากความเสียพระทัยที่ราชโอรสซึ่งมีพระชนม์ได้ 1 ขวบ สุกุญหายไป ในขณะที่พระนางผูกเปลไว้บนพลับพลาในพระราชอุทยาน อาการของพระนางมากจนถึงกับเสียดิ ราชารามเมศวร์จึงบัญชาที่จะรักษาให้พระนางหายได้ จะหาแพทย์ที่เชี่ยวชาญสักกี่คนมารักษาแพทย์เหล่านั้นก็จนปัญญา ไม่มียารักษาใดที่จะทำให้พระนางหายได้ ในช่วงที่พระนางประชวร ราชารามเมศวร์ได้สถาปนา “ศรียา” ลูกสาวของขุนพลพันธสิงห์ขึ้นเป็นมเหสีฝ่ายซ้าย

ขุนพลพันธสิงห์ได้ทูลแนะนำให้ราชารามเมศวร์หาแพทย์แผนโบราณมารักษาพระนางเกษุพิน ราชารามเมศวร์จึงทรงมอบหมายให้ขุนพลพันธสิงห์ เป็นผู้เสาะหาแพทย์แผนโบราณมารักษาพระนางเกษุพิน จึงเป็นโอกาสของขุนพลพันธสิงห์ซึ่งคิดจะกำจัดพระนางเกษุพิน เพื่อให้ “ศรียา” ลูกสาวได้ดำรงราชินี โดยวางแผนที่จะให้ดาพราหมณ์วางยาพิษให้พระนางเกษุพินสิ้นพระชนม์ แต่หนุ่ยและเท่งได้ล่วงรู้ความลับจึงนำความไปแจ้งให้ “จินดาน้อย” ขนิษฐาของพระนางเกษุพิน ได้รับรู้ จินดาน้อยจึงตัดสินใจพาพระพี่นางหนีจากราชวังไปอาศัยอยู่กับ “นายแมง” ชายชราผู้ใจดี จนพระนางมีอาการดีขึ้นแต่ก็ยังไม่หายเป็นปกติ

ณ ตำบลชนบท ครอบครัวของ “ยายจ๋า” เป็นครอบครัวที่ยากจน สิบกว่าปีแล้วที่ยายจ๋าพบเด็กชายลอยน้ำมาอายุประมาณ 1 ขวบ ด้วยความเมตตา ยายจ๋าเลี้ยงดูจนเขาโตเป็นหนุ่ม และตั้งชื่อให้ว่า “สายชล” ครอบครัวของยายจ๋ายังมี “สีแก้ว” ลูกชาย และ “ยอดทอง” เพื่อนบ้านที่มาขออาศัย ยายจ๋าได้ล้มป่วยและเสียชีวิต สายชลพร้อมยอดทองและสีแก้วจึงออกจากบ้านเพนจรเพื่อหางานทำ จนไปพบกับ “เสื่อครวญ” พุดคุยกันถูกอัธยาศัย เสื่อครวญจึงชักชวนคนทั้งสาม ไปอยู่วัด เพื่อให้ญาติสอนวิชาให้ เมื่อเชี่ยวชาญแล้วจะได้ชวนกันไปปล้น

“แสงสุทิน” หลานชายของขุนพลพันธสิงห์ ได้ถูกส่งตัวมาศึกษาอยู่ที่เมืองไพศาลี ภายใต้การอุปการะของราชาไพศาลี แต่กลับไม่สนใจที่จะศึกษาเล่าเรียนชอบชักชวน “พูน” เพื่อนคู่หูที่เชี่ยวชาญ พาลเกร และบังอาจพุดจาถ่วงเกิน “เจ้าหญิงละอองแก้ว” ราชธิดาของกษัตริย์ไพศาลี

และพระนางพิณทอง แห่งเมืองไพศาลี เมื่อถูกเจ้าฟ้าหญิงด่าว่า จึงผูกใจเจ็บ และหาทางแก้แค้น โดยการแอบขโมยดวงแก้วประจำเมือง ซึ่งเป็นของคู่บ้านคู่เมืองประจำเมืองไพศาลี แล้วเอาไปขุดหลุมซ่อนไว้ในป่า

สายชล ยอดทอง และสี่แก้ว ลาฤๅษีติดตามเสื่อครวญ ด้วยความห่วงใย เนื่องจากเสื่อครวญไม่ได้กลับวัดเป็นเวลาหลายเดือน ไปพบเสื่อครวญถูกเศรษฐีเพชรนำเจ้าหน้าที่ตำรวจไปยิง เนื่องจากเสื่อครวญเคยไปปล้นบ้านและฆ่าเมียเศรษฐีเพชรตาย เสื่อครวญถูกยิงบาดเจ็บวิ่งมาสิ้นใจ ต่อหน้าสายชล เศรษฐีเพชรต้องการตัดศีรษะของเสื่อครวญไปเสียบประจานไว้ที่ทางสามแพร่ง แต่สายชลไม่ยอมจึงเกิดต่อสู้กัน ระหว่างที่กำลังชุลมุนแย่งศพเสื่อครวญ บังเอิญได้มีตำรวจนายหนึ่ง ทำปิ่นลั่น โคนเศรษฐีเพชรเสียชีวิต สายชลจึงถือโอกาสชักชวนยอดทอง สี่แก้ว นำศพเสื่อครวญหนีรอดจากการไล่ล่าของตำรวจ แล้วรีบนำศพเสื่อครวญไปฝังไว้ แล้วเดินทางไปเมืองโครพิษฐ์ เพื่อขโมยพระแสงของราชาเมืองนั้นมาเป็นอาวุธคู่กาย พระแสงเล่มนี้เสื่อครวญได้เดินทางไปขโมยเพื่อมาให้สายชลแต่ถูกไล่ยิงเสียก่อน สายชลแอบเข้าไปขโมยพระแสงในห้อง “เจ้าฟ้าหญิงวิมลน้อย” พระธิดาของราชาเมืองโครพิษฐ์ ลอบกอดจูบเจ้าฟ้าหญิงขณะกำลังหลับ เมื่อกลับถึงวัดจึงถูกฤๅษีดุด่าว่ากล่าว ทำให้สายชลสำนึกผิด รู้สึกเสียใจในการกระทำของตนเองเป็นอันมาก

ขุนพลพันธุสิงห์ได้รับคำสั่งจากราชารามเมศวร์ให้เดินทางสืบหาพระนางเจ้าเกษยูพิน และจินดาน้อย เพื่อนำตัวกลับราชวัง แต่ขุนพลพันธุสิงห์กลับคิดตามฆ่าคนทั้งสอง เมื่อไปพบที่บ้าน นายแมง ได้จับพระนางเจ้าเกษยูพินส่งให้ยักษ์โลกธาตุ จับจินดาน้อยซึ่งกำลังมีครรภ์ลอยแพไปกลางมหาสมุทร แล้วชักชวนดาพราหมณ์ไปจับนายแมงเพื่อนำไปฆ่าปิดปาก พอดีสายชล ยอดทอง และสี่แก้ว ซึ่งเดินทางไปขุดศพเสื่อครวญเพื่อนำไปบำเพ็ญกุศล มาพบเหตุการณ์เข้าจึงขอร้องไม่ให้ฆ่านายแมง แต่ขุนพลพันธุสิงห์ไม่ยอมกลับยิงนายแมงเสียชีวิตต่อหน้าสายชล จึงเป็นเหตุให้ต้องต่อสู้กัน ขุนพลพันธุสิงห์พ่ายแพ้ สายชลให้สารภาพความจริงแล้วสักคำสารภาพไว้ที่แผ่นหลังของขุนพลพันธุสิงห์ แล้วปล่อยตัวไป ส่วนดาพราหมณ์ ถูกสี่แก้วเตะเสียชีวิต ทั้งสามคนพากันไปขุดศพเสื่อครวญ แต่ไม่พบศพกลับพบดวงแก้ว ต่างดีใจ คิดว่าเสื่อครวญให้ของวิเศษ ระหว่างเดินทางกลับไปพบแสงสุทินและพูน ซึ่งเดินทางมาขุดหาดวงแก้วที่ซ่อนไว้ สายชลยินดีคืนดวงแก้วให้แสงสุทิน แต่ขอให้แสงสุทินเล่าถึงความเป็นมาให้ทราบ แสงสุทินจึงเล่าว่า ตนเองและพูนเป็นผู้ขโมยดวงแก้วมาจากเมืองไพศาลีมาฝังไว้ ทำให้ราชาแห่งไพศาลีเดือดร้อนพระทัย เพราะเกรงว่าหากไม่มีดวงแก้วประจำเมืองแล้วอาจทำให้เมืองไพศาลีเกิดเหตุการณ์ล้างบ้านล้างเมืองขึ้นได้ จึงประกาศให้รางวัลแก่ผู้ที่สามารถค้นพบดวงแก้วประจำเมือง ตนเองกับพูนจึงแกล้งทำเป็นอาสาตามหาดวงแก้วประจำเมือง เมื่อสายชลทราบว่าแสงสุทินกระทำชั่ว จึงไม่ยอมคืนดวงแก้วให้ เกิดแย่งชิงกัน แสงสุทินและพูนพ่ายแพ้ ถูกสายชล จับสักคำสารภาพไว้ที่แผ่นหลังแล้วปล่อยตัวไป

เมื่อแสงสุทินและพูนกลับถึงเมืองไพศาลี ได้เพ็ดทูลต่อราชาไพณฺสูนัฎฐว่า สายชลเป็นผู้ขโมยดวงแก้ว ราชาไพณฺสูนัฎฐจึงมีหมายเรียกตัวให้สายชลเข้ารับการไต่สวน เมื่อความจริงปรากฏ แสงสุทินและพูนถูกจำคุก ส่วนสายชลได้รับความชื่นชมจากราชา ราชนิและเจ้าฟ้าหญิงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเจ้าฟ้าหญิงละอองแก้ว ถึงกับหลงรักสายชลเลยทีเดียว เมื่อสายชลกลับถึงวัด ฤาษีจึงเล่าความจริงให้รู้ว่า สายชลเป็นโอรสของราชารามเมศวร์และพระนางเจ้าเกษุพิน แต่ถูกขโมยจากพลับพลา ลอยน้ำมาตั้งแต่อายุ 1 ขวบ ทำให้พระนางเจ้าเกษุพินเสียพระทัยถึงกับเสียดิ ไม่มีヤขนานใดที่จะทำให้หายได้ แต่เมื่อใดได้พบลูกพระนางเกษุพินจะหายได้โดยไม่ต้องทนาย แต่พระนางกำลังจะถูกยักษ์ฆ่า ขอให้สายชลเดินทางไปช่วยโดยเร็ว ในที่สุดสายชลก็สามารถช่วยชีวิตพระมารดาไว้ได้ เมื่อแม่และลูก ได้รู้จักกัน พระนางก็หายเป็นปกติ สายชลอยากจะอุปสมบท ฤาษีจึงให้เดินทางไปทูลเชิญราชารามเมศวร์ มาร่วมงานอุปสมบทด้วย

จินดาน้อยไม่ได้เสียชีวิตกลางมหาสมุทร ฤาษีแห่งเกาะแก้วพิสดารช่วยชีวิตไว้ และให้พักอาศัยอยู่ที่เกาะแก้วพิสดาร จนคลอดลูกเป็นผู้ชายชื่อ “เรวัตตะ” เมื่อเรวัตตะเจริญวัยขึ้น จึงสอบถามเรื่องพ่อจินดาน้อยทนต่อการอ้อนวอนของลูกไม่ไหว จึงเล่าความจริงให้ทราบว่า พ่อของเรวัตตะ คือ ราชารามเมศวร์ คั้นหนึ่งขณะที่จินดาน้อยเฝ้าพยาบาลพระนางเจ้าเกษุพิน ซึ่งประจวบ ราชารามเมศวร์ได้เสด็จมาเยี่ยม เมื่อพระนางเจ้าเกษุพินหลับพระองค์ได้ขึ้นใจจินดาน้อย แล้วทรงกำชับให้ปิดเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ นอกจากนั้น จินดาน้อยได้เล่าถึงสาเหตุที่ต้องมาอยู่ เกาะแก้วพิสดาร เรวัตตะเมื่อรู้ความจริง ก็อยากที่จะไปพบเสด็จพ่อและล้างแค้นขุนพลพันธสิงห์ จินดาน้อยสุดที่จะคัดค้านจึงยอมให้ลูกจากไป เรวัตตะได้พบกับหนูน้อยและท่องเที่ยวทาง ได้ชักชวน เป็นพรรคพวกเดินทางไปเมืองโพธิ์ประธาน ได้พบกับขุนพลพันธสิงห์ แต่เขาไม่รู้จึงถูกขุนพล พันธสิงห์ลวงเพื่อนำไปฆ่า แต่สายชล ยอดทอง และสีแก้วมาพบเข้าเสียก่อน ฟัน้องต่างมารดาจึงได้ รู้จักกัน ต่างฝ่ายต่างดีใจมาก ขุนพลพันธสิงห์ถูกจับมัดพาตัวเข้าเมืองโพธิ์ประธาน เมื่อพ่อลูกได้พบกัน ทุกคนมีความสุขมาก ส่วนผู้ที่กระทำความชั่ว คือ ขุนพลพันธสิงห์และศรียา ถูกประหารชีวิต

(ยุติการแสดง)

การศึกษา ส่งเสริมและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแขนงหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล เป็นภูมิปัญญาการแสดงหนังตะลุงมีบ่อบ่มเพาะ มีการปรุงตัดขัดเคลา มีบทบาทหน้าที่ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแนบแน่น หนังตะลุงจึงเป็นพลังช่วยหนุนนำวิถีชีวิตของกลุ่มชน ให้ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปอย่างสมดุลกันระหว่างศักยภาพของกลุ่มชนกับทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นข้อจำกัด และเป็นปัจจัยของหมุ่ตน ต่างกับภูมิปัญญาพลังท้องถิ่นที่เกิดจากการบ่มเพาะ จัดเคลาของชนต่างชาติ ซึ่งอาจเสี่ยงต่อภาวะผิดฝาคิดตัวหรือผิดพลาดอย่างรุนแรง ถึงขั้นวิกฤตทั้งในระดับครอบครัว ระดับกลุ่มชน และระดับชาติ แม้ว่าหนังตะลุงจะมีคุณูปการต่อกลุ่มชนให้สำเร็จประโยชน์ต่อวิถี

การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีพลังมาช้านาน แต่หนังตะลุงก็เป็นเพียง “ศาสตร์ชาวบ้าน” ที่มีข้อจำกัดเฉพาะถิ่น และส่วนใหญ่ถูกปล่อยทิ้งมาอย่างช้านาน การนำกลับมาใช้ต้องปรับปรุงเติมแต่งด้วย “มันสมองใหม่” เพื่อให้เกิดประโยชน์และสังคมให้สังคมเห็นคุณค่าเข้ากับบริบทใหม่ ๆ ของสังคมในยุคปัจจุบัน

การศึกษาภาพสะท้อน วัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง : กรณีศึกษาหนังเค้าน้อย โรงแสดงมณฑล มีกระบวนการและวิธีการที่หน้าศึกษา ในที่นี้จะนำเสนอชีวประวัติโดยสังเขปของหนังเค้าน้อยที่รุ่งเรืองในหน้าที่การสืบทอดภูมิปัญญา การเป็นนายหนังตะลุงมาเป็นสื่อหรือแนวทางการพิจารณา ศึกษาวิเคราะห์เลือกเฟ้นเอาวิธีการที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษา ภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง

กลอนหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย โรงแสดงมณฑล

บทกลอนของนายหนังเค้าน้อย โรงแสดงมณฑล จะมีลักษณะแปลกไปจากบทกลอนของหนังตะลุงคณะอื่น ๆ ในที่นี้ผู้วิจัยจะยกเอาตัวอย่างบทกลอน บทปราชญ์หน้าบทบทที่เกี่ยวข้องบทตั้งเมือง และบทตลก ทั้ง 4 อย่างมานำเสนอไว้เพื่อเป็นกรณีศึกษา ดังนี้

บทปราชญ์หน้าบท บทปราชญ์หน้าบทโดยทั่วไปใช้เพื่อการไหว้ครู ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไหว้ผู้ที่เคารพนับถือทั้งหมด และปรารภฝากเนื้อฝากตัวผู้ชม แต่บทปราชญ์หน้าบทของหนังเค้าน้อยได้เพิ่มเติมลักษณะการโฆษณาประชาสัมพันธ์งานที่คณะหนังตะลุงมาแสดงไว้ด้วย ดังตัวอย่างบทปราชญ์หน้าบทต่อไปนี้

ปราชญ์หน้าบท ส่วนวนที่ 1

ขอแบ่งบุญคุณท่านทั้งสามองค์
ตั้งเป็นเครื่องสักการะวาจาจิต
พร้อมทั้งช่อข้าวตอกตลอดช่อดอกไม้
น้อมกรไหว้คุณครูหนึ่ง ท่านเป็นผู้ได้สั่งสอน
ช่วยเสริมปัญญาให้สว่างทางมโน
อันมุทโธโวหารให้ปัญญาลูกแหลมคม
อัญเชิญบุญคุณพระให้ท่านมาเด่นเป็นลาภ
ลูกจะตั้งนมจิ้นสามจบบนศิระ
เป็นประทีปสีช่วงเด่นดวงงาม
สีที่หนึ่งนั่นหรือคือพระพุทธ

ไหว้พระพุทธรูปพระธรรมคุณพระสงฆ์
ให้เวียนวงรักษารากาย
หัตถ์ทั้งคู่หนึ่งอุทิศนั้งบังคมถวาย
จะยกมือไหว้ปีศาจอีกพระมาตุโร
ขอวิงวอนพิทักษ์ให้ป้องพวกอักษ
แผล้วโล โภจิตติอติณัง
ขอให้หนังเกล้ากระผมสมความหวัง
ขอให้หนังลูกปราศจากความร้อนใจ
ขอไหว้พระรัตนังนั่นคือแก้วทั้งสาม
ส่องนิคามรุ่งโรจน์โชตนา
เราควรพึงยึดท่านผู้สถิตดัดตนหา

ในเมื่อพระองค์ผู้แจ้งประจักษ์ตา
 จัดเข้าในมณีนวาทที่สอง
 สี่ที่สามคือพระสงฆ์ท่านผู้ทรงซึ่งวินัย
 ท่านเป็นผู้รู้หลักทางมรรคผล
 มีเท่านั้นท่านยังสอนให้ชนเราทำความดี
 ท่านสงบใจกายคลายจากทุกข์
 บำบัดทุกข์ที่โง่เงาซึ่งเบาบาง
 จะกราบบิณฑรมารดาพรหมชาวชาย
 เลี้ยงลูกมาจนตลอดหรือได้รอดตน
 น้อมกราบบิดุราขหรือมาตุเรศ
 ท่านสั่งสอนลูกทุกอย่างทางพาตัว
 ความรักลูกผูกพันฉันทาจิต
 น้อมวันโทศิโรโรจน์โปรดชักนำ
 กราบพ่อสี่ซุมท่านผู้เป็นครูหนึ่ง
 ทั้งครูหนึ่งทั้งสี่สิบเก้าผมหนึ่งเกล้าจะขอพร
 ครูพิราพหน้าทองเจ้าของหนึ่ง
 หนึ่งจะกราบอาจารย์ท่านผู้ประทานวิชา
 อาจารย์หมุนวัดเขาแดงที่เรียวแรงหนักหนา
 อาจารย์ปลอดวัดหัวป่าลูกยานั่งตกลง
 เทพเทวีในชั้นช่องห้องพิมานมาศ
 อิกนางหงส์กรุงพาลีภูมิเจ้าที่ช่วยกันไว
 กราบวิญญาณ์ท่านเจ้ากลอนสุนทรภู่
 ลูกขออัญเชิญวิญญาณ์ท่านสุนทร
 นักกวีศรีปราชญ์ผู้ฉลาดเลิศ
 คุณหญิงพุ่มกลุ่มนักปราชญ์ผู้ฉลาดทางเมธี
 กราบปรมินทร์ปิ่นปักหลักพิภพ
 ทั้งองค์เอกราชนิที่ร่วมพระทัย
 กราบหัวหน้ารัฐบาลจะขอประสานหัตถ์
 ท่านข้าหลวงประจำจังหวัดผู้กับผู้ครองรองลงมา

ห้ามโลภามุ่งโลกุตรสุดศบาย
 ส่งสี่ส่องให้ประชามนุษย์เราได้อาศัย
 ฝึกจิตใจตามระเบียบเรียบร้อยดี
 บำรุงตนเสียให้ปราศจากธาตุสี่
 ได้ชี้แนะหมู่ชนให้เดินไปตามหนทาง
 มีความสุขส่องแสงนำเอาแสงสว่าง
 บำรุงสร้างสันติสุขเอาไว้กับบุคคล
 พ่อแม่ได้ส่งเสริมเฉลิมผล
 ช่วยฝึกฝนวิชาหนังสือได้พาตัว
 ผู้เกิดเทศคือชนกพอกับแม่มาปกหัว
 สิ่งที่ชั่วท่านห้ามไว้ไม่ให้ผมกระทำ
 ราพึงคิดซุบซิบแม่เฝ้าอุปถัมภ์
 จะกล่าวคำอย่าให้ขัดในอรรถกลอน
 ได้สอนสั่งไว้เด็ดขาดสามารถสอน
 ขอน้อมกรดาหนักทองผมจะต้องบูชา
 จะน้อมหัตถ์ถึงสุลิเวียนกัมเศียรหา
 ขอวันทาอาจารย์จับผมจะขอค่านับลง
 อาจารย์นำคอนหลามาตามประสงค์
 เจตจำนงเชิญวิญญาณ์ท่านมาป้องกัน
 สถิตอาสาณ์เมืองแมนแดนเวหาใหญ่
 ตั้งใจกราบศักดิ์สิทธิ์แปดทิศขอบูชา
 ให้พ่อมาอยู่ในจิตที่ผมคิดใฝ่หา
 ให้พ่อมาคลใจในกวี
 ขอทูนเทิดดวงวิญญาณ์จากทุกด้านวิถี
 อัญชูลีทุกทุกองค์ให้พ่อจงมาคลใจ
 จะขอเคารพเชื่อพระวงศ์ไม่หลงไหล
 ขอให้บารมีมาคุ้มครองป้องกัน
 น้อมมนัสสแกวกใส่ในเกศา
 จะขอบูชาทุกท่านตลอดนัการเมือง

ที่ได้เร่งรัดพัฒนาประเทศชาติ
 กราบศักดิ์สิทธิ์ทั่วแปดทิศหลักบ้านทรงเมือง
 ไหว้หัวหน้าฝ่ายพิทักษ์สันติราษฎร์
 อิกนายกเทศมนตรีต้องอัญชูลีกราบกราน
 คือนายพ่วง ช่วยคงทองได้สนองจัด
 ได้รับคนตรีรุ่งเพชร ที่ดีเด็ดลือชา
 ที่นั่งถือหลอดแดนคอนนนครศรีฯ
 ลือตลอดเป็นยอดศิลป์ทั่วทุกถิ่นทุกคืนวัน
 ได้มาดูรายการของนายพ่วง
 พ่วงได้จัดสร้างประวัตินี้กับหญิงชาย
 ประกาศหนังไทรย่อมนั้นไปตามประกาศ
 งานราษฎร์งานรัฐพ่วงจัดการ
 เลิกจากคุณตรีให้น้องพี่มาคูนั่ง
 เพราะบัดนี้มันสามทุ่มมากกว่า

ปราชญ์บท สำนวนที่ 2

นขารายลูกจะไหว้คุณพระสาม
 ในเมื่อพระองค์ได้รู้แจ้งแหล่งธรรมา
 คุณพระพุทธรูปอีกพระธรรมตลอดคุณพระสงฆ์
 เป็นทางมรรคทั้งหลายได้เดินตาม
 จะไหว้ชนกชนนีผู้ที่ประเสริฐ
 นับสิบเดือนที่มารดาได้อุ้มอุทร
 ทั้งฟืนไฟหรือน้ำร้อนตลอดทั้งก้อนเส้า
 เมื่อเติบโตใหญ่ท่านส่งให้ฝ่ายอาจารย์
 ได้สอนให้รู้ความดีถูกได้หนีซึ่งความชั่ว
 จะไหว้พระเจ้าแผ่นดินปิ่นโลกา
 อดุลย์เดชจรัสพระจักรี
 ราษฎร์ได้สุขสิ้นทั่วดินแดน
 จะไหว้องค์แม่ราชินีสิริกิติ์

ให้ชาวราษฎร์เราสุขใจอันใหญ่เชื้อ
 ที่ลือเลื่องเดชมานเนิ่นนาน
 ความสามารถเก่งกล้าศักดิ์คาหาญ
 ตลอดจนเจ้างานพระคุณท่านผู้รับพา
 สร้างประวัตินี้ไว้ใครตามใจปรารถนา
 พร้อมคณะหนังมโนห์รามาประชัน
 นื่องหรือพี่มาชมญาติเหอภิรมย์ขวัญ
 ญาติทั้งนั้นพลอยปลื้มใจไปมากมาย
 ไม่เคยลงพ่อแม่ให้เฒ่าแก่ท่านเสียหาย
 จนญาติไกลใกล้เชื่อถือลือมานาน
 เป็นที่เชื่อถือของญาติจัดได้มาตรฐาน
 เป็นงานสนุกเปลื้องทุกข์กันชั่วคราว
 ให้แม่มาฟังกันเถิดแม่ท่านมามองหา
 จะริเริ่มพรรณนาไปตามลีลาหนังตะลุง
 (อสุรคะนองฤทธิ์ : เกล้า โรจนเมธากุล)

ได้หยุดความกิเลสเพศคณา
 พระสังฆาทั้งหลายได้เดินตาม
 จะน้อมเศียรลงนุ่งบุงาจะไหว้พระสาม
 พระทั้งสามพระองค์ให้พ่อทรงสังวร
 พระคุณเลิศใหญ่ยิ่งกว่าสิงขร
 ฝ่ายบิดรผู้ปล้ำพ่อได้ทำซึ่งการงาน
 มารดาเจ้าเลี้ยงดูบุตรสุดสงสาร
 ท่านหัดอ่านสอนให้เพียรเรียนวิชา
 ประพศิตัวตื้นลึกได้ดูข้อศึกษา
 พระราชาที่เกล้าท้าวเธอแทน
 ครองธานีเมืองไทยวิไลแสน
 ประคองเมืองแมนสวรรค์ชั้นวิมาน
 ขอให้ชีวิตแม่ก้าวหน้ามหาศาล

ได้เลอโฉมกว่าใครในศตวรรษ
 จะไหว้จอมพลถนอม กิตติขจร
 อีกผู้กับผู้กองรองมาทัน
 จะไหว้นายอำเภอหรือผู้กองในท้องถื่น
 พร้อมอาจารย์ผู้เป็นครูหนังโดยตั้งใจ
 ไหว้ครูลีซุมเป็นครูเฒ่าเจ้ากลอนหนัง
 พ่อพยายามขุดค้นหลักวิชา
 อาจารย์แปลกปากพั่งพั่งตั้งจิต
 อาจารย์หมุ่นวัดเขาแดงที่เรียวแรงเสียดเต็มที่
 อาจารย์ก๊อวัดเขาพระบาทมีพลาดพลั่ง
 อีกเทพเทวัญในชั้นฟ้าสุราลัย
 ในชั้นใต้ลูกจะไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์
 อีกศักดิ์สิทธิ์ในวัดวาผมจะอัญชูลี
 น้อมกรไหว้สมภารท่านเจ้าอาวาส
 เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าหรือองค์พระสัมมา
 ไหว้บุคคลสำคัญคือท่านกำนันหรือท่านผู้ใหญ่
 พร้อมกรรมการผู้จัดงานทั้งหญิงชาย
 พี่หรือน้องไกลและใกล้ได้มาแล
 วันที่ลืบเกล้าพฤษภาเป็นงานของบ้านไทย
 หัววันห้าคืนระดื่นระคาย
 ทางวัดคิดจัดงานประจำปีเพื่อที่จะหารายได้
 พี่หรือน้องที่ข้องใจในเรื่องหนัง
 การดูหนังหวังให้เกิดให้เปล็ดเพลิน
 เพราะคณะหนังนานนันที่จะผ่านมาพบ
 จากนครศรีธรรมราชจะบอกญาติทุกคน
 ต้องนอนค้างเสียดหนึ่งคืนต่อจะถึงซึ่งที่นี้
 แต่เมื่อพ่อท่านเขาเรียกร่องผมจะต้องพากาย
 เพราะถือว่าเรากำเนิดเกิดมาในชาตินี้
 เราพร้อมรักสามัคคีแสนปรีดา

รัฐบาลจอมพลเป็นบุคคลที่สำคัญ
 ได้ระงับความเดือดร้อนทั่วเขตชั้นท์
 จากนั้นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์รักษาไทย
 นบนำศิลป์มาพึ่งพาขออาศัย
 คำไรโรสรรเสริญต้องเชิญให้พ่อมา
 ได้สอนสั่งเกล้ากระผมสมปรารถนา
 หลังไหลมาให้ผมหนังดังวาที
 พระญาติที่ศักดิ์สิทธิ์อย่าคิดหน่ายหนี
 คำคั้นนี้มาเป่าปิดศัตรูภัย
 พอมือจับรูปหนังพ่อมานั่งอย่าไปไหน
 ผมตั้งใจไหว้นางหงส์กรุงพาลี
 ทั่วแปดทิศมาพิทักษ์พ่อมาเป็นสักขี
 คำคั้นนี้อีกคั้นหนึ่งที่มาพึ่งพา
 ผู้สามารถได้ขึ้นยงผู้ดำรงศาสนา
 ใต้รักษาศีลธรรมประจำกาย
 ได้มีใจอารีดีเหลือหลาย
 กระผมไหว้ทุกคนเพราะสนใจ
 พ่อหรือแม่พี่มาพึ่งมานั่งกันไสว
 ที่เริ่มใหม่เป็นวันแรกผมมาแจกนิยาย
 เสนอญาติมิตรจิตศรัทธามักันเหลือหลาย
 ดำรงให้วัดวาเราเจริญ
 สนใจฟังนายนางแม่มานั่งไม่ห่างเหิน
 ผมจะไหว้ผู้เจริญเข้าชั้นปัญญาชน
 จะขอเคารพน้องและผู้มีเหตุผล
 จี่เรียงนด้ขึ้นรถไฟไกลมากมาย
 บอกน้องพี่ญาติโยว่าแสนจะไกลใจหาย
 เพื่อหวังมารู้จักได้ฝากรักกันสักครา
 น้องพี่ที่ร่วมประเทศชาติร่วมศาสนา
 กระผมแค้นขึ้นมาหน้าป่าใกล้และไกล

พร้อมโนราคณะฉลวยคือสาวสวยเมืองกระบี่
 ครึ่งคืนแรกปิ่นโนราครึ่งคืนหลังผมจะพรรณนาเรื่อยไป
 ดีไม่ดีดูกันสักทีเถิดวงศัญชาติ
 หากไม่ดีญาติไกลแค่พ่อหรือแม่ท่านอย่าค่า
 การจะทำให้ชอบใจใครทุกคนเป็นเรื่องที่สนใจมาก
 โปรดมานั่งกันสักคืนให้พอชื่นอินทรีย์

นี้มาพาที่ขับร้องให้พี่น้องสิ้นสงสัย
 ให้มิตรไม่ว่าท่านได้ชมผมพรรณนา
 แลหนึ่งนครศรีธรรมราชกันถึคณุติวังศา
 ท่านอย่าว่ากับหนึ่งเพราะกระผมหวังดี
 สุดลำบากอดสูเพราะไม่รู้ทุกวิถี
 ดีไม่ดีแสดงลงเสนอพี่น้องบ้านไทย
 (น้ำใจกษัตริย์ : เกล้า โจรจนเมฆากุล)

บทเกี่ยวจ้อ ปกติบทเกี่ยวจ้อจะเป็นบทกลอนสั้น ๆ ใ้ว่าก่อนตั้งนามเมือง เพื่อเป็น
 คติสอนใจแก่ผู้ชมหรือกลอนพรรณนาธรรมชาติ อารมณ์รักหรือความในใจ ปกติศิลปินหนังตะลุง
 จะแต่งไว้ก่อนและเป็นบทที่เลือกสรรแล้วว่าไพเราะคมคาย แต่บทเกี่ยวจ้อของหนังเกล้าน้อย
 มีหลายลักษณะหลายสำนวน ทั้งที่เป็นบทสั้น ๆ บทยาว และมีการเพิ่มเติมเสริมต่อข้อความประชาสัมพันธ์
 การแสดงหนังตะลุงครั้งนั้น ๆ ไว้ด้วย ดังตัวอย่างบทเกี่ยวจ้อต่อไปนี้

บทเกี่ยวจ้อ สำนวนที่ 1

เมื่อวันที่เก้ามกราเวลาค่ำ
 พระพายจัดพัดกระเด็นมาเย็นทรวง
 มันส่งแต่กลิ่นบุษยามาแต่ปล้ำไหน
 มันหอมมาแต่ข้างไหนจับใจคอ
 หอมจริงจริงบุษบาน่าภิรมย์
 หากได้ผมสักดอกใครจะปอกกลองแล
 นั่งฝันชมธรรมชาติระดาษคีน
 ผมยินดีจะมาบำเรอเพื่อเสนอในงาน
 พ่วงได้จัดสร้างประวัติลือกระฉ่อน
 รับหนังโนราพร้อมคณะวงดนตรี
 ผมหนังเกล้าหนึ่งคณะที่มาสนอง
 พันดีสิบกว่าเลยหลายนาที

อาทิตยต์่ำตควับกับเขาหลวง
 ลมพัดลวงเข้ามาแลเสมือนกับบ้ายอ
 ช่างหอมดอกมาลัยแต่ข้างไหนหนอ
 ใคร่ขอเธอสักดอกเอามาปอกกลองแล
 แต่จะชมคงไม่ได้ดอกไม่มันยังแห
 ถามให้แน่ว่าใครเจ้าของความต้องการ
 ยามค่ำคืนไม่คอยตริกเวลาศึกผ่าน
 งานมาตรฐานนายพ่วงญาติที่หวังรู้ดี
 ตลอดเมืองแดนคอนนครศรีฯ
 มาพาที่กับพี่น้องตามต้องการ
 แต่พี่น้องหญิงชายได้สมาน
 จะทำหน้าที่บริการเสนอแต่ท่านผู้ชม
 (อสุระคนองฤทธิ์ : เกล้า โจรจนเมฆากุล)

บทเกี่ยวจ้อ ส่วนวนที่ 2

ในเมื่อสุริยงมันลงลับฟ้าพโยมหน
 ลูกคู่หนึ่งนั่งสดับปรับหุคอย
 โหม่งและกลองพร้อมขานประสานเสียง
 มมนั่งใกล้ไฟฟ้าว่าเสียงดัง
 นั่งว่ากลอนเสสาไม่ค่อยจะสาไหร
 สุนทรธรรมคำแสดงแต่งสุนทร
 ผมพยายามหาความรู้อยู่เสมอ
 ดีไม่ดีจะขอพาที่ให้พี่น้องฟัง

บทเกี่ยวจ้อ ส่วนวนที่ 3

แต่พี่น้องผองไทยในโลกา
 ผมเคล้าน้อยเชียรใหญ่ใจหมายมาก
 หากคณะกล่าววทบาทลงพลาดปลั่ง
 ถึงคชชีสี่เท้า (โบราณว่า) ยังก้าวพลาด
 ตักน้ำบ่อหล่อลงสมุทรไทย
 เอนั่นเอนกปกแผ่อเนื้อข้างสาร
 เอนแสงคมมากลบเกลื่อนพระสุริยา
 กลัวจะกล่าวเข้าในวงศ์ดงบัณฑิต
 สัพพัญญูรู้จริงทุกสิ่งอัน
 สุนทรภู่อุครูทวิหรือศรีปราชญ์
 ท่านเคยเขียนกลอนนิพนธ์ไว้มากมาย
 โอกาสดีที่ผมคณะได้มาพบปะกับพี่น้อง
 ดีไม่ดีกระผมหนึ่งนั่งรำพัน

น้ำค้างหล่นโปรยปรายเป็นสายฝอย
 ฟังปี่ด้อยหรือทับฉิ่งโหม่งหนึ่งดัง
 ฟังเพราะเพรียงเพริศกรับสำหรับหนัง
 ผ้าขาวบังกันหน้านั่งว่ากลอน
 ถ้าใครเข้าใจโปรดด้วยช่วยสั่งสอน
 นำภาพยกกลอนให้เพราะหูท่านผู้ฟัง
 มาบ่าเรอกับพี่น้องท่านองหน้ง
 โปรดท่านนั่งเดียวใจอย่าไปกันก่อน
 (กรรมของแม่ : เคล้า โจรจนเมธากุล)

สวัสดีศรีสวัสดิ์คิมัสสา
 ญาติทั้งมวลถ้วนหน้าที่มาฟัง
 จะชั่วดีเอาผีปากมากกล่าวฝากร้องสั่ง
 ท่านที่นั่งทั้งหลายท่านจงให้อภัย
 เป็นนักปราชญ์จะไม่ปลั่งมั่งไฉน
 ยังกว้างใหญ่ลึกด้นเหลือคณนา
 จะสมานให้เสมอแม่อย่าได้ห่อหา
 หึงห้อยป่าหรือจะแข่งแสงพระจันทร์
 หากพลาดผิดพหูสูตอย่าสรวลสันต์
 ยังชวนกันนิทาต่ออยู่รายมาย
 ผู้ฉลาดก็ข่อมปลั่งกลอนทั้งหลาย
 กลอนยังตายเมียช่วยต่อข้อสำคัญ
 จะขอฝากเสียงร้องเอาไว้เป็นของขวัญ
 เพื่อเป็นของขวัญกับพี่น้องหายข้องใจ
 (มนุษย์มหัศจรรย์ : เคล้า โจรจนเมธากุล)

บทกวีวจอ สำนวนที่ 4

เป็นคติประเสริฐเลิศนิยมน

เป็นคนรักดีงามโบราณว่าให้ห้ามชั่ว

เชื่อใจทางวางใจคนจนใจเรา

เช่นเราหุงอาหารเจือจานหมา

ถ้าเราบึ้งปลาเพื่อแมวแล้วจะหมดไป

หากเราอยู่ให้มีไฟไปให้มิเพื่อน

เอาไม้ชิงกัณฑ์ไม่ชุงชาติยุ่งจริง

อย่าชี้ทางให้รอกบอกให้กา

ถ้าเราแบกไม้ทั้งสองบ่าจะราคิน

เมื่อจับปลาสองหัตถ์แน่นพลัดพลาด

มองคนอื่นให้เห็นว่าเป็นคน

โคและควายไม่กินหญ้าอย่างข่มเขา

อย่าเย็บผ้าหนาบางตอนกลางคืน

เฉพาะน้ำใจชนชนังหยังไม่ถึง

อันไม้คุดเรตัดได้ไม่เป็นไร

หากเป็นเรื่องของเขาเราอย่าสอด

อย่าชักน้ำเข้าเรือเสือเข้าทาง

เป็นคติทุกทุกตอนมาสอนจิต

เป็นคติโลกคดิธรรมประจำใจ

บทกวีวจอ สำนวนที่ 5

เกล้าจะกราบราชันบรรพชนคนที่สามารถ

ได้ทรงรักษาธิปไตยไทยตระกูล

หนึ่งพระร่วงจักรวาลาจาสิทธิ์

ท่านทรงปราบขอมให้ยอมตนจำนนไทย

พระนเรศวรมหาราชยอดนักรบ

หนึ่งพระเจ้าตากฝากชื่อโลกได้ลือนาน

คำโบราณท่านตั้งไว้แต่ครั้งประถม

สุดเหมาะสมสำหรับกับพวกเรา

อย่าอวดตัวโอ้อวดคำเหล่า

เอาปีเป่าให้ควายฟังแม่จะหวังอะไร

คิดเลต๋าท่านทุกคนมันจะได้ผลไหร

จงจำใจว่าคดิดีจริงจริง

คำหนึ่งเตือนจำไว้นะท่านชายหญิง

อย่าเยอหญิงสาวใส่ให้กากิน

เพราะสัตว์ป่าเป็นผู้ที่ทุศีล

ไม้ตักดินสองบ่าจะเสียคน

เมื่อประมาทมักง่ายมักจะไม่ไ้ผล

อย่าอวดตนชี้ข้างอ้างอิงป็น

มนุษย์เราไม่รวมชมอย่างข่มจีน

น้ำลึกตื้นเราหยั่งได้ไม่เป็นไร

จะลึกซึ้งเค็มหวานสักปานไหน

แต่น้ำใจคนคดข้อมจะหมดหนทาง

เขาสวมกอดเมียผัวตัวอย่าขวาง

ถ้าแลข้างเป็นหมูแม่จะรู้อะไร

ให้ญาติมิตรท่านจงฟังหนังปราศรัย

ให้ญาติใกล้ชิดท่านจงจำไว้เป็นคำรา

(กองทัพธรรม : เกล้า โจรจนเมฆากุล)

ท่านทรงกู้ชาติไทยไว้ (หรือ) ไม่ให้สูญ

เผ่าเทิดทูนพัฒนาสุธาไทย

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ผู้เยี่ยมยิ่งใหญ่

แรกสมัยสุโขทัยสมัยโบราณ

ได้ล้างลบอริราช ไม่อาจหาญ

พระเกียรติการวีรกรรมก้องโลกา

ทั้งแก๊กษัตริย์สมัยรัตนโกสินทร์
 ภูมิพลปรมิตรปิ่นโลกา
 พระเกียรติก้อง (หรือ) กำจรขยายไกล
 ล้นพระทัยเปี่ยมพระธรรมเลิศล้ำทาน
 ก้องพระเกียรติลือพระนามงามพระยศ
 เสด็จไหนดไทยตื่นเฝ้าชื่นชม
 ทั้งสองพระองค์ทรงพระเจริญสุข
 หรือกราบไหว้ในบุญคุณกวี
 ทั้งสุดหัตถะจินตกวี
 พ้อขุนรามคำแหงพระภูธร
 อุษยชาธานีได้เกิดศรีปราชญ์
 มาแผ่นดินพระเลิศล้ำนภลัย
 กวีเอกเสกสรรค์ประพันธ์พจน์
 ประเทืองโลกประคองธรรมล้ำลือชา
 หนึ่งกราบไหว้ในบุญคุณที่เปรี๊ยะปราชญ์
 ขอเดชะบุญสุนทรามาคลไจ

บทเกี่ยวจ้อ ส่วนวนที่ 6

ประวัติศาสตร์ชาติไทยครั้งสมัยโบราณ
 คือพระเจ้าตากสินนรินราช
 เป็นลูกจีนไทสองคนสำคัญ
 เมื่ออายุเก้าขวบประจวบเหมาะ
 ชื่ออาจารย์ทองดีผู้ปรีชา
 ครั้นต่อมาได้เป็นมหาดเล็ก
 เมื่ออายุสิบห้าล่วงตัดบ่วงมาร
 อยู่ได้สามพรรษาท่านลาสิก
 ท่านได้รับตำแหน่งแห่งประจำ
 ครั้งสมัยเจ้าแผ่นดินเอกทัศน์
 พระยาดำรงเมืองตากสมัยนั้น

ทุกแผ่นดินได้ร่วมเย็นเป็นสุขชา
 ปวงประชาได้รื่นรมโพธิสมภาร
 ทั่วโลกลือชื่อไทยได้แผ่ไพศาล
 ปฏิภาณเลิศนัก หลักแหลมคม
 อริยบทอดเยี่ยมเสงี่ยมสม
 ทั้งพระบรมสมเด็จพระราชินี
 พระประมุขเราทั้งสองผูกผ่องศรี
 เหล่าเมธีที่เรียงรสบทาทกลอน
 เหล่าเมธีที่มีชื่อลือกระฉ่อน
 ได้ทรงประดิษฐ์อักษรภาษาไทย
 ผู้ฉลาดทางโคลงกลอนอักษรไส
 กวีไทยสุนทรภู์ได้เกิดเป็นคู่บุญญา
 ไพเราะรสหยดช้อยลอลยเลขา
 ปลายปากกาพ้อเขียนฝากพ้อจากไป
 มาช่วยประสาทสิทธิ์กลอนให้อ่อนไส
 ให้ผมว่องไวใจสว่างทางนิพนธ์
 (ธรรมเนียมกันแสง : เกล้า โรจนเมธากุล)

จำเนียรกาลบรรพชนคนสำคัญ
 ทรงสามารถกอบกู้เขตชั้น
 มารดานั้นชื่อนกเอี้ยงเลี้ยงท่านมา
 ได้ติดต่อกับครูรู้คาถา
 สอนคาถาเรียนรำจันชานาญ
 ถึงยังเด็กวิชาแกล้วกล้าหาญ
 เข้าทำการบรรพชารักษาศรัสม
 รู้ดีนลึกรบถ้วนล้วนคมขำ
 ท่านได้ทำความเด่นเป็นสำคัญ
 เข้ายกหลวงกระบัตครองเขตชั้น
 ท่านจัดสรรทหารเพื่อจะกู้บ้านเมือง

พวกพม่าโจมตีคราที่แรก
 จนชนชาวป่าวกระปือได้สือเลื่อง
 ให้ชื่อหลวงวิเชียรปราการ
 อยู่ต่อมาพวกพม่าล้อมธานี
 ไอ้กรุงศรีอยุธยาพม่าครอง
 เฝ้าวัดวาอารามอย่างสำราญ
 พระเจ้าตากพร้อมฝรั่งตั้งเป็นก๊ก
 พวกพม่าแยกย้ายตายกระเด็น
 ท่านได้ครองสมบัติมาสิบห้าปี
 ถูกนำตัวไปประหารผลาญชีวา
 ตัวท่านตายเสียแต่ตัวไม่ไซ้หรือ
 เราเกิดมาที่หลังกันทั้งนั้น
 เกิดเป็นไทยไทยต้องรักซึ่งศักดิ์ศรี
 อันไตรรงค์ธงสาวทของชาติไทย

(สมบูรณ พนมเมือง : ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558)

เป็นที่น่าสังเกตว่านายหนั่งเคล้าน้อย โจรนเมธากุล มีบทบาทจอลหลายสำนวน และพิถีพิถันในการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและสภาพท้องถิ่นที่ไปแสดงหนังตะลุง บทตั้งเมือง โดยปกติบทตั้งเมืองเป็นการเริ่มเรื่อง โดยออกรูปกษัตริย์และมเหสี สมมติขึ้นเป็นเมืองเมืองหนึ่งแล้วดำเนินเรื่องไปตามเหตุการณ์ในนิยายหนังตะลุง บทตั้งเมืองของหนั่งเคล้าน้อย มีทั้งลักษณะดังกล่าว และลักษณะที่ต่างออกไป ดังตัวอย่างบทตั้งเมืองต่อไปนี้

บทตั้ง เมืองสำนวนที่ 1

นิทานนานจะขอประมาณมากมายมี
 สวรรค์ใดไหนจะเปรียบเทียบเทียบทัน
 องค์กษัตริย์ฉัตรเพชรในเครื่องจักรภพ
 มีเอกอัครมเหสีที่สิริองค์
 เฝ้าปลอบเจ้าสาวกาที่ตีพร้อม
 อำมาตย์หมอบรอบห้อง โถงพระ โรงคันธ
 ในปราสาทราชฐานสำราญรื่น

ท่านดีแตกการรบก็ยังไม่หงบเงื่อง
 ชนชาวเมืองประทานยศดความดี
 เชี่ยวชำนาญการศึกไม่นึกหนี
 ท่านได้หนีก็เพราะเจ้าไม่เข้าการ
 รบสิ่งของทรัพย์สินทุกถิ่นฐาน
 มันทำการทารุณเราเผาทั้งเป็น
 จึงได้ยกกองทัพดับทุกข์เจ็ญ
 ไทยได้เป็นเอกราชสืบชาติมา
 เสียสติเหลือจจะรักษา
 อนิจจาเวรองค์พระทรงธรรม
 เฉพาะคุณงามนามชื่อเรายังลืออยู่สนั่น
 จงช่วยกันกู้ชาติศาสนาไทย
 ถ้าใครบุกรุกถึงที่เราจะหนีไปไหน
 ให้โบกไสวด้วยพระพายปลายเสาธง

ราชธานีหนึ่งใหญ่ประคองไอยสวรรค
 มาเทียบเท่าเข้าขั้นประเทศนิเวศวงศ์
 ดิลกพลเลิศมนุษย์สุดสูงส่ง
 กษัตริย์ทรงประสพสุขทุกคืนวัน
 องค์ราชาสุถนอมกับผู้เป็นจอมขวัญ
 ราชมันต์แห่ห้อมอยู่พร้อมเพรียง
 ประโคมครั้นแตรสังข์ประดับเสียง

สำเนียงร้องก้องดังทั่ววังเวียง
พระเอือนอรรถดรัสประภาษราชกิจ
เมื่อตอนเช้าแก่นอพอคล้องคลาย

อำมาตย์เมียงกราบทูลเกล้ามุลนาย
องค์บพิตรขึ้นชนสบสมหมาย
นั่งอธิบายเหตุผลพร้อมสองคนกาที
(ราชธิดาสืบตระกูล : เคล้า โจรจนเมฆากุล)

บทตั้ง เมืองสำนวนที่ 2

ซึ่งใหญ่โตโอฬารลึกลคนคึกคิง
มีจักรพรรดิฉัตรเพชรเฉลิมภพ
มีขอบขัณฑสีมาจดสาคโร
ยอดปราสาทผงดเยี่ยมทัดเทียมเมฆ
องค์กษัตริย์ฉัตรทองของปวงชน
มีองค์เอกราชนิสิริโถม
เมื่อรุ่งแจ้งแสงไสโซชนา

นิทานหนังสือยังมีธานีหนึ่ง
ประคองหนึ่งชั้นคุณิตของท้าวอิศโร
ดิลกพลเลิศมเหวิเศโย
ที่ใหญ่โตมาแต่ชั้นบรรพชน
อดิเรกพร่างฟ้าเวหาหน
ที่เลิศล้ำลือลั่นด้วยปัญญา
นำเกล้าโลมเสียดึงนักเชอสวยหนักหนา
เฝ้าปรีภยากับราชินีที่ร่วมใจ
(มณุษย์พันเหลี่ยม : เคล้า โจรจนเมฆากุล)

บทตั้ง เมืองสำนวนที่ 3

เมื่ออรุณฤกษ์เบิกสว่างนภางค์พื้น
ดอกกลิ่นทม นมสววรรค์กรณิการ
โกกิลากาแกบ่างแซ่เสียง
เหล่าสิงโตโคถึกคึกคะนอง
หมู่ลิงค่างป่างชะนีที่ห้อยโหน
เมื่อท้องฟ้าเหลืองเรืองรองอำไพ

รวรระรื่นประทีนหอมแต่กลิ่นบุปผา
กระดังงาบานแบ่งขึ้นมารับแสงทอง
บอกสำเนียงโผผินบินผยอง
ต่างลำพองล่องเชิงระเริงไพร
ต่างก็กระโจนไปมาปลายพฤกษาไสว
ขอปราศรัยมธุรสไปตามมบทบรรยาย
(อสุรคะนองฤทธิ์ : เคล้า โจรจนเมฆากุล)

บทนางยักษ์ป่า

เมื่อตอนเช้าอีमारเฒ่าค่อยเตรียมการ
เจ็ดวันแล้วเข้าไม่ได้เคยออกไป
จับกระบองกายสิทธิ์ด้วยฤทธิ์ยักษ์
ผลึกก้อนหินที่ปิดปากถ้ำอีนางมาร
กตรอยสัตว์จตุบาท ทวิบาท

นางมารจะจากถ้ำลาสถานที่อาศัย
ไปหาสัตว์ในไพรมาเป็นอาหารมาร
แน่นอนนักต้องจากภูหาตั้งว่าขาน
แล้วพากายภาพผ่านออกมา
นางมารมาไม่ได้สมปรารถนา

สัตว์พวกนี้ที่อาศัยอยู่ในป่า
 พอกิจเสร็จสำเร็จราพณา
 ไม่มีสัตว์ในไพรให้ร้อนใจนางมาร
 หนึ่งลัดสอง โลดสาม โสดสี่ต่อ
 เป็นโชคดินางจีนเพื่อนเดินเพลิน

มันหลบหน้าหลบตาไปแห่งหนใด
 ค่อยครอยสัตว์ป่าพนาสาณท์
 ทำหรือได้รับประทานในคานพะเนิน
 ห้ามุ่งหมองมาตามช่องไพรเงิน
 เลี้ยวควนเนินไปประสบพบสัตว์ไพร
 (น้ำใจกษัตริย์ : เคล้า โจรนเมธากุล)

บทนางตามสามี

พรเหอพรพ็อยู่ไหนมารับโสภาไปด้วย
 โสภารักเหมือนจะตายพรไม่คอยจะมองเมิน
 ถึงทีจะเป็นคนจน โสภาก็เป็นเจ้าฟ้า
 พี่น้องหน้าโรงหนังที่แม่มาฟังคารม
 โอ้ความรักมันหนักใจผู้ใดจะกดได้
 ยามนอนยามหนาวนึกถึงบ่าวจ้งเลย
 หลับตาว่าจะให้ลืมพรจำที่พรขา
 ใครบ้างจะกดได้น้องรักผู้ชายหนึ่งคน
 ใครบ้างจะทนได้มันหาไม่แล้วหนูกา
 พรคำอยู่ที่ไหนมารับโยด้วยคำพร
 หากที่พรรังเกียจทีจะฆ่าให้ตาย
 พ่อจะตีแม่จะคำอืหนูไม่ว่าใครเลย

คนสวยยอดขวัญใจรำไรเข้าไพรเงิน
 ฐานะเราจะต่างเกินแต่เนื่องก็ยิ่งชื่นชม
 ความรักหนือกว่าอะไรใจของน้องเหมาะสม
 จะดิชม โสภาก็ไม่ว่าเลย
 รักผู้ชายมันสุขจริงนักเพื่อนหญิงเหย
 น้องไม่เคยรักใครทำให้ใจเจ้าคืนรน
 แต่มี โนภาพเชษฐาปรากฏหน้าหลายหน
 น้องทนลมหนาวไม่มีบ่าวกอดนอน
 ต้องทิ้งญาติวงศ์ตั้งหน้ารับผ่อน
 ไปร่วมนอนกับผู้ชายไม่เสียคยเลย
 ในชาตินี้ไม่ห่างหายแหละชายเหย
 เบิกหน้าเขยตามชายเมื่อรุ่งสายตะวัน
 (มนุษย์พันเหลี่ยม : เคล้า โจรนเมธากุล)

บทตลก

มุขตลกของนายหนึ่งเคล้าน้อยจะไม่ใช้คำพูดหยาบ โทนเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างโจ่งแจ้ง
 แต่เน้นศิลปะการใช้ถ้อยคำแบบที่เรียกว่า “พูดหมรวน” อันเป็นลักษณะการใช้ถ้อยคำภาษาถิ่นได้
 ชวนให้ลึกลับ ๆ ดังตัวอย่างบทตลกที่หนึ่งเคล้าน้อยใช้ในการแสดงหนังตะลุง

แก้วดูโชคชะตาราตีให้ทอง

แก้ว : ทองอีแลเกณฑ์เหอ ไปรูคใบไม้มาสักกำต๊ะ กูอีแลให้ กูหมอดูแม่น ๆ แม่นอีหุ
 ไปแหละ

ทอง : เอ้อแก้วเหอ ขอบใจหมิงจ้าน นี้แหละ เพื่อนดีกันต้องพรรคนี้แหละ ฮือเอาต๊ะ
 ใบไม้กูรูดมากำใหญ่หนึ่งแล้วทายต๊ะ หมอทายต๊ะ

แก้ว : อ้ายหะ! ทองลักษณะดีจ้าน เหวอะนะ

ทอง : ไ้อ์ไหร... ไ้อ์แก้ว...

แก้ว : อ้ายอื่น เข้าลักษณะเหม็ดหนี ยังหืดเดียวนิ ทอง

ทอง : เอ้อแก้วเหอ เขาว่ากันหลายคนแล้วแหละ

แก้ว : โบหุหมิง เล็กไปหืดหนึ่ง ถ้าโบหุใหญ่หวนี่ แล้วปรกไปข้างหน้าหน่อย ๆ

เจ้าตำราเลยทองเหอ

ทอง : อ้อ... ถ้าพรรคนั้นกำหมาแหละแก้ว

แก้ว : หมันแหละ

(พระแสงธวัชวงศ์ : เคล้า โจรินเมธากุล)

แก้วเล่าทอง เรื่อง แก้วมีความสามารถด้านหมัดมวย

แก้ว : คุณี่แหละทองเหอ แก้วน้อย ศ.การะเกด ชกมวยเป็นแชมป์ มาตลอด แต่มาแพ้

มวยชุ่ม

ทอง : ไหนพรรคพริ้อ เล่าแลถึ ภู่อั้งกัน

แก้ว : คือพรรคนี่ วันนั้น มิงานวัด แก้วน้อย ศ.การะเกด ติดคู่กับมวยชุ่ม จากบางนกวิก

แก้วน้อย ศ.การะเกด ประมาท ถูกฉัดลงไปนอนกอดผ้าใบเวทีมวยอยู่แหละ

ทอง : แล้วไซ ไม่ยกขึ้นเหลา นอนอยู่ไซเหลา

แก้ว : เพราะถูกขืนนั่นแหละ จึงถูกฉัดก้านคอเข้าที่หนึ่งเล่า เลยหลับลมพัน

ทอง : พรรคพริ้อที่ยกขึ้นให้ถูกฉัดเข้า

แก้ว : คือพรรคนี่ ตอนแค้นนอนกอดผ้าใบเวทีมวยอยู่หั้น ไม่ไร้โลกสาวโค ซาติสวาย
อาฆาตมายืมให้ ทำให้แก้วน้อย ศ.การะเกด เกิดมีพลังขึ้นจับปล้น ได้ถกคอกยกขึ้นสู้ คิดว่าถ้าตาย
ก็ตายเพื่อเธอ

ทอง : สรุปรว่าพริ้อละ พ่อยอดนักมวย

แก้ว : สรุปรว่า แก้วน้อย ศ.การะเกด ถูกฉัดเข้าเข้าก้านคอ สลบเหม็ดน้อง แต่ตาย

เพื่อเธอ...แหละทอง

(เจ้าฟ้าพเนจร : เคล้า โจรินเมธากุล)

ทองต่อกลอนประกวดกับแก้ว

ทอง : ทองว่าพลาทางชมพนมพนัส

แก้ว : เห็นหมูหมัดเม่นหมีกุนหิ่ดอกขาว

ทอง : หนูไม้เคี่ยมกิ่งคด
 แก้ว : เหน..ปลาจดหนดยาว
 ทอง : อีก ปลาไม้วหรือปลาแมว
 แก้ว : หลอดทั้งไม้แก้ว ไม้กุน
 ทอง : ทั้งนกชุก นกฮังมุสังเหยียว
 แก้ว : เหนียวหนเดียว เล่นแข่งกับแกงทั้งหุน
 ทอง : ทั้งไม้ป่าบ ไม้ป้อ หน่อหญ้าครุน
 แก้ว : ซ้างเล่นชุ่นไปทำรังบนปลายตังแก
 ทอง : อีกไม้ไหม้ ไม้ไหม ไม้ไทย ไม้จีน
 แก้ว : ทั้งลูกไทรลูกหินจินทอดแห
 ทอง : เต่าปากเบี้ยว เหลียวเห็นคน มรนอยู่แครแคร
 แก้ว : ปลาช่อนแบปากผลุบินไปลูนบนปลายยาง

(ครณียก้านแสง : เกล้า โจรจนเมธากุล)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์ห้วงทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังเกล้าน้อย โจรจนเมธากุล ในด้านภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทางทฤษฎี 2 แนวคิดหลัก ประกอบด้วย

1. แนวคิดเรื่องความจริงสาธารณะกับความเป็นส่วนตัว

แนวคิดเรื่องความจริงสาธารณะกับความเป็นส่วนตัวเป็นแนวคิดในการวิเคราะห์และตีความวรรณกรรม ซึ่งได้มาจากงานที่ชื่อว่า “Story and History” ของวิลเลียมเรย์ (เกศินี จุฑาวิจิตร. 2550 : 23 - 26) นักวิชาการทางด้านวรรณกรรมที่ศึกษาโครงสร้างของวรรณกรรมพบว่าในโครงสร้างเชิงสารัตถะและโครงเรื่องของวรรณกรรม โดยส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องส่วนตัวของผู้เขียนกับประวัติศาสตร์เสมอ ซึ่งหมายความว่าในการเขียนวรรณกรรม นักเขียนต้องประกอบสร้างอดีตขึ้นมาใหม่ตามความจริงสาธารณะที่เป็นวาทกรรมของสังคม โดยที่นักเขียนมีสิทธิใช้จินตนาการของตนเองตกแต่งเหตุการณ์ได้ แต่ต้องไม่เกินเลยหรือโต้แย้งกับความจริงของเหตุการณ์และประวัติศาสตร์ในช่วงนั้น ๆ ในการนี้ จินตนาการและ “ความเป็นจริงส่วนตัว” (Private Reality) ของผู้เขียนที่อยู่ภายใต้กรอบความจริงสาธารณะ จะเป็นสิ่งกำหนดแก่นเรื่องใหญ่และแก่นเรื่องย่อย ๆ ทั้งหมด

2. แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรม

สิทธา พินิจภูวค (2545 : 5) กล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณกรรมว่าเป็นการศึกษา วิเคราะห์ และทำความเข้าใจในตัววรรณกรรม โดยจะมีการตัดสินใจ หรือประเมินค่าหรือไม่ก็ได้ การวิเคราะห์วรรณกรรม ประกอบด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นไปตามหลักทฤษฎีวรรณกรรม และการวิเคราะห์ตามอรรถนัย

รัญจวน อินทรกำแหง (2539 : 3) กล่าวว่า การวิเคราะห์หนังสือ คือ การพิจารณาและอธิบายลักษณะของบทประพันธ์ เพื่อชี้ให้เห็นส่วนดี หรือจุดบกพร่องที่แฝงอยู่ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนั้น การวิเคราะห์วรรณกรรมจำเป็นต้องมีแนวคิดหลัก หรือมโนทัศน์ในการศึกษา เพื่อให้ดำเนินไปอย่างมีแบบแผน และเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์

สิทธา พินิจภูวค (2545 : 2) กล่าวว่า การวิเคราะห์วรรณกรรมเป็นการศึกษา ทำความเข้าใจวรรณกรรมอย่างถ่องแท้ตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรม ซึ่งมีแนวคิดหลักหลายแนวคิด เช่น การวิเคราะห์ตามแนวแห่งความจริง การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์แนวประทับใจ การวิเคราะห์แนววิชาการ และการวิเคราะห์แนวใหม่

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2545) การศึกษาเรื่องศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ประจำปี 2528 - 2540 มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของศิลปินแห่งชาติ 2) ประกาศเกียรติคุณและผลงานอันทรงคุณค่าตลอดจนแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน 3) รวบรวมผลงานอันทรงคุณค่าและจัดพิมพ์หนังสือศิลปินแห่งชาติรวมเล่มขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดสู่สาธารณชน ผลของการศึกษาพบว่า โครงการศิลปินแห่งชาติได้เริ่มดำเนินมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2528 เป็นต้นมา นับถึงปีพุทธศักราช 2545 เป็นเวลา 18 ปี มีศิลปินที่ได้รับการประกาศเชิดชูเกียรติยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติแล้ว จำนวน 151 คน

ปองทิพย์ หนูหอม (2531 : 2) ศึกษาเรื่อง วัยงูละ : ศิลปะการเล่นเงาของภาคใต้ พบว่า วัยงูละเป็นศิลปะการเล่นเงาที่นิยมแสดงกันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมถึงตอนบนของมาเลเซีย วัยงูละเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมที่ได้รับแบบอย่างการแสดงมาจากอินโดนีเซียผ่านมาจากมาเลเซีย อินโดนีเซียก็รับมาจากอินเดียอีกทอดหนึ่ง วัยงูละประกอบด้วย คาแลหรือนายหนัง วอแยหรือรูปหนัง เจอริตอหรือเรื่องที่แสดง ปางหรือโรงหนัง กากะวอแยหรือเครื่องดนตรี ฉาก และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ผู้ชม โอกาส เวลา สถานที่ การแสดง วัยงูละมีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารเป็นหลัก ส่งผลให้คนในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อบันเทิงได้อย่างเต็มที่ แต่ในทางกลับกันประชาชนสามารถเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวของการแสดง วัยงูละได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ชมได้เพิ่มพูนความรู้ รับรู้ข่าวสารบ้านเมือง ได้รับการปลุกฝัง

ด้านศีลธรรมช่วยในการกำหนดพฤติกรรมของผู้คน สร้างทัศนคติที่ดีเพื่อให้ชาวไทยต่างศาสนา ได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

โสภา สมเขาใหญ่ (2538 : 2 - 5) ศึกษาเรื่องชีวิตและผลงานวรรณกรรมหนังสือของหนังสือ ธรรมโฆษณ์ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาชีวประวัติของหนังสือ ธรรมโฆษณ์ 2) เพื่อศึกษาวรรณกรรมของหนังสือของหนังสือ ธรรมโฆษณ์ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาของงานวิจัยเล่มนี้ได้ศึกษาชีวิตและผลงานวรรณกรรมหนังสือของหนังสือ ธรรมโฆษณ์ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติของหนังสือ ธรรมโฆษณ์ องค์ประกอบของวรรณกรรม ในด้านเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย โครงเรื่อง แนวคิด ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ในด้านรูปแบบและศิลปะการประพันธ์ ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบคำประพันธ์ การใช้คำ และการใช้โวหาร ในด้านภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม การเมืองการปกครอง อาชีพและการละเล่น ได้ครบบริบูรณ์

ดุสิต รักษ์ทอง (2539 : 1) ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาหนังสือตามทรรศนะของนายหนังสือ งานนี้ศึกษาการอนุรักษ์และพัฒนาเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ เครื่องประกอบการแสดงและการแสดงหนังสือ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นายหนังสือในเขตจังหวัดที่มีการแสดงหนังสือกันแพร่หลายในภาคใต้ รวมทั้งการสังเกตและถ่ายภาพประกอบ

เกษม ขนานแก้ว (2544 : 4) ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาการสอนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทหนังสือของ หนังสือ อรมุต : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติและผลงานการเขียนบทหนังสือของหนังสือ อรมุต 2) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการสอนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทหนังสือของหนังสือ อรมุต

วิมล คำศรี (2549 : 344 - 371) ศึกษาเรื่อง หนังสือชั้นครูคู่มือเมืองนครศรีธรรมราชมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สาระความรู้ในภาพรวม เรื่องหนังสือในฐานะมรดกสัพพินบ้าน เมืองนครศรีธรรมราช ไว้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ในเรื่องขนบธรรมเนียมในการแสดง ลักษณะเด่นของศิลปหนังสือ ทำเนียบนามศิลปินหนังสือในช่วงเวลาต่าง ๆ พร้อมการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ ลักษณะการตั้งชื่อ คณะศิลปิน และวรรณกรรมหนังสือ การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมศิลปินหนังสือ รูปหนังสือในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ นอกเหนือจากนั้นยังให้สาระความรู้เกี่ยวกับประวัติชีวิต และผลงานของศิลปินหนังสือชั้นครูของเมืองนครศรีธรรมราชที่มีความหลากหลายถึง 10 คณะ ซึ่งคัดสรรอย่างมีเป้าหมายมีบริบทแห่งวิถีชีวิตของการศึกษาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้สาระทั้งปรากฏการณ์ และอนุสติวิเคราะห์เพื่อการดำรงชีวิตให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของสังคม และประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือ ให้สาระความรู้ที่เป็นแนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษา ส่งเสริม และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ประจักษ์ผลซึ่งผ่านการพิสูจน์ด้วยชีวิตและผลงาน

ของศิลปินชั้นครูของเมืองนครศรีธรรมราช ต่างมิติแห่งกาลเวลาอีกด้วย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า มีข้อมูลเกี่ยวกับหนังตะลุงในฐานะที่เป็นมรดกพื้นบ้าน และศิลปินหนังตะลุง ชั้นครูของเมืองนครศรีธรรมราชที่สมบูรณ์มากที่สุดในขณะนี้ ซึ่งไม่สามารถหาได้จากหนังสือเล่มอื่น ๆ และเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ คัดสรรมาอย่างมีระบบผ่านการพิสูจน์เข้ามาอย่างรอบคอบ ทั้งส่วนที่เป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยเฉพาะข้อมูลภาคสนามนอกจากจะได้ข้อมูลจริง ซึ่งเป็นวัตถุ (เช่น ตัวหนังตะลุง เทปบันทึกเสียง ฯลฯ) ต้นแบบ หรือต้นฉบับและยังได้สัมภาษณ์ศิลปิน โดยตรง ครอบคลุม ลูกหลาน ลูกคู่ ผู้แต่งนิยายหนังตะลุง นักจัดรายการ และผู้ดู/ผู้ชม ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เชื่อถือได้ในกรณีต่าง ๆ

เกษม ขนาบแก้ว (2540 : 3) ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้านแถบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง พบว่า ภูมิปัญญาในวรรณกรรมหนังตะลุง ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา ภูมิปัญญาด้านการสร้างอารมณ์ ภูมิปัญญาด้านความเชื่อ ภูมิปัญญาด้านการตัดต่อเรื่องราว ภูมิปัญญาด้านการใช้สัญลักษณ์ ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์

เกษม ขนาบแก้ว (2549 : 4) ศึกษาภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนังตะลุงของหนังสกุล เสียงแก้ว เป็นการศึกษาเชิงคติชนวิทยา ข้อมูลที่นำมาศึกษา คือ บทหนังตะลุงฉบับลายมือเขียนของหนังสกุล เสียงแก้ว จุดมุ่งหมายหลักในการศึกษา ได้แก่ การศึกษาภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทหนังตะลุง

เกษม ขนาบแก้ว (2538 : 1 - 6) ได้ศึกษาเรื่อง หลักธรรมในพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง ใช้วิธีการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ข้อมูลหลักในการวิจัย คือ วรรณกรรมหนังตะลุง 59 เรื่อง โดยมีความมุ่งหมาย คือ

1. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์หลักธรรมในพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง
2. เพื่อศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง
3. เพื่อเปรียบเทียบหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง

กับหลักธรรมเป็นพุทธธรรม

มณฑิรา ตามเมือง (2554 : 1 - 3) ศึกษาเรื่อง วาทกรรมคำลเกของครุฑวิ เทียงแท้ : ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เชิดชูเกียรติศิลปินพื้นบ้านด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างของวาทกรรม คำลเกของครุฑวิ เทียงแท้ 3) เพื่อเผยแพร่ผลงานทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และทำให้เกิดการตระหนัก เรื่องการอนุรักษ์ศิลปะดังกล่าว ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาคั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น โดยประเด็นแรก

เป็นการวิเคราะห์รูปแบบของวาทกรรม คำliche ของครุฑวิ เทียงแท้ ในภาพรวมในแง่ที่ว่าคำliche ดังกล่าวได้ปรากฏวาทกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปรวมได้ทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) วาทกรรมการเมือง 2) วาทกรรมเพศสภาพ 3) วาทกรรมการศึกษา 4) วาทกรรมอิงศาสนา (บาป บุญ คุณ โทษ) 5) วาทกรรมเชิงสังคม กล่าวได้ว่าวาทกรรมเหล่านี้ได้มีความสอดคล้องและเกี่ยวโยงกันอย่างมีนัยยะ โดยมีภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความคิด ทศนคติ และภาพความเป็นอยู่ในสังคมในสมัยนั้น ๆ

ชวน เพชรแก้ว (2548 : 3) ศึกษาเรื่อง หนังสืงตะลุงในประเทศไทย พบว่า หนังสืงตะลุงเป็นศิลปะพื้นบ้านที่ได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงหนังเงาของอินเดีย ซึ่งเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นเพื่อบูชาเทพเจ้า วัฒนธรรมอินเดียได้เข้ามามีอิทธิพลอยู่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้พื้นที่บริเวณนี้รับเอาวัฒนธรรมการแสดงหนังเงาเข้ามา จะเห็นได้จากวัฒนธรรมการแสดงหนังสืงตะลุง และหนังใหญ่ของไทย แสบกบัวร์ และแสบกโตจของเขมร วายังกูละของจังหวัดชายแดนใต้ ประเทศไทย และทางตอนบนของมาเลเซีย วายังปุระของชวา การแพร่กระจายวัฒนธรรมการแสดงหนังเงาเข้าสู่ประเทศไทยยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด ในประเทศไทยพบการแสดงหนังสืงตะลุงในภาคใต่มากที่สุด โดยหนังสืงตะลุงในแต่ละพื้นที่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมไปตามสภาพทางสังคม และวัฒนธรรม มีบทบาทเพื่อรับใช้สังคมในด้านพิธีกรรม การให้ความบันเทิง การหล่อหลอมทัศนคติ การสร้างค่านิยม การเผยแพร่ความรู้

การแสดงหนังสืงตะลุงในประเทศไทยเกิดขึ้นเป็นเวลายาวนาน มีการปรับเปลี่ยนการแสดงไปตามเงื่อนไขของเวลา สาเหตุของการปรับเปลี่ยนเกิดจากการเข้ามาของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่อำนวยความสะดวก รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้สังคมชนบทมีทางเลือกในการเสพสื่ออื่น ๆ มากขึ้น ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้คณะหนังสืงตะลุงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงเพื่อความอยู่รอดในสังคม

พรทิพย์ มหันตมรรค (2544 : 3) การศึกษาชีวประวัติและผลงานด้าน โนราของ โนรายก ชูบัว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานของ โนรายก ชูบัว โดยจำแนกประเด็นศึกษาดังนี้ 1) ชิวประวัติ 2) ผลงานด้าน โนรา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า โนรายก ชูบัว เกิดเมื่อ พ.ศ. 2465 ที่บ้านทะเลน้อย ตำบลพนางตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง เมื่ออายุ 8 ปี ได้เรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดควนพนางตุง จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากนั้นจึงได้ร่ำโนราจนไม่กี่ปีก็มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ เมื่ออายุ 20 ปี ได้อุปสมบทเป็นระยะเวลา 1 พรรษา หลังจากลาสิกขาบทแล้วได้ทำพิธีครอบเชิด ตัดจุก ผู้เฝ้าใหญ่กับ โนราวัน (เต่า) เมื่ออายุ 21 ปี ได้เข้ารับราชการเป็นพลตำรวจ เมื่ออายุ 23 ปี ได้สมรสกับนางสาวกล้า พงศ์ชนะ ซึ่งเป็นชาวบ้านโคกคราม ตำบลบ้านใหม่ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ผลงานด้าน โนราของ โนรายก ชูบัว ที่สำคัญจำแนกได้เป็น 3 ด้าน คือ ผลงานด้านการแสดง

โนรา ผลงานด้านการถ่ายทอดศิลปะการแสดงโนรา และผลงานด้านการวรรณกรรมโนรา ผลงานด้านต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านโนรา และมีอัจฉริยภาพทางการแสดงโนราอย่างแท้จริง จากผลงานดังกล่าวทำให้ท่านได้รับการยกย่องจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขากการแสดงพื้นบ้าน โนรา ประจำปี พ.ศ. 2530

พระมหานูรักษ์ อภิกรโก (เจียทอง) (2551) กล่าวว่า หนังตะลุงเป็นสื่อศิลปะพื้นบ้านที่แสดงกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีคณะหนังตะลุงมากที่สุดจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ แต่หลักฐานไม่ปรากฏชัดว่าเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใด แต่มีการสันนิษฐานว่าน่าจะเข้ามาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13 - 17 โดยได้รับอิทธิพลมาจากหนังตะลุงอินเดีย หนังตะลุงชวา และหนังตะลุงมลายู และได้ผสมผสานกับรูปแบบการแสดงหนังตะลุงของไทย ต่อมาได้พัฒนารูปแบบการแสดงหนังตะลุงแบบไทยขึ้นมาตามลำดับ และในส่วนหลักสี่ธรรมที่ปรากฏในเนื้อหาของหนังตะลุงนั้น พบว่า มีอยู่หลายประการด้วยกัน แต่ที่พบบ่อยครั้ง ได้แก่ 1) กรรม 2) ศีล 3) อบายมุข 4) ความกตัญญูกตเวที 5) ทิส 6) ขรรวาสธรรม 7) พรหมวิหารธรรม เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหนังตะลุงคณะสุรเชษฐ์ บ้านเทิงศิลป์ ซึ่งเป็นหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงคณะหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของหนังตะลุงคณะสุรเชษฐ์ บ้านเทิงศิลป์ รวมถึงการนำเนื้อหาของธรรมเหล่านั้นไปถ่ายทอดแก่ประชาชนจากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ นักวิชาการ นายหนังตะลุง และประชาชน พบว่า เนื้อหาของหนังตะลุงได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก และหลักธรรมที่นายหนังตะลุงนำเสนอนั้นก็มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในภาคใต้เป็นอย่างดี คนดูสามารถนำไปประพฤติใช้ได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้หนังตะลุงมีส่วนในการพัฒนาการเรียนรู้ให้กับประชาชนในหลาย ๆ ด้าน เป็นต้นว่า ด้านศีลธรรม การเมือง การปกครอง การสาธารณสุข ด้านสังคม ประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นกล่าวได้ว่า หนังตะลุงก็คือ ศูนย์การเรียนนอกโรงเรียนเคลื่อนที่ ทั้งนี้เพราะประชาชนยังสามารถรับรู้อาสาอื่น ๆ โดยผ่านทางหนังตะลุงหนังตะลุงเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีคุณค่าต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง และเชื่อว่าหากมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแล้วสังคม หนังตะลุงจะยังคงทำหน้าที่ในการรับใช้สังคมไทยต่อไป

จรัส ชูชื่น และคณะ (2546 : 1) กล่าวว่า หนังตะลุง เป็นวัฒนธรรมประเภทศิลปะการแสดงพื้นบ้านอย่างหนึ่งที่มีการแสดงกัน อย่างแพร่หลายในภาคใต้ ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าหนังตะลุงมีต้นกำเนิดจากที่ใด คณะหนังตะลุงจะประกอบด้วย นายหนังตะลุง ซึ่งทำหน้าที่เชิดตัวหนัง และพากย์ไปพร้อมกัน และลูกคู่ ซึ่งเป็นผู้บรรเลงดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุง โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบหนังตะลุงในปัจจุบัน ลักษณะการใช้ดนตรีและบทเพลงในการแสดง

หนังตะลุง ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของหนังตะลุงที่มีต่อสังคมภาคใต้ การวิจัยพบว่า หนังตะลุง คณะจรัส ชูชื่น เป็นคณะหนังตะลุงของโครงการจัดตั้งสถาบัน วัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีความแตกต่างจากหนังตะลุง โดยทั่วไปหลายประการ เช่น เป็นคณะหนังตะลุงที่ไม่ได้ยึดการแสดงหนังตะลุงเป็นอาชีพ เนื่องจากทั้งนายหนังตะลุงและลูกคู่ต่างเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่มีงานประจำอยู่แล้ว แต่การมาร่วมแสดงหนังตะลุงมีจุดประสงค์หลัก คือ เพื่อเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันเป็นหน้าที่หลัก 1 ใน 4 ประการของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ โรงหนังตะลุงของคณะจรัส ชูชื่น เป็นโรงหนังที่ไม่เหมือนคณะทั่วไป คือ แทนที่จะสร้างขึ้นบนพื้นดินกลับใช้รถกระบะ 6 ล้อ ปรับเป็นโรงหนัง ด้านรูปแบบดนตรีเป็นดนตรีที่ผสมผสานระหว่างดนตรีดั้งเดิมกับดนตรีสมัยใหม่ ทั้งในส่วนเครื่องดนตรีและบทเพลง หนังตะลุงคณะ จรัส ชูชื่น มีบทบาทในสังคมภาคใต้ที่สำคัญ คือ นอกจากจะให้ความบันเทิงเช่นเดียวกับหนังตะลุง โดยทั่วไปแล้วยังมีบทบาทในการเป็นสื่อมวลชนและประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และทำหน้าที่ในการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

พิทยา บุษรรัตน์ (2541 : 13) ศึกษาเรื่อง ไร่หนัง : การแสดงหนังตะลุงของภาคใต้ฝั่งตะวันตก พบว่า หนังตะลุงภาคใต้ฝั่งตะวันตกแบ่งเป็น 2 แนวคิด 1) หนังตะลุงภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีความเกี่ยวข้องกับการแสดงโขน หนังใหญ่ หนังตะลุงเพชรบุรี และหนังตะลุงราชบุรี 2) หนังตะลุงภาคใต้ฝั่งตะวันตก รัับอิทธิพลมาจากภาคใต้ฝั่งตะวันออกโดยมีรูปแบบลักษณะเดียวกัน เมื่อ 60 - 70 ปีก่อน นิยมเล่นเรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เหมือนกัน หนังตะลุง 1 คณะ จะประกอบไปด้วยนายหนัง 1 คน และลูกคู่ 5 - 6 คน ลักษณะของรูปหนังที่ใช้เชิดมีขนาดใหญ่และเป็นรูปเหยียบขนาด การแสดงหนังตะลุงทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีการทำพิธีไหว้ครูหนังตะลุง ซึ่งเป็นความเชื่อค่อนข้างเคร่งครัด มีการแสดงหนังตะลุงในพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ พิธีกรรมแก้บน พิธีไหว้ครูหนังพิธีอื่นรูป (ครอบมือ) ปัจจุบันการแสดงหนังตะลุงภาคใต้ฝั่งตะวันตกลดน้อยลง และมีบทบาทด้านพิธีกรรมมากกว่าด้านความบันเทิง

พิทยา บุษรรัตน์ (2553 : 3) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์กับสังคม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และศักยภาพของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านการดำรงอยู่ของหนังตะลุงและโนราท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย แนวทางในการอนุรักษ์ รักษา ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาหนังตะลุงบริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอีกด้วย

บัญชา อาษากิจ (2556 : 103) ศึกษาดนตรีประกอบการแสดงหนังตะลุงคณะสุชาติ ทรัพย์สิน ผลการศึกษาพบว่า หนังสุชาติ ทรัพย์สิน เป็นนายหนังตะลุงและช่างแกะหนังตะลุงฝีมือดี ของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า บทเพลงประกอบการแสดงหนังตะลุง มีจำนวน 17 เพลง โดยแต่ละเพลงมีความสัมพันธ์กับการออกรูปตัวหนังตะลุง และการแสดงกิริยาอาการของตัวหนัง มีท่วงทำนองหลากหลายทั้งแบบต่อเนื่องเชื่อมโยงและไม่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน มีท่วงทำนองที่สูงขึ้น เรื่อย ๆ ท่วงทำนองที่ต่ำลงเรื่อย ๆ และท่วงทำนองที่ขึ้นลง ตามบทบาทของตัวละคร

เปรมรัศมี ธรรมรัตน์ และ ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณกุล (2553 : 124) ศึกษาการวิเคราะห์คุณค่า และการดำรงอยู่ของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษาหนังใหญ่วัดขนอน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านหนังใหญ่วัดขนอนมีคุณค่าที่สำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าต่อการพัฒนาบุคคลและคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม คุณค่าต่อการพัฒนาบุคคล ทำให้ผู้สืบทอด และผู้ชมการแสดงหนังใหญ่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาสติปัญญา การพัฒนาอารมณ์ การพัฒนาจิตใจ การพัฒนาร่างกาย และการปรับตัวทางสังคม ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ส่วนคุณค่า ต่อการพัฒนาสังคม เป็นการส่งเสริมทางด้านการศึกษาในฐานะแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน ส่งเสริมด้านจริยธรรม มีการสอดแทรกข้อคิดในการประพฤติตัวตามหลักศีลธรรม รู้จักความดี ความชั่ว แสดงถึงพลังชุมชนที่กำลังพัฒนา

ประพันธ์ สุวรรณมณี (2543 : 130) ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏ ในวรรณกรรมหนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุงในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษา ทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ด้วยการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ นักวิชาการนายหนังตะลุง และประชาชนทั่วไป ผลการวิจัย ภาคเอกสาร พบว่า ประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงในจังหวัด นครศรีธรรมราชไม่ปรากฏชัดเจนว่า เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใด แต่มีการสันนิษฐานว่าน่าจะเข้ามา ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13 - 17 โดย ได้รับอิทธิพลมาจากหนังตะลุงอินเดีย หนังตะลุงชวา และหนัง ตะลุงมลายู และได้ผสมผสานกับรูปแบบปัจจุบันมาตามลำดับ และในส่วนของหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรม หนังตะลุงของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมี 5 ประการ คือ 1) กรรม 2) ไตรลักษณ์ 3) ทิศก 4) มงคล 38 5) อบายมุข จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ นักวิชาการ นายหนังตะลุง และประชาชนทั่วไป นั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า การแสดงหนังตะลุง ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย ชวา และมลายู แล้วมาประยุกต์เข้ากับหนังตะลุงของไทย ในส่วนของ วรรณกรรมหนังตะลุงได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา การที่นายหนังตะลุง เสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมหนังตะลุงนั้นมีความสอดคล้องและสัมพันธ์ กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในระดับพื้นฐานอันจะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมในขั้นสูงต่อไป

ตามลำดับ อีกทั้งเหมาะกับเหตุการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบัน นักวิชาการ นายหนังตะลุง และประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หนังตะลุงนั้นมีคุณค่าต่อสังคมไทยอย่างยิ่ง และเชื่อว่าหากหนังตะลุงมีการพัฒนาและมีการปรับปรุงให้ทันต่อสังคมไทยอยู่เสมอแล้ว หนังตะลุงจะยังคงอยู่กับสังคมไทยตลอดไป

เชียรชัย พันธัง, ศิริรักษ์ จวงทองและ สุชาดา สุวรรณขำ(2554 : 116) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการธุรกิจการแสดงหนังตะลุงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาหนังนครินทร์ ซาทอง พบว่า หนังตะลุงนครินทร์ ซาทอง เป็นหนังตะลุงแนวอนุรักษ์ที่ยึดการแสดงตามขนบนิยมของจังหวัดสงขลา 16 ขึ้นตอน มีการประยุกต์เรื่องของการแสดงให้ทันสมัยและตรงกับสถานการณ์จริงแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการการแสดงหนังตะลุงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าการแสดงของหนังนครินทร์ ซาทอง และชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรม พบว่า นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวกับการดูหนังตะลุง

อัศวิน ศิลปะเมธากุล (2552 : 5) ศึกษาการละเล่นหนังตะลุงในภาคใต้เพื่อพัฒนาการละเล่นรวมสมัย พบว่า มีการออกแบบพัฒนาไปได้ 3 ลักษณะที่สำคัญ คือ 1) เป็นการนำเอาเรื่องราวของบุคคลในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจริงมานำเสนอเป็นบทหนังตะลุง 2) เป็นการพัฒนารูปแบบลักษณะหนังตะลุงที่เหมือนจริง ที่ประยุกต์ใช้กระดาษหนังไก่ และระบายด้วยสีน้ำ 3) องค์ประกอบของการแสดงหนังตะลุง ได้แก่ โรงหนังตะลุง จอ เครื่องขยายเสียง เครื่องดนตรี และหลอดไฟ พัฒนามาเป็นโรงหนังสำเร็จรูป ติดตั้งได้ง่าย สะดวกในการพกพา และควบคุม แสง เสียงด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้นายหนังตะลุงที่มีประสบการณ์ในการละเล่น การศึกษาจึงเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่คู่กับคนภาคใต้ และสังคมไทยต่อไป

สุรินทร์ ทองทศ (2557 : 185) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดแนวคิดของหนังสุชาติ ทรัพย์สิน ศิลปินแห่งชาติ กับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านศิลปะการแสดงหนังตะลุง พบว่า การถ่ายทอดการแสดงหนังตะลุงมีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในด้านสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นหลายประการ เช่น การพัฒนาด้านตัวหนังตะลุง พัฒนาเกี่ยวกับการฟอกหนัง การพัฒนาเกี่ยวกับสีที่ใช้ในการระบายภาพหนังตะลุง การพัฒนาขนาดตัวหนังตะลุง การพัฒนารูปแบบของตัวหนังตะลุง การพัฒนาด้านโรงหนังตะลุง/จอหนังตะลุงและไฟ การพัฒนาด้านการออกตัวหนังตะลุง/ฉาก/ลีลา การเชิดรูปเล่นเงา การพัฒนาด้านบทหนังตะลุง/บทกลอน/สาระการแสดง การพัฒนาด้านเครื่องดนตรี/เครื่องเสียง การพัฒนาด้านราคาหนังตะลุง การพัฒนาด้านผู้ชม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับการแสดงหนังตะลุง การพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อวงการคงอยู่ของหนังตะลุง การพัฒนาเกี่ยวกับการฝึกหัดเล่นหนังตะลุงของนายหนังตะลุงในยุคปัจจุบัน

อรรถัย พรหมเทพ (2553 : 98 - 122) ศึกษาการเรียนรู้ของนายหนังตะลุงเพื่อการดำรงอยู่ของหนังตะลุงในสังคมทันสมัย พบว่า เมื่อบริบทและสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ผู้แสดงหนังตะลุงมีการเรียนรู้ปรับตัว สร้างสรรค์ และพัฒนาความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและสังคมสมัยใหม่ โดยการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสืบต่อความรู้ด้านการแสดงหนังตะลุงแก่เยาวชนรุ่นใหม่ผ่านโรงเรียน สมาพันธ์หนังตะลุง โดยมีการรับรองผู้แสดงหนังตะลุงในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการแสดง ดังนั้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์ และการพัฒนาความรู้มิให้ความรู้เป็นเพียงความรู้ที่หยุดนิ่ง ตายตัว แต่ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมทันสมัย ความรู้จะเกิดคุณค่าต่อการดำรงชีวิตในทุกสภาพการณ์

ไพโรจน์ ทองวัน (2553 : 17) ศึกษาเรื่องหนังตะลุง พบว่า หลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว ยังคงเป็นหลักคำสอนที่มีเนื้อหาสาระสำคัญและใช้ในแนวปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ได้นำเอาภาพปริศนาธรรมมานำเสนอเป็นเรื่องของหลักธรรม กิเลส ตัณหา อุปาทาน และการเวียนว่ายตายเกิด หรือสังสารวัฏ โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาในศิลปะพื้นบ้านของภาคใต้ คือ หนังตะลุง เป็นสื่อที่มีความอิสระในการแสดงทัศนคติ ความคิดและรูปแบบการนำเสนอที่ประชาชนสามารถรับรู้ ทำความเข้าใจเข้าถึงได้ง่าย นำมาพัฒนาและสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะไทยร่วมสมัย เพื่อสานภูมิปัญญาของไทยในอดีตกับปัจจุบันเข้าด้วยกัน

จรรยา หยูทอง (2559 : 15) ศึกษาการปรับตัวของหนังตะลุงในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง พบว่า ปัจจุบันพื้นที่หรือเวทีของหนังตะลุงหดแคบเนื่องจากสถานภาพและบทบาทในอดีตของหนังตะลุงในทุกด้านถูกแย่งชิงไปโดยสื่อความบันเทิงสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือโซเชียลมีเดีย ดิจิตอลต่าง ๆ ดังนั้นหากหนังตะลุงต้องการจะอยู่รอดให้ได้อย่างมีค่ามีความหมายก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป เพื่อไม่ให้ถูกกลืนกลายหรือสูญหายหรือสูญเสียชีวิตลักษณะไปจากสังคมวันนี้และอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง : กรณีศึกษาหนังเค้าน้อย ไรจนเมธากุล” เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย ไรจนเมธากุล ผู้วิจัยจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักจะเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง

1. นายเค้าน้อย ไรจนเมธากุล (หนังเค้าน้อย ไรจนเมธากุล)
2. กลุ่มนายหนังตะลุงซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหนังเค้าน้อย ไรจนเมธากุล 5 ท่าน คือ
 - 2.1 นายปฐม มุสิกกะ (หนังปฐม อ้ายลูกหมี) นายกสมาคมศิลปินพื้นบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราชผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ.2558
 - 2.2 นายสามารถ งามจำ (หนังสามารถ ศ.เค้าน้อย) ผู้ชนะเลิศด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 - 2.3 นายวรพจน์บุญญา (หนังวรพจน์เขียนทอง) ผู้ชนะเลิศด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 - 2.4 นายครรชิต คงรัตน์ (หนังลูกหมี สวงศิลป์) ศิลปินหนังตะลุงขวัญใจมหาชนนิยม
 - 2.5 นายวีระ งามจำ (หนังวีระ ลูกทุ่งบันเทิง) ศิลปินหนังตะลุงขวัญใจมหาชนนิยม
3. กลุ่มผู้ชมหนังตะลุงจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 ท่าน คือ
 - 3.1 ค.ต. มนูญ สังข์ทอง
 - 3.2 ร.ต.ต. สมนึก ถนนแก้ว
 - 3.3 ค.ต. เทพนรินทร์ เพชรรัตน์
 - 3.4 นายประทีป สังข์รัตน์
 - 3.5 นายปัญญา รัตนบุรี
 - 3.6 นายสมบูรณ์ พรหมเมือง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม

1. การศึกษาเอกสาร

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติของบุคคลสำคัญจากหนังสือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเว็บไซต์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา หัวข้อต่าง ๆ ในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับบทกลอนที่ใช้ในการแสดงหนังตะลุงของหนังเกล้าน้อย โรจนเมธากุล ด้วยเหตุที่สำคัญ คือ

1.1 เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยมสูงสุด คือ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในภาคใต้ในด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย สอดแทรกความบันเทิงให้แก่ผู้ชมและในเนื้อเรื่อง นายหนังสามารถนำเหตุการณ์ ข่าวสารความรู้ ความเคลื่อนไหวของสังคมมาถ่ายทอด ทำให้ผู้ชมสามารถคิดวิเคราะห์ตามได้ ผู้ชมจึงยกย่องเรื่องที่นายหนังใช้แสดงว่าเป็นเรื่องที่ดี และน่าติดตาม และยังยกย่องนายหนังว่าเป็นคนฉลาด สามารถเป็นผู้ชี้แนะสังคมจากทรรณะของนักวิชาการ โดยการนำสารมาชี้แจงให้ผู้ชมเข้าใจผ่านการเล่าเรื่องหนังตะลุง ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของภาคใต้

1.2 เป็นต้นฉบับที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเรื่องการแสดงหนังตะลุงของหนังเกล้า โรจนเมธากุล ออกมา 5 เรื่อง ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้ชมหนังตะลุงและยังมีต้นฉบับลายมือเขียนและเทปบันทึกเสียงที่ยังสมบูรณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.3 เป็นเนื้อเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมภาคใต้ ในการแสดงหนังตะลุง นายหนังจะนำเอาเรื่องวัฒนธรรมทุกด้านในการดำเนินชีวิตของคนภาคใต้ มาบูรณาการใช้ในการแสดงหนังตะลุงเพื่อความเข้าใจของผู้ชมในวิถีวัฒนธรรมเดียวกัน เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมชาวใต้ได้เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเองและสำนึกรักบ้านเกิด

1.4 มีผู้สืบทอดและนำบทกลอนเหล่านี้มาใช้ในการแสดงหนังตะลุงหนังเกล้าน้อย โรจนเมธากุล เป็นนายหนังที่ได้รับความนิยมจากคนใต้อย่างกว้างขวาง จนทำให้มีชื่อเสียงที่เลื่องลือผู้ที่สนใจในการแสดงหนังตะลุงก็จะมาฝากตัวเป็นศิษย์จนแสดงหนังตะลุงเป็นนายหนังเกล้าน้อย โรจนเมธากุล จึงมอบเรื่องและบทกลอนให้กับศิษย์ไปใช้ในการแสดง เพื่อเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของท่าน และส่วนใหญ่ผู้ลูกศิษย์ของท่านก็จะนำเรื่องและบทกลอนที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมมาแสดงต่อ

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่เขตอำเภอปากพนัง หัวไทร เขียวใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ยังมีการแสดงหนังตะลุง และมีขาหนังตะลุงติดตามอย่างเหนียวแน่น และเป็นภูมิลำเนาของหนังเล่าสั้นๆ โจรนเมธากุล หนังตะลุงเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่แพร่หลายมาช้านานในภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของประชาชนทั่วภาคใต้ รวมถึงประเทศมาเลเซีย กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสมสืบทอดกันมาจวบจนปัจจุบัน แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะส่งผลกระทบต่อศิลปะการแสดงพื้นบ้านประเภทนี้เป็นอย่างมากก็ตาม แต่ผู้คนที่ยังให้ความสนใจกับหนังตะลุงในฐานะมรดกพื้นบ้าน เพราะนอกจากหนังตะลุงจะเป็นการละเล่นที่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช นิยมชมชอบมาเป็นเวลานานแล้ว หนังตะลุงยังเป็นการละเล่นที่นิยมใช้รับแขกบ้าน แขกเมือง คนสำคัญของเมืองนครศรีธรรมราช มาเป็นเวลานานอีกด้วย ดังมีข้อความปรากฏอยู่ในกรมศิลปากร จดหมายระยะทางไปตรวจราชการแหลมมลายู ร.ศ. 121 พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (2540 : 2) ว่าเมื่อพระองค์ไปตรวจราชการเมืองนครศรีธรรมราช ณ ที่ต่าง ๆ จะมีหนังตะลุงโรงหนึ่งโนราโรงหนึ่งแสดงให้ชมเสมอ

2.1 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเตรียมตัวก่อนเก็บข้อมูล ดังนี้

- 2.1.1 ติดต่อบุคคลข้อมูล และแจ้งความประสงค์เพื่อขอเก็บข้อมูล
- 2.1.2 นัดหมายบุคคลข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล
- 2.1.3 ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่
- 2.1.4 เตรียมคำถาม และอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูล
- 2.1.5 การเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนด

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) การแสดง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการบันทึกเสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว 2) ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ และผู้วิจัยได้ติดตามไปดูการแสดงหนังตะลุงของหนังเล่าสั้นๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ดียิ่งขึ้น

2.2 การทบทวนข้อมูล

เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะมีการทบทวนข้อมูล หากพบว่ามีข้อมูลสำคัญบางอย่างที่ไม่ชัดเจนหรือตกหล่น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในส่วนนั้นอีกครั้ง เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมให้เกิดความสมบูรณ์

2.3 การบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 ไฟล์เสียง การบันทึกข้อมูลประเภทไฟล์เสียง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ไฟล์เสียงสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการถอดข้อมูลและจำแนกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปตามประเด็นเนื้อหา และ 2) ไฟล์เสียงจากการแสดงหนังตะลุง ของหนังเคล้าน้อย โจรินเมธากุล

2.3.2 ไฟล์ภาพเคลื่อนไหว การจัดกระทำข้อมูลประเภทไฟล์ ภาพเคลื่อนไหว ผู้วิจัยนำไฟล์มาจำแนกตามประเด็นเนื้อหา และใส่ชื่อเรื่อง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อมูล

2.3.3 ไฟล์ภาพนิ่ง การจัดกระทำข้อมูลประเภทไฟล์ภาพนิ่ง ผู้วิจัยนำมาแยกประเภทเนื้อหา จากนั้นจึงตรวจสอบรูปภาพ หากรูปภาพมีปัญหาผู้วิจัยได้ทำการปรับแต่งแล้วนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ แบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ คือ

1. ชีวิตและผลงานของหนังเคล้าน้อย โจรินเมธากุล ที่สะท้อนคุณค่าความเป็นปราชญ์ท้องถิ่นแขนงหนังตะลุง

2. ภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โจรินเมธากุล เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า ด้านข้อมูล และด้านวิธีการ กล่าวคือ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย จากนั้นจึงพิจารณาว่าข้อค้นพบที่ได้มีความสอดคล้องกันหรือไม่

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง “การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอน
หนึ่งตะลุง : กรณีศึกษาหนึ่งเคล้าน้อย โรจนเมธากุล” โดยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ พร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ปากพนัง หัวไทร และเชียรใหญ่ ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
และไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับ
ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ หนึ่งเคล้าน้อย กลุ่มนายหนึ่งตะลุงที่เป็นลูกศิษย์ของหนึ่งเคล้าน้อย ขาหนึ่งตะลุง
หรือกลุ่มผู้ชมประจำที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบครั้ว และผู้ใกล้ชิด รวมถึง
การวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตะลุงจากเรื่องที่ได้รับคามนิยมสูงสุดเป็นเรื่องที่มีต้นฉบับที่สมบูรณ์
มีต้นฉบับลายมือเขียน และเทปบันทึกเสียง รวมทั้งเป็นบทกลอนหนึ่งตะลุงที่มีผู้สืบทอด และนำ
บทกลอนเหล่านี้มาใช้ในการแสดงหนึ่งตะลุงของหนึ่งตะลุงคณะอื่น ๆ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูล
ในเชิงพรรณนา ผลการวิจัยภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนึ่งตะลุงของหนึ่งเคล้าน้อย
โรจนเมธากุล ที่ได้รับความนิยมด้านต่าง ๆ ดังนี้

วัฒนธรรมทางวัตถุหรือวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

1. บทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมการสร้างอาคารบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างภาคใต้
2. เครื่องมือการเกษตรและล่าสัตว์ ที่สัมพันธ์กับการประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม
ทำนา ทำไร่ ทำสวน จับสัตว์น้ำ ล่าสัตว์ป่า และทำประมงชายฝั่งทะเล
3. ยานพาหนะของชาวภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ที่มนุษย์มีความผูกพันมาเป็นระยะเวลา
ยาวนาน
4. อาหารพื้นบ้านภาคใต้หรืออาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์
5. การแต่งกาย ผู้คนชาวปักษ์ใต้

วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม

1. คติธรรม
2. สหธรรม

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของไทยเป็นมรดกตกทอดอันทรงคุณค่าที่บรรพบุรุษได้สั่งสมความรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและอนุรักษไว้ให้ยั่งยืน กระบวนการทางความรู้ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตอันผูกพันกับธรรมชาติ ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและผู้มีพระคุณ ความสามัคคีในชุมชน ความเชื่อ และศรัทธา ในศาสนาอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ความคิดสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะ ตลอดจนทักษะความรู้ต่าง ๆ ที่ได้คิดค้นเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ก้าวล้ำสมัย และสอดคล้องกับวิถีธรรมชาติซึ่งถือเป็นแกนหลักในการดำเนินชีวิต

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ว่าวิถีการดำเนินชีวิตความคิดความเชื่อค่านิยมจารีตประเพณีพิธีกรรมและภูมิปัญญาซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สั่งสม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน วัฒนธรรม จึงหมายถึงทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และยังหมายรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมที่สืบทอดมานับตั้งแต่อดีตผ่านการเรียนรู้คิดค้น ดัดแปลง เพื่อสนองความต้องการและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีวิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมาอย่างมีแบบแผน เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในสังคม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. 2559 : 11 - 12)

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในภาคใต้ มีความหลากหลายทั้งในด้านความเชื่อทางศาสนา มีการนับถือศาสนาพุทธและอิสลามในส่วนของชาติพันธุ์ มีการอยู่ร่วมกันทั้งชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม จีน มลายู (ยะหยา) และชาวเล การแต่งกายก็แตกต่างกันตามเอกลักษณ์ที่บ่งบอกเฉพาะกลุ่มมีประเพณี “สารทเดือนสิบ” ซึ่งแสดงออกถึงความเคารพและกตัญญูต่อบรรพบุรุษทั้งยังมีประเพณีและเทศกาลสำคัญอย่างประเพณีชักพระ การแห่ผ้าขึ้นพระราชตุ การแข่งเรือ เทศกาลกินเจ วันฮารีรายอ หรือวันอีฎิ้ลฟิตริ นอกจากนี้ภาคใต้เป็นแหล่งรวมศิลปะการแสดงและการเล่นพื้นบ้านที่มีความสนุกสนาน คึกคักเร้าใจ เช่น การแสดงหนังตะลุงมโนราห์ ลิเกฮูลู ร้องเงี้ยว การแข่งขันนกเขาชวา เป็นต้น ส่วนอาหารการกินพื้นถิ่นภาคใต้นั้นจะมีเอกลักษณ์ในเรื่องของรสชาติที่จัดจ้านและเผ็ดร้อน เช่น แกงเหลือง ข้าวยำ แกงไตปลา ผัดสะตอ การประกอบอาชีพนิยมปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม ทำประมง ทำสวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกอง ด้วยความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ความเชื่อศาสนา และวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ของภาคใต้เสมือนเป็นการสร้างมนตร์เสน่ห์ในวิถีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความหลากหลายที่ผนวกเข้ากันได้เป็นอย่างดี รวมทั้งความเข้มแข็งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของผู้คนในภูมิภาคนี้ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. 2559 : 23)

ดังนั้นวัฒนธรรมจึงหมายถึง สิ่งอันแสดงถึงลักษณะของความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวของชาติ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และวิถีชีวิตของประชาชน รวมถึงศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระเบียบแบบแผน การดำเนินชีวิตที่สังคมยอมรับ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดทั้งแนวคิดและอุดมคติ (อุคม จุมพลกล้า. 2549 : 20) วัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ จับต้องได้ เช่น บ้านเรือน วัด ศิลปกรรม ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และวัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์ จับต้องไม่ได้ ได้แก่ แบบแผนแห่งพฤติกรรม เช่น ภาษาพูด ระบบความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี (นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. 2553 : 13)

บทกลอนของหนังสือสั้นๆ โจนเมธากุล ที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้ สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องที่ได้รับคามนิยมนักชมหนังสือมากที่สุด 5 เรื่อง ซึ่งเป็นช่วงที่หนังสือสั้นๆ โจนเมธากุล มีชื่อเสียงโด่งดัง มีคนมากกว่าจ้างให้แสดงทั่วภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และประเทศมาเลเซีย แข่งขันไม่เคยแพ้หนังสือเล่มอื่น คือ ในช่วง พ.ศ. 2509 - 2521 เรื่องที่แสดงบ่อยที่สุดคือ กรรมของแม่ ดาบล้างผลาญวิญญาณผจญ ความลับพ่อปัญญาลูก กลียุคในโลกโลกาภิวัตน์ เขาว่าข้าคือโจร ซึ่งมีบทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางวัตถุหรือวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของเครื่องใช้ และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นและแตะต้องได้ แบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

1.1 บทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมการสร้างอาคารบ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างภาคใต้ เช่น วัด สถานที่ บ้าน ส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ใกล้ทำน้ำ ล้าคลอง ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ อ่าว และทะเล เพื่อสะดวกในการทำมาหากิน วัสดุที่นำมาสร้าง คือ สิ่งที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่น บ้านเรือนมีหลายลักษณะมีทั้งบ้านเรือนเครื่องผูก หลังคาทรงจั่ว ทรงปั้นหยา และหลังคาจั่วมนิลา ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นหลังคาที่มีรูปแบบผสมผสานระหว่างหลังคาแบบปั้นหยากับหลังคาจั่ว เพื่อให้ระบายอากาศได้ดี ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในภาคใต้ทำให้บ้านในภาคใต้มีเอกลักษณ์เฉพาะของคนในสังคม เช่น บ้านไทยพุทธในบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา มักสร้างบ้านแบบหลังคาจั่ว ส่วนบ้านชาวไทยมุสลิมนิยมสร้างบ้านแบบหลังคาปั้นหยาและหลังคาจั่วมนิลา เนื่องจากหลังคาแบบนี้มีโครงหลังคาแข็งแรงมาก จึงสามารถทนรับฝนและต้านแรงลมหรือพายุได้ฝุ่นได้ดีมักพบในภาคใต้ตอนล่าง เช่น จังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา จึงนิยมสร้างเป็นเรือนใต้ถุน ถูคูน้ำหลากกระแสน้ำจะไหลผ่านบริเวณใต้ถุนบ้าน ส่วนเสาบ้านมีฐานเสาหรือตีนเสารองรับเพื่อป้องกันเสาผุ

ลักษณะของเรือนภาคใต้จะสะท้อนถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างดีที่สุด การปลูกเรือนจึงต้องอิงกับสภาพภูมิประเทศเป็นหลัก รวมถึงการประยุกต์โดยนำวัสดุที่ทำได้ง่ายในท้องถิ่นมาใช้ ทั้งยังมีเรื่องคติความเชื่อและความนิยม

ของคนในชุมชนเข้ามาเป็นองค์ประกอบ ทำให้เกิดรูปแบบของเรือนต่าง ๆ อันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ดังตัวอย่างบทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล ดังนี้

กระท่อมใครที่ในป่าฝากันก	ดูมรกเหมือนหน้าร้างกลางไพรศรี
เป็นกระท่อมร้ายอยู่ชายป่าของตามี	หลายสิบปีมาปลูกสร้างกลางดงคร
การมาไปไกลเหลือม่ายเรือรถ	ทางเคี้ยวคดต้องปุกน้ำข้ามสิงขร
มาปลูกถ่วงงาล่าสัตว์ชายอยู่ชายคร	การกินนอนแสนทุเรศเวทนา

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

มีป่ารามกว้างใหญ่ไกลหมู่บ้าน	ห่างจากย่านตำบลคนทั้งหลาย
มีที่ดินไม่น้อยห้าร้อยไร่	เขตติดท้ายห้วยเขาลำเนาทาง
ป่าแสนรกติดคอกภูเขาเขียว	ครอบครัวเดียวมาพักตั้งหลักฐาน
มีครอบครัวของตามากบ้าน	มาห้กรานป่ารกเป็นเวลาหกสิบปี

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จะกล่าวข้อต่อมาถึงตาอินทร์	ในท้องถื่นตำบลครอบครัวจนสิ้นดี
อยากจะบอกลูกบ่าวให้เจ้ารู้	การที่อยู่นี้เป็นทุกข์ไม่สุขจี
จะอธิบายให้ฟังฟังในครั้งนี่	ทำหน้าที่ไปสักอย่างอย่าให้ว่างเวลา

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้ง 3 บท พบภาพสะท้อนบริบทการสร้างที่อยู่อาศัยของชุมชนภาคใต้ซึ่งเป็นเขตที่มีผู้คนอาศัยอยู่ต่อหน่วยพื้นที่น้อย มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ใกล้ชิดกับธรรมชาติ กิจกรรมทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับเกษตรเป็นสำคัญ ปัญหาของชุมชนเป็นเรื่องของรายได้ไม่พอกับรายจ่าย สุขอนามัยหรือการศึกษาและยังคงดำรงวิถีชีวิตอยู่กับชุมชนต่อไปได้

บทกลอนตั้งนามเมือง

การสร้างปราสาทราชวัง

อันดับแรกแกวกม่านนิทานหนัง	มีราชวังหนึ่งใหญ่แผ่ไพศาล
ราชวังมีฉัตรธงอลงการณ	คูวิมานอมเรศของท้าวเกศรา
ซุ้มประตูประดับเพชรทั้งแปดทิศ	ปริมิตรเทพพนมพรหมสี่หน้า
มุมในสุดทำรูปครุฑจับนาคา	รูปปีกกาบสารผ่านเมฆมัว

พื้นประตูปูลาดด้วยกำมะหยี่
พระนางเจ้าน้อยมกายถวายตัว

จนถึงที่ประทับเจ้าเหนือหัว
พระเจ้าอยู่หัวเอ๋ยตรัจวิสัยชญา

เกล้า โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ขอรืเริ่มตั้งเรื่องเมืองแรกตั้ง
มีป้อมค่ายรายรอบขอบศตุงการ
ประตูใหญ่สี่ทิศปิดเปิดได้
คูมีหลักปักกั้นไว้มั่นคง
ที่ปราสาทประดับมุกอันสุขสด
เนาวรัตน์ประดับยอดสอดดวงแก้ว

เขตเวียงวังใหญ่โตรโหนฐาน
ทั้งสี่ด้านแข็งขันอย่างมั่นคง
ทหารรายยืนยามตามประสงศ์
มีปรางค์ทรงเจ็ดหลังตั้งเป็นแนว
ให้ชาวโลกได้เห็นอยู่เป็นแถว
อยู่เป็นแถวาววับแสงจับตา

เกล้า โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

นิทานปฐมมั่งคั่งปฐม
จอมกษัตริย์สัตว์ชื่อถือเป็นแนว
มีเสาชงอยู่น้ำปราสาทัง
หลักประจำชาติไทยมีไตรรงค์
แล้วยังมีดีทัดด้วยรัฐธรรมนูญ
ตราสำคัญคือตราวายุภักย์

มีนิคมตามเขตประเทศแถว
ล้วนแกมแก้วเวาประดับกับวังวงศ์
มีระฆังดังเพราะแขวนคอหงส์
นั่นคือธงสามสีมีสัญลักษณ์
เป็นตระกูลราชากษัตริย์ศักดิ์
เป็นตราหลักทุกกระทรวงทบวงกรม

เกล้า โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

นิทานหนังยังมีธานีย์
ปราสาทมารเทียมพิมานเทวฤทธิ์
จักรมุขงามแม่นพิมานมาศ
มุขสองมีรูปวายุภักย์
มุขที่สี่มีรูปนาคบาท
บัญชารัชย์ใสสุกเอามุกยุต
เชิงผนังตั้งตระหง่านมีฐานลาด

สิทธิศักดิ์เดชามหาสนิท
นิรมิตเมืองแมนในแดนย์
มีไกรลาสเขียนลายเพราะสลัก
มุขสามย์ก็มีรูปอุณรุท
ครุฑทิวราชถือกพาเพราะคราอุค
ประดับบุษราคัมชาติน้ำเพชร
เขียนเป็นชาติเจ็ดฉายลายกระจังเก็จ

เกล้า โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังสือเกล้าน้อย โจรนเมธากุล ที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 3 บท พบภาพสะท้อนการสร้างปราสาทราชวัง ซึ่งมีตำแหน่งที่ตั้งนั้นยึดหลักยุทธศาสตร์เป็นสำคัญ ตามตำราพิชัยสงครามเป็นที่พักอาศัยของพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางผู้สูงศักดิ์เรียกขานตามแต่บรรดาศักดิ์ให้เห็นถึงยศที่ชัดเจน เช่น พระตำหนัก พระที่นั่ง

พระวิมาน หรือพระบรมมหาราชวัง ในการตกแต่งปราสาทประติมากรรมไทยจะมีบทบาทอย่างสูง ด้วยพลังศรัทธาอันแน่นแฟ้นในพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ดังจะเห็นได้จากพระพุทธรูปในสมัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปั้นการหล่อ หรือการแกะสลัก อีกส่วนหนึ่งสำหรับใช้เป็นเครื่องประกอบตกแต่งปราสาทราชวัง เช่น ฉัตรธงเพชร พญาครุฑ พญานาค พระพรหมสี่หน้า เพื่อแสดงถึงอำนาจมโหฬารอันสูงศักดิ์

1.2 บทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรม เครื่องมือการเกษตรและการล่าสัตว์ภาคใต้ ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเกษตร มีความสะดวกและรวดเร็ว ลดแรงของเกษตรกร อุปกรณ์การเกษตรแบ่งตามชนิดวัสดุมีทั้งที่ทำจากโลหะ ทำจากพลาสติก ทำจากไฟเบอร์ หรือแม้แต่ทำจากวัสดุธรรมชาติ หากแบ่งอุปกรณ์การเกษตรตามลักษณะการใช้งาน จะสามารถแบ่งได้เป็นอุปกรณ์งานหนักและอุปกรณ์งานเบา แบ่งตามลักษณะใช้งาน ได้แก่ เครื่องมือใช้งานกับดิน เครื่องมือใช้งานในการให้น้ำพืช และเครื่องมือที่ใช้ในการดูแลตัดแต่งกิ่ง ตัวอย่างอุปกรณ์การเกษตร เช่น จอบขุด เสียมพรวน บัวรดน้ำ กรรไกรตัดกิ่ง เป็นต้น เกษตรกรมีการใช้เครื่องมือการเกษตรอย่างแพร่หลายชาวใต้ในอดีต ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนา ทำไร่ ทำสวน จับสัตว์น้ำ ล่าสัตว์ป่า และทำประมงชายฝั่งทะเล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทที่ตั้งบ้านเรือนด้วย เช่น ผู้ที่อยู่ที่ราบเชิงเขา ที่ราบระหว่างเขา จะมีอาชีพทำสวนยางพารา และทำสวนผลไม้ ส่วนผู้ที่อยู่ที่ราบลุ่ม มีอาชีพทำนา จับสัตว์น้ำ และพวกที่อยู่ริมชายฝั่งทะเลก็จะทำนา จับสัตว์น้ำ และทำประมงชายฝั่ง ตัวอย่างบทกลอนของ หนังสือสั้นน้อย โรจนเมธากุล ที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมเครื่องมือการเกษตรและเครื่องมือล่าสัตว์ภาคใต้ มีดังนี้

นายค่านิงลาแม่แต่เจ้าตรู	จูงควายคู่ไปนาบ้าแบกไถ
พร้อมแก้วทองหอห้อมล้อมกันไป	ตั้งคามัยของยายไว้ปลายนา
	เคล้า โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ลีสาวจับปืนผาถือหน้าไม้	แล้วพากายเข้าพนาในป่าใหญ่
เลียบพนมเดินพนาในป่าไพร	ตั้งไว้ในหิมวาป่าพะเนิน
	เคล้า โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ลูกจะลาไปสวนพรวนดินหญ้า	ค้อยกลับมาจากรไร่ตอนบายติ
จับจอบพริ้วถึงจะเป็นยอดนารี	ชวนเสนียดตกลางพนม
พบสัตว์ป่ามีทั้งเนื้อและเสื่อสิง	กระต่ายวิ่งอยู่กลางป่าดงงามสม
แก้ว ทอง สองนายอยากได้ชม	เอาดีชมออกให้ดี จีแล้วแกง
	เคล้า โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

เมื่อตอนเช้าอีमारเผ่าค้อยเตรียมการ นางมารจะจากถ้ำสถานที่อยู่อาศัย
 เจ็ดวันแล้วเข้าไปไม่ได้เคยออกไป ไปหาสัตว์ในไพรมาเป็นอาหารมาร
 จับกระบองกายสิทธิ์ด้วยฤทธิ์ยักษ์ แน่นอนนักต้องจากหาคว่าง่าขาน
 ผลักก้อนหินที่ปิดปากถ้ำอีนางมาร แล้วพากายภาพผ่านออกมา
 กดรอยสัตว์จตุบาท ทวิบาท นางมารมาดไม่ได้สมปรารถนา
 สัตว์พวกนี้ที่อาศัยอยู่ในป่า มันหลบหน้าหลบตาไปแห่งหนใด

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตระกูลของหนึ่งเคล้าน้อย โจรจนเมธากุล ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้ง 4 บท พบภาพสะท้อนวัฒนธรรมเครื่องมือการเกษตรและการล่าสัตว์ในภาคใต้ เครื่องมือที่พบ เช่น เสียม คราด มีดพร้า ขวาน จอบ คันไถ และเครื่องมือในการล่าสัตว์ เช่น ธนู ปืน หน้าไม้ เป็นต้น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเกษตรและการล่าสัตว์ให้มีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น ลดแรงของมนุษย์

1.3 บทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมยานพาหนะภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ที่มนุษย์มีความผูกพันมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย โดยเฉพาะชนบทท้องถิ่น มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคเนื้อเป็นอาหารและเป็นสัตว์พาหนะ ซึ่งสัตว์เหล่านี้สามารถที่จะบรรทุกสิ่งของที่มียานพาหนะและเป็นพาหนะในการเดินขึ้นเขาหรือที่ราบสูงได้เป็นอย่างดี บทกลอนหนึ่งตระกูลของหนึ่งเคล้าน้อย โจรจนเมธากุล ที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมยานพาหนะภาคใต้ มีดังนี้

กางเกงยี่กับหลังม้าสี่สระปลัด	ม้าวิ่งหนัดสะเทือนของน้องเสียว
ขามลำเนาเขาโขดสันโดยเดียว	หนามเกี่ยวผ้าพลัดผมกระจักกระจาย
นางทกคักชักให้ม้าหยุด	เชือกหลุดปราดผลาดโคนขีรดังหวาย
พระกรกดคอคอม้าทั้งขวาซ้าย	กอดไว้ด้วยกรอ่อนฤทธิ์
อาชาพาขึ้นเขาศิษณภู	ดินม้าหูดหินหรวดม้าเลยสับบาศใหญ่

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ท้าวโกสีย์แต่งองค์ทรงจอมทัพ	เตรียมตอรับไพร่ที่มาข่มเหง
กำลังน้อยท้าวไม่ถอยหรือกลัวเกรง	เลือดละเลงจะขอสู้ให้รู้ดีชั่ว
ขึ้นประทับบนคะชาทรงของ้าว	ทหารก้าวเกาะกลุ่มกุมเหนือหัว

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังสือสั้นๆ โจรินเมธากุล ที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 2 บท พบภาพสะท้อนวัฒนธรรมยานพาหนะภาคใต้ ซึ่งในอดีตจะเป็นสัตว์ทั้งสี่ เช่น ช้างม้า วัว ควาย แต่ที่ปรากฏในบทหนึ่งตะลุงของหนังสือสั้นๆ คือ ม้าและช้าง นับว่าเป็นสัตว์ที่มีคุณประโยชน์อย่างมาก นอกจากจะใช้เป็นสัตว์พาหนะในการเดินทางและใช้กำลังลากจูงแล้วยังถือเป็นกำลังสำคัญในด้านแสนยานุภาพของกองทัพ เช่นเดียวกับจำนวนคนและอาวุธ คนสมัยก่อนจึงยกย่องสัตว์ช้างม้า ให้มีศักดิ์ศรีเหนือกว่าสัตว์อื่น ๆ

1.4 บทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมอาหารภาคใต้ อาหารการกินของคนใต้ไม่ใช่แค่การกินเพื่ออยู่แต่เป็นศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสรรค์อาหารที่อร่อยถูกปากมีความหลากหลายในรสชาติ มีขั้นตอนและกรรมวิธีการปรุง ในขณะที่เดียวกันก็มีประโยชน์มีคุณค่าทางสารอาหารและสะท้อนถึงความเป็นอยู่เอกลักษณ์ของอาหารไทย มิใช่มีเพียงรสชาติกลิ่นหอมรูปลักษณ์และกรรมวิธีการปรุงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณค่าทางโภชนาการที่รวมอยู่ในมื้ออาหารผ่านการจัดให้ครบหมวดหมู่ในสำรับอาหาร ซึ่งเกิดขึ้นจากการนำวิถีชีวิตและภูมิปัญญามาผสานกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการกิน สังคมภาคใต้อยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มื้ออาหารหลักของครอบครัวจึงเป็นอาหารมื้อเย็นที่ทุกคนในบ้านอยู่ร่วมรับประทานกันอย่างพร้อมหน้า จึงมักจัดเป็นอาหารชุดใหญ่ และเนื่องจากคนไทยบริโภคข้าวเป็นหลัก สำรับอาหารในแต่ละมื้อจึงเน้นที่การคิดหาผักข้าวให้มีความหลากหลายและถูกปากคนในครอบครัว เรียกว่า เสพได้ทั้งทางตาและลิ้น จัดรวมมาเป็นชุดในภาชนะการจัดสำหรับเช่นนี้ ภาคใต้เรียกว่า “หมักรับ” การจัดสำรับรูปแบบนี้ช่วยให้รสชาติของมื้ออาหารกลมกล่อมขึ้น และยังครบถ้วนด้วยคุณค่าทางโภชนาการ เช่น การกินน้ำพริกกะปิ ที่มีเครื่องแนมเป็นปลาทุทอดหรือปลาสลิดทอดคู่กับผักสดหรือผักลวก รสชาติเค็ม เปรี้ยว หวาน เผ็ดของน้ำพริกกะปิ และเครื่องเทศจะถูกลดให้อ่อนลงเมื่อกินร่วมกับผักสดและเครื่องแนม หลังจบอาหารควาจะมีของหวานซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลไม้สด ช่วยลดรสเค็มและรสเผ็ด (หรือที่เรียกว่ากินล้างปาก) เพื่อให้รสของอาหารที่ค้างอยู่ที่ลิ้นกลับคืนสู่ความสมดุล รสชาติอาหารของคนภาคใต้จะขึ้นอยู่กับสภาพนิเวศทางธรรมชาติและรสนิยมการกินของคนในท้องถิ่น จึงนิยมอาหารที่มีรสชาติหลากหลายครบ 4 รส เปรี้ยว เค็ม เผ็ด และหวาน เข้มข้นเผ็ดวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารมักหาได้ง่ายในท้องถิ่นด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่ติดทะเลทั้งสองด้านจึงมีอาหารทะเลอุดมสมบูรณ์เนื่องจากมีสภาพอากาศร้อนชื้น ฝนตกตลอดปี จึงนิยมอาหารรสเค็มและเผ็ดร้อน ความเผ็ดร้อนได้จากพริกและพริกไทย ซึ่งช่วยเผาผลาญความร้อนได้เร็ว ส่วนความเค็มได้จากกะปิและเกลือ นอกจากนี้อาหารภาคใต้อินิยมใช้เครื่องเทศเพื่อดับกลิ่นคาวของอาหารทะเล นอกเหนือจากภูมิประเทศติดชายฝั่งทะเล จะทำให้คนภาคใต้มีอาหารทะเลรับประทานได้อย่างอุดมสมบูรณ์ ลักษณะอาหารของคนภาคใต้อาจมีส่วนที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมการกินของชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม

ด้วยโดยเฉพาะการใช้เครื่องเทศเป็นหนึ่งในวัตถุดิบในการปรุงอาหาร นอกจากนี้ด้วยมีฝนตกชุก และมีฤดูฝนนานกว่าภาคอื่น ๆ จึงมีผักที่ใช้เป็นอาหารแตกต่างกันไปจากภาคอื่น ๆ เช่น สะตอ ลูกเนียง มะม่วงหิมพานต์ หน่อเหียง ใบพาโหม อ้อดิบ สำหรับอาหารของภาคได้นิยมจัดไว้บนถาดทองเหลือง ทรงกลม มีกับข้าวที่รับประทานกับข้าวสวย เช่น เครื่องจิ้ม เครื่องแนมผัด และแกง

น้ำพริกเป็นอาหารจานหลักในสำหรับอาหารของคนใต้ น้ำพริกภาคใต้เป็นน้ำพริกที่มีรสจัดกว่าภาคอื่น ๆ หรือเรียกว่า น้ำซุบ มีองค์ประกอบหลัก คือ พริกหอมและกะปิ มีลักษณะแห้ง ถ้าผสมให้เข้ากันด้วยมือ เรียกว่า น้ำซุบหยา หรือน้ำซุบโจร ถ้าตำให้เข้ากันเรียกว่า น้ำซุบเขาะ ถ้าตำแล้วผัดให้สุก เรียกว่า น้ำซุบผัด หรือน้ำซุบคั่วเคี้ยว จุดเด่นในการรับประทานน้ำพริกของภาคใต้ คือ ผักสดที่มักจัดมาเป็นกระจัดใหญ่เพื่อกินคู่กับน้ำพริก มีวัตถุดิบหลัก ได้แก่ พริกและเครื่องปรุงอื่น ๆ ตามแต่ความนิยมของคนในท้องถิ่นภาคใต้ แต่มักผสมเครื่องเทศที่มีกลิ่นแรง เช่น หอมแดง กระเทียม พริก กะปิ จากนั้นนำมาโขลกหรือบดรวมกันกับพืชในท้องถิ่น เช่น มะอึก มะนาว มะม่วง มะยม ตะลิงปลิง มะขาม ระกำ ฯลฯ เพื่อให้ได้รสและกลิ่นของน้ำพริกที่ต่างกันไปใช้จิ้มกับผักชนิดต่าง ๆ เช่น แดงกวา ถั่วฝักยาว ถั่วพู ขมิ้นขาว ฯลฯ หากต้องการเพิ่มปริมาณเนื้อน้ำพริกให้เข้มข้นจะใช้วิธีเติมปลาย่างหรือกุ้งแห้ง

อาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สืบเนื่องจากดินแดนภาคใต้เคยเป็นศูนย์กลางการเดินเรือ ค้าขายของพ่อค้าจากอินเดีย จีน และชวาในอดีต ทำให้วัฒนธรรมของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะอินเดียใต้ ซึ่งเป็นต้นตำรับในการใช้เครื่องเทศปรุงอาหารได้เข้ามา มีอิทธิพลอย่างมาก อาหารภาคใต้จะมีรสเผ็ดมากกว่าภาคอื่น ๆ แกงที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ คือ แกงเหลือง แกงไตปลา น้ำพริก ซึ่งบดกลอนหนังตะลุงของหนังเค้าน้อย โรจนเมธากุล ที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมอาหารภาคใต้ มีดังนี้

ปรุงอาหารการหุงข้าว
สาวคนหล่อเช็ดตั้งหม้อบนไฟ
ปลาตัวใหญ่น้องแกงใส่ด้วยส้ม

ปรุงอาหารการหุงข้าว
ไม่ต้องผัดต้องแกงของแห้งใด
ถ่มน้ำพริกเข้าด้วยสักถ้วยหนึ่ง
ยกให้สาวเหอผู้ชายชาย
บ่าวบ่าวนีกรัก

ศรีสาครลาน้องจัดการยุ่งไผ่
แม่หน้าไยน้องด้อยไข่เจียนมัน
เนื้อหมูต้มมีมากมายหลายหลัก

เคล้า โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ให้ชายบ่าวคนหล่อสามป้อยสาร
มีพันธุ์ปลาเนื้อตามต้องการ
ปลาทูนึ่งโอชಾಯอดอาหาร
เลียงจี่พร้าวเข้าตะสาว
อิสาวเหอหักไมลง

เคล้าน้อย โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

สะท้อนสะท้อนทั่วพื้นขึ้นชะงัก	ตะกุกกับหันมาเกาะต่อพระแครง
ตบไม่คิดผัดตบผองง่า	ผลัดลงทะเลแกวดยักษ์หายแผ่
ต้องเมื่อยั้งเหลียวหลังชะเงงแล	โคดไปแช่น้ำเคยเลยท้ายคร้ว
กำลังร้อนเดินย่อนเอาแผลงสาร	สารหกฟ่านเจ็บจ้งถึงหนังหัว

เกล้าน้อย โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังสือเกล้าน้อย โจรนเมธากุล ที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 3 บท พบภาพสะท้อนวัฒนธรรมอาหารภาคใต้ ซึ่งอาหารพื้นบ้านภาคใต้มีรสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เนื่องจากดินแดนภาคใต้เป็นศูนย์กลางการเดินเรือค้าขายจากอินเดีย วัฒนธรรมอินเดียได้ซึ่งเป็นต้นตำรับในการใช้เครื่องเทศปรุงอาหารได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากต่ออาหารภาคใต้จึงลักษณะผสมผสานระหว่างอาหารไทยพื้นบ้านกับอาหารอินเดียได้จึงทำให้มีรสจัด เช่น แกงคั่วกลิ้ง แกงเหลือง หรือแกงส้ม แกงไตปลา และน้ำพริก

1.5 บทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรม เครื่องนุ่งห่ม การแต่งกายภาคใต้ การแต่งกายของคนใต้จะใช้ผ้าหลายรูปแบบ ทั้งผ้าฝ้าย ผ้าแพร ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม และผ้าปาเต๊ะ ส่วนผ้าที่มีชื่อที่สุดของภาคใต้กลับเป็นผ้ายกเมืองนครฯ ผ้าเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ส่วนการทอผ้าเป็นการนำรากฐานความเป็นท้องถิ่นมาร้อยเรียงกับความคิด ความเชื่อผ่านลวดลายสัญลักษณ์ต่าง ๆ ร่วมกับสีสันแห่งธรรมชาติจนก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนที่อยากจะเลียนแบบ การแต่งกายภาคใต้เป็นวัฒนธรรมที่โยงใยคนในครอบครัวและสังคมไว้ด้วยกันในสมัยที่การเกษตรกรรมยังเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตเมื่อเสร็จสิ้นจากการะในการเพาะปลูก หน้าที่การทอผ้าสำหรับใช้งานและทำเป็นเครื่องนุ่งห่มจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงในขณะที่อุปกรณ์ในการทอผ้าตกเป็นของฝ่ายชายวิชาความรู้เรื่องการทอผ้าที่ถ่ายทอดให้กันนั้นเป็นการส่งต่อผ่านรุ่นสู่รุ่น จากคนในครอบครัวจากแม่สู่ลูก อาจกล่าวได้ว่า นอกเหนือจากองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมา และผืนผ้าที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การทอผ้ายังเป็นการบ่มเพาะนิสัยความละเอียดอดทน ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะให้แก่ลูกผู้หญิงในครอบครัว แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านภาคใต้ทั่วไปนิยมนุ่งผ้าขาวม้า สีแดง หรือผ้าปาเต๊ะ และผ้าบาติกที่มีลวดลายสีสันหลากหลาย ส่วนชาวไทยมุสลิมภาคใต้นิยมนุ่งโสร่งที่มีความคล้ายกันกับผ้าขาวม้า ผู้ชายส่วนใหญ่จะนิยมนุ่งผ้าโสร่ง ผู้หญิงจะนุ่งผ้าปาเต๊ะหรือผ้าบาติก (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. 2559 : 109) บทกลอนหนึ่งตะลุงของหนังสือเกล้าน้อย โจรนเมธากุล ที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่มการแต่งกายภาคใต้ ดังนี้

โกดัดตาคริมดั่งหญิงชายก้อง	ตลิ่งมองลูกสาวแจกดูแปรงดา
ใส่เสื้อสีต่างต่างมองอย่างหงส์	ดูรูปทรงสวยเหลือเสื่อบายา

เกล้า โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ก่อนจากไปแม่ตั้งใจสอนเจ้า
เรื่องผ่อนเรื่องผ้าซ้อหาที่ดี
อย่างนุ่งสั้นสั้นอ้ายพันหว่างไฉ่
เห็นรอยเป็นอ้าวสักเท่าฝ่ามือ
กางเกงทรงคัณฑ์ครัดตั้งมีเอ็ง

ลูกสาวจงฟังแม่สั่งให้ถึ
ข้างล่างปิดสั้นข้างบนปิดคือ
เวลาโค้งโค้งบ่าวเห็นนางครงหือ
คนฮือเฮโลชมไปกลางแปลง
คิดดิงต้องเจ็กจ้องคอแข็ง

เคล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทกลอนหนึ่งตะลุงของ หนังสือสั้นน้อย โจรจนเมธากุล ที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 2 บทกล่าวถึงภาพสะท้อนวัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่มการแต่งกายภาคใต้ การแต่งกายจะต่างกันตามเชื้อชาติ ถ้าเชื้อสายจีนจะแต่งแบบจีน ถ้าเป็นชาวมุสลิมก็จะแต่งคล้ายกับชาวมลายูหรือมีเอกลักษณ์ไปตามเชื้อชาติ ของผู้คนอันหลากหลายที่เข้ามาอยู่อาศัยในดินแดนอันเก่าแก่แห่งนี้

2. วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เป็นวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้หรือวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น สถาบันทางสังคม ค่านิยม ภาษา ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ กิริยา มารยาท ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งประกอบด้วย คติธรรม เนติธรรม และสทธรรม ดังนี้

2.1 คติธรรม คือ ธรรมที่สอนใจ สอนให้เอาแบบอย่าง สอนให้คิด สอนให้เอาเป็นแนวทางเพื่อสร้างคุณงามความดีให้เกิดคุณธรรมในชีวิตแสดงหลักในการดำรงชีวิตในสังคม การปฏิบัติตัวเมื่อมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ เพื่อน สามเณร ภรรยา มิตรสหาย เป็นคำสอนที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งจะอยู่ในรูปของคำสั่งคำเตือนหรือคำสอน บางครั้งคำสอนเหล่านี้ก็ชัดเจนในตัวแต่บางครั้งก็ยังไม่ชัดเจนในตัวต้องอาศัยการตีความอีกครั้งหนึ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์. 2554 : 3)

หนังสือสั้นน้อย โจรจนเมธากุล มีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพุทธธรรมแห่งพระพุทธศาสนา ชนิดที่ว่า รู้ชัด ปฏิบัติได้ และถ่ายทอดเป็น ซึ่งท่านได้สื่อสารผ่านทางบทกลอนหนึ่งตะลุง มีเนื้อหาที่กลมกลืนกับวิถีชีวิตของผู้ชม นอกจากผู้ชมหนังสือสั้นน้อย โจรจนเมธากุล จะได้รับความบันเทิงแล้ว ยังได้คติธรรมอันเป็นสาระและแก่นสารที่มีคุณค่าในการดำรงชีพอยู่ในสังคมแห่งสันติอีกด้วย หนังสือสั้นน้อย โจรจนเมธากุล จึงเป็นนายหนึ่งตะลุงที่สื่อสารคติธรรมสู่ชุมชนตลอดมา มีบทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้ ดังนี้

เรามาสร้างแต่ความดีกันเถิดพี่น้อง
เราเกิดมาไม่มีใครข้ามเรื่องความตาย
สัตตนางนึ่งหอกต้องบกร่อง
รูปและรถเสียดกลืนเพียงยินดี

ผมเรียนร้องญาติสนิทมิตรทั้งหลาย
อายุได้ยาวนานไม่ถึงหมื่นปี
สิ่งครอบครองต้องขาดจากธาตุสี่
มนุษย์เรามีชีวิตอนิจจัง

เราเกิดมาอย่าหลงใหลในสังขาร
รูปและร่างเราไม่เห็นว่าเป็นจริง
มนุษย์เราตายไปไม่เศษเหลือ
ถ้าทำดีโลกจะเห็นเป็นพยาน

แดงสุสานของเราไม่เผาก็ฝัง
แต่เขาหนั่งโคควายใช้ไ้ได้การ
เอ็นกระดูกเนื้อเปื่อยพังตามสังขาร
ช่วยสืบสานทำดีโลกนี้เจริญ

เกล้า โจรจนเมธาภูล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

เมื่อสุริยงลงลับไปกับฟ้า
เมฆก้อนบางถูกลมอ่อนซึ่งผ่นพัด
มันตัดกับฟ้าสีครามกุ่มางนอน
บ้างเป็นนกบ้างเป็นเรือหรือเป็นเสื่อสิงห์
เป็นรูปยักษ์รูปมารชาญุเคชา
เป็นกินรีรำฟ้อนคู่อ่อนแอ้น
พอลมกล้าเมฆกลายกลับคู่ซบซ้อน
คะนึ่งคิดถึงชีวิตมนุษย์สัตว์
เกิดแล้วแก่หรือเจ็บตายไม่เว้นใคร
ด้วยผลกรรมเราทำไว้แต่ปางหลัง
ฉะนั้นเราขายหญิงก่อนจะตาย
เหมือนเมฆสลายกลายเป็นมวลเม็ดฝน
เพราะคนเราก่อนจะตายวายชีวี
เราอย่าให้เสียที่ที่เอาชาติมาเกิด
ถึงจะตายให้ไว้ชื่อคนเขาจะลือชา

สกุณาบินพาภูไปสู่อังนอน
ค่อยลอยลัดไปสู่อุเหลี่ยมสิงขร
เมฆบางก้อนสลายกลายเป็นรูปา
บ้างเป็นลิงบ้างเป็นคนหรือต้นพฤกษา
บ้างตั้งทำถ้อกระบองทั้งสองกร
ทั้งเป็นแผ่นภูผาคูสลดอน
เมฆบางก้อนมองเห็นเป็นอื่นไป
ต้องวิบัติโสกลสุขไปตามยุคสมัย
เหมือนเมฆในท้องฟ้าที่มากลับกลาย
ครั้นถึงยังปางนี้ไม่มีวันหนีหาย
ควรจะได้กระทำแต่กรรมดี
ให้ฝูงชนชื่นน้าสดหมดหมองศรี
สร้างความคิดไว้ประดับกับโลกา
ก่อกำเนิดมาในชาติร่วมพระศาสนา
เป็นขวัญตาประชาชนคนทั่วไป

เกล้า โจรจนเมธาภูล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนึ่งตะลุงข้างต้นทั้ง 2 บท ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ การครองตนที่ดี คือ การตั้งกาย ตั้งวาจา และตั้งใจ จะเป็นมงคลสูงสุดประการหนึ่ง หลักการครองตน ต้องมีหลักธรรม คือ สติสัมปชัญญะ หิริ โอตตปปะ ศัลสังวร และอินทริยสังวร สติ คือ ความระลึกได้ หรือการยับยั้งใจ พิจารณาก่อนที่จะพูดหรือจะทำการใด ๆ ว่าเป็นความดีหรือความชั่ว เป็นบุญหรือบาป เป็นคุณหรือโทษ เป็นทางเจริญแก่ชีวิตหรือเป็นทางเสื่อมแก่ชีวิตที่ไม่ควรดำเนินตาม เป็นหลักการครองตนแบบวิถีพุทธ ใครประมาทไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ได้รับผลดี

เป็นคติประเสริฐเลิศนิยมน
 เป็นคนรักดีงามโบราณว่าให้ห้ามจ้ว
 เชื้อใจทางวางใจคนจนใจเรา
 เช่นเราหุงอาหารเจือจานหมา
 ถ้าเราบึ้งปลาเผื่อแมวแล้วจะหมดไป
 หากเราอยู่ให้มีไฟไปให้มีเพื่อน
 เอาไม้ซีกจืดไม้ซุงชาติขุ่นจริง
 อย่าชี้ทางให้รอกบอกให้กา
 ถ้าเราแบกไม้ทั้งสองบ่าจะราคิน
 เมื่อจับปลาสองหัตถ์แน่นพลัดพลาด
 มองคนอื่นให้เห็นว่าเป็นคน
 โคนและควายไม่กินหญ้าอย่างข่มเขา
 อย่าเย็บผ้าหนาบางตอนกลางคืน
 เฉพาะน้ำใจชนชนิ่งหยิ่งไม่ถึง
 อันไม้คดเราตัดได้ไม่เป็นไร
 หากเป็นเรื่องของเขาเราอย่าสอด
 อย่าชักน้ำเข้าเรือเสื่อเข้าทาง
 เป็นคติทุกทุกตอนมาสอนจิต
 เป็นคติโลกคติธรรมประจำใจ

มะพร้าวดีโบราณว่ามีทั้งน้ำเนื้อ
 ลำต้นที่ตายใช้เป็นประโยชน์คน
 เราเกิดมาเป็นมนุษย์สุดจะเลิศ
 รู้บาปบุญคุณธรรมประจำสันดาน
 อย่าหลงมัวเมาไปกับเหล่าหัวโชน
 เหมือนราชสีห์หลงถ้ำวันอำไพ
 เช่นหญิงงามยามสาวหลงว่าสวย
 สูญสิ้นสาวเสียค่าราคาต่ำ

คำโบราณท่านตั้งแต่ครั้งประถม
 สุดเหมาะสมสำหรับกับพวกเรา
 อย่าอวดตัวโอ้อวดคิดฝ่าเหล่า
 เอาปีเป่าให้ควายฟังจะหวังอะไร
 คิดแลด้าท่านทุกคนมันได้ผลไหร
 จงจำใจว่าคติดีจริงจริง
 คำหนังเตือนจำไว้เถิดชายหญิง
 อย่าเยอหยิ่งสาวใส่ให้กา
 เพราะสัตว์ป่าเป็นผู้ที่ทุศีล
 ไม้คดคินสองบ่าจะเสียคน
 เมื่อประมาทมักง่ายมักจะไม่ได้ผล
 อย่าอวดตนชี้ข้างอ้างอิงป็น
 มนุษย์เราไม่ร่วมชมอย่างข่มจีน
 น้ำลึกตื่นเราขังได้ไม่เป็นไร
 จะลิกซึ่งเค็มหวานสักปานไหน
 แต่น้ำใจคนคดข้อมจะหมดหนทาง
 เขาสวมกอดเมียผัวตัวอย่าวาง
 ถ้าแลข้างเป็นหมูแม่จะรู้อะไร
 ให้ญาติมิตรท่านจงฟังหนังปราศรัย
 ให้ญาติใกล้ไกลท่านจดจำเป็นตำรา
 เต่า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

กะลาเหลือทำของใช้นั่นคงได้ผล
 แต่เมื่อตนคนตายโบราณว่าไม่ได้การ
 ที่ประเสริฐกว่าสัตว์เดรัจฉาน
 พรหมวิหารศีลธรรมควรให้มีประจำใจ
 ถ้าถอดโยนสิ้นยศลงจะหมดยิ่งใหญ่
 เป็นคนใหญ่หลงตนจนตกต่ำ
 ถ้าหลงด้วยทราวมสาวจะพลาดถล่ำ
 ไม่ฟังคำคนเฒ่าต้องเศร้าใจ

หลงเล่ห์กลล้มชายไม่ศึกษา เหมือนมัจฉาที่หลงล่องช่องน้ำไหล
 พี่ขอเตือนเพื่อนสตรีขงนี้มาเตือนใจ ให้เด็กหญิงไทยเราเป็นสุขไปทุกคน
 เคล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังสือตะลุงข้างต้นทั้ง 2 ส่วน ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ
 ส่วนสุนทรียภาพ และคำพังเพย โดยจะสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยภาคใต้ เป็นเครื่องอบรมสั่งสอน
 และชี้แนะให้เป็นคนดีเห็นถึงความคิด ความเชื่อ ภาวะความเป็นอยู่ในสังคมไทยภาคใต้ ให้เห็นว่า
 คนไทยรักธรรมชาติเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก และช่วยทำให้เราใช้ภาษาได้ถูกต้องและสละสลวย
 ไม่ต้องใช้คำพูดที่ยืดเยื้อ แต่สามารถเรียกชื่อเรื่องความสนใจจากผู้อ่านได้มาก นอกจากนั้นการศึกษา
 สุนทรียภาพ คำพังเพย และสำนวนของภาคต่าง ๆ ยังทำให้เราได้เรียนรู้ภาษาถิ่นไปด้วยในตัว

พระท่านว่าให้เธอเก็บดอกมณฑา	นางถามว่าจะทำประการใด
พระท่านว่าตั้งลงที่ตรงหน้า	น้อมหัวสวณแนลงอย่างสาสย
อุทิศถวายพร้อมทั้งการว้าใจ	รูปให้ไต่สรณาชวนกันว่าตาม
คือพุทธรังษัมมังสังฆังพร้อม	ใหนักน้อมน้อมรัตนังแก้วทั้งสาม
เริ่มให้ศีลปานาอย่าลวนลาม	ข้อหนึ่งห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวา
ศีลข้อสองอทินนาอย่าลักทรัพย์	ไม่ได้รับอนุญาตจะขาดสิกขา
อันข้อสามกามสุมิฉาจารยา	ภรรยาของผู้อื่นอย่าชื่นชม
ข้อที่สี่มูสาอย่าโกหก	ตั้งเป็นสกรักยาศิกขาสม
ข้อที่ห้าสุราเมเมาเซชม	อย่าดื่มคมด้วยเหตุเจตนา
ศีลคือสมบัติต้องค้พระตถาคต	ตรัสรู้หมดแล้วประกาศศาสนา
ใครถือแล้วบุญกรรมจะนำพา	ทุกศีลลาแล้วลงนรก

เคล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังสือตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ
 ของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงนำบทบัญญัติเหล่านี้มาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ
 ของพุทธบริษัท บทกลอนหนังสือตะลุงข้างต้นที่กล่าวมาจะมีเนื้อความเกี่ยวกับศีล 5 มีความหมาย
 ที่เกี่ยวข้องกับมนุษยธรรม ปฏิบัติแล้วจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เป็นการกำหนดหลักต่าง ๆ ขึ้นจาก
 สามัญสำนึกที่รู้สึกตัวว่าเมื่อเรามีความรักตัวเอง ต้องการความสุข รวมถึงความปลอดภัยในชีวิต
 คนอื่น ๆ ก็ย่อมต้องรู้สึกและมีความต้องการเช่นเดียวกับเรา เหตุนี้เองทำให้องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 บังเกิดศีล 5 ขึ้นเพื่อใช้ดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีเหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ

แต่สัตว์เดียรัจฉาน ไม่มีสิ่งเหล่านี้ จึงอาจเห็นได้ว่าเมื่อใดที่มนุษย์มีศีล 5 อย่างครบถ้วน ความเป็นมนุษย์ จึงสมบูรณ์ขึ้น กายเป็นปกติ วาจาก็เป็นปกติ เมื่อใดที่มนุษย์ขาดศีล 5 ไป ความเป็นมนุษย์ก็ลดลง

จะโทษยกเรื่องเมืองนรก	ที่มีสัตว์ตกตายมากหนักหนา
เมื่อคราวครั้งองค์สมเด็จพระศาสดา	ตรัสรู้อนุตรสัมมาเป็นกนฺตี
ได้เห็นไฟในนรกที่หมกใหม่	คนบาปกรรมถึงตายวายเป็นผี
มีต้นจ้าวพลิวไฟพรเสียวอีกที	กาปากเหล็กนั้นก็มืออยู่มากมาย
ทะทองแดงแรงรดน้ำกรดเหลว	ใครทำเลวชั่ววงลงเสียหาย
นี่คือหนังกษัตริย์ที่จตราย	ใครทำบาปต้องตายเสียแน่นอน

เคล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังสือตะลุงข้างต้นทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด นรก สวรรค์ เป็นความเชื่อของชาวพุทธเป็นกฎธรรมชาติที่มีอยู่คู่โลกไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเชื่อหรือไม่เชื่อ จะนับถือศาสนาใดก็ตาม ถ้าหากเขายังมีกิเลสตัณหาในจิตใจอยู่ เขาก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภูมิทั้ง 31 ไม่มีที่สิ้นสุด ต้องเวียนสุขเวียนทุกข์ เป็นเทพบ้าง เป็นมนุษย์บ้าง เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง ตกนรกบ้าง ตามอำนาจบุญและบาปที่ตนเองได้ทำไว้ไม่มีที่สิ้นสุด

2.2 เนติธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับกฎระเบียบของสังคม หน้าที่ของแต่ละบุคคลที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับพัวพันในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม นอกจากจะปฏิบัติตามกฎหมายแล้วยังต้องปฏิบัติตามกฎของสังคมประเพณีที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน กฎเหล่านี้ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย แต่ทุกคนได้ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นระเบียบ แบบแผน ข้อปฏิบัติ ที่ยอมรับนับถือกันว่ามีความสำคัญ เป็นวัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีความสำคัญเสมอด้วยกฎหมาย หรือการกระทำบางอย่างที่ไม่มีกฎหมายห้ามไว้ แต่ถ้าใครทำก็เป็นที่รังเกียจของสังคม มีบทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้ ดังนี้

สมัยนี้มนุษย์ไม่ค่อยจะสุจริต	โลกทุกวันปั่นป่วนเราควรจะคิด
คนหูเบาเขาน้อยคอยถูกคัง	มักอ้างเอาสิทธิ์เสรีเข้ามาเป็นที่หนึ่ง
บังเกิดการโกงกินสิ้นทั้งประเทศ	หมดที่พึ่งเสียแล้วเราเหล่าคนไทย
นักการเมืองมันปล้นปลิ้นชอบจะบิดลั่นไก่อ	นำสังเวชประชาชนคนส่วนใหญ่
แท้ที่จริงมันอิงแอบนำแสบใส่	ว่าทำไปเพื่อหน้าเพื่อพี่น้องประชาชน
สวมหน้ากากเอาไว้นอกหลอกคนจน	เหมือนเอาสีมาป้ายที่หน้าร้านมารหัวชน
	เหมือนเล่นกลขายยาชวนกัน โกงหากิน

ประชาชาติราษฎรจะต้องรื้อรูก
 ไอ้ชวานาชาวสวนที่เราเคยพรวนดิน
 การบริหารงานทั้งสิ้นเหมือนสินค้า
 พวกเศรษฐีมันจึ้อซ้าเอาขอมายกี่ยว
 เอาเงินเป็นก้อนมาป้อนปากเพราะอยากได้
 ยิงในสภายิงรุกรกสกปรกจ้ง
 เรื่องกฎหมายทั้งหมดกลายเป็นกฎหมาย
 เสมือนนิทานอีสปในตอนกบเล็กนาย
 บ้างขึ้นเสียงเถียงทำฟังแล้วนำปวศประสาท
 บ้างยกมือพรวดพราดชาติจึ้เมา
 การเลือกตั้งครั้งต่อไปสมัยหน้า
 พ่ออย่าเห็นกับน้ำเหล่าเข้าเย็นแบน

เสมือนไฟลูกกลมใหม่ไปหลายถิ่น
 เหงื่อไหลรินรดพื้นเย็นขาเดียว
 มันถูกนายหน้ามาผูกขาดนำหวาดเสียว
 ชวนกันเบี้ยวบังหลวงกระทรวงคลัง
 ยกมือให้นายทุนผู้ทีคอยหนุนหลัง
 มันเข้าไปนั่งในสภาพหน้าไม่อาย
 เทียวข่มขู่ข่มขืนเพื่อจะปล้นกฎหมาย
 ไปปรับใช้พี่น้องกลับไปทำให้ของแพง
 อวดอำนาจใหญ่ยิ่งหวังจะอวดพวกเขา
 พุดเปล่าเปล่าแต่ปากกากผู้แทน
 ราควรเลือกหาคนดีพวกเราต้องมีแผน
 ถูกผู้แทนชาติชั่วจะนำเอาตัวอัปปรีย์

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่องของการ โกงกิน
 ของนักการเมืองบางกลุ่มที่ยังหลงเหลืออยู่ในสังคมภาคใต้ ซึ่งยังมีการทุจริตยั้งรุ่งเรื่องเฟื่องฟูอยู่ มูลเหตุ
 สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ค่านิยมที่ฝังรากลึก ถือว่าผู้มีอำนาจไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง หรือข้าราชการ
 สามารถใช้อำนาจแสวงประโยชน์ส่วนตนได้กินตามน้ำได้ แต่ระบบการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย
 ในแต่ละยุคอาจต่างกัน ส่วนใหญ่เกิดมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองที่มีลักษณะผูกขาดอำนาจ
 อยู่ในมือคนกลุ่มน้อยที่มีทั้งทุนความรู้ อำนาจทางการเมือง อำนาจในการครอบงำข้อมูลข่าวสาร
 ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน การศึกษาต่ำ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารน้อย อยู่อย่างกระจัดกระจาย
 มีการรวมตัวกันน้อย รวมทั้งภาคใต้มีวัฒนธรรมแบบเล่นพรรคเล่นพวก เป็นผู้ชอบอยู่ใต้ความอุปถัมภ์
 หวังพึ่งพาคคนที่รวยกว่า หรือมีอำนาจมากกว่าประชาชนอ่อนแอ ขณะที่นักการเมืองมีอำนาจเข้มแข็งขึ้น
 ทั้งอำนาจทางธุรกิจ อำนาจทางความรู้ และสามารถหาประโยชน์อย่าพลิกแพลงรูปแบบต่าง ๆ มากมาย

ทั้งก่อนใหญ่ใครเห็นเป็นงานหนัก
 ถึงงานมากทีละน้อยหากคอยและเฝ้า
 นี่เป็นข้อชี้แนะไว้ให้เพียรเถิด
 ถึงงานมากหรือยากเหลืออย่าเบื่องาน
 อันสร้างตนเป็นทางคล้ายสร้างชาติ
 ถึงแม้มีอุปสรรคมีกัไม่จน

ช่างประจักษ์ฝนได้ให้เป็นเข็ม
 ทำให้เต็มก็สามารถคงจะอาจเป็นการ
 ผลจะเกิดแลเห็นเป็นแก่นสาร
 ต้องทนทานเสียทุกอย่างเพื่อสร้างตน
 ตนสามารถชาติคงเด่นแลเห็นผล
 ไม่รอดพ้นปัญญาถ้าเราเพียร

ความลำบากยากเย็นเป็นเหมือนทั้ง
เป็นแรงฝนแล้วเล่าฝ่านเวียน

เอากำลังใจมันอย่าได้หันเหียน
จนทั้งเปลี่ยนเป็นเข็มเล่มงามงาม

เกล้า โจรนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่องการสอนให้มีความขยันหมั่นเพียร ซึ่งความขยันหมั่นเพียรไม่ว่าจะเป็นความขยันหมั่นเพียรชนิดใดย่อมจะทำให้ผู้นั้นบรรลุผลสำเร็จได้ ความหมั่นเพียรควรมีจุดหมายแห่งชีวิตอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย เพราะการมีจุดหมายแห่งชีวิตนั้นจะทำให้พลังแห่งความขยันขันแข็งมีความรุนแรง และมีผลสำเร็จในหน้าที่การงาน

ลูกจะตั้งนโมขึ้นสามจบบนศีรษะ
เป็นประทีปสี่ช่วงเด่นดวงงาม
สี่ที่หนึ่งนั่นหรือคือพระพุทธร
ในเมื่อพระองค์ผู้แจ้งประจักษ์ตา
จัดเข้าในมณีดวงที่สอง
สี่ที่สามคือพระสงฆ์ท่านผู้ทรงซึ่งวินัย
ท่านเป็นผู้รู้หลักทางมรรคผล
มิเท่านั้นท่านยังสอนให้ชนเราทำความดี
ท่านสงบใจกายคลายจากทุกข์
บำบัดทุกข์ที่โง่เขลาซึ่งเบาบาง
จะกราบบิทรมารดาพรหมขวาซ้าย
เลี้ยงลูกมาจนตลอดหรือได้รอดตน
น้อมกราบบิทรราชหรือมาตุเรศ
ท่านสั่งสอนลูกทุกอย่างทางพาตัว
ความรักลูกผูกพันฉันท์าจิต
น้อมวันโทศิริโรโรจน์โปรดชักนำ
กราบพ่อสีหุมท่านผู้เป็นครูหนึ่ง
ครูหนึ่งทั้งยี่สิบเก้าผมหนึ่งเกล้าจะขอพร
ครูพิราพหน้าทองเจ้าของหนึ่ง
หนึ่งจะกราบอาจารย์ท่านผู้ประทานวิชา
อาจารย์หมุนวัดเขาแดงที่เรียวแรงหนักหนา

ขอไหว้พระรัตนังแก้วทั้งสาม
ส่องนิคามรุ่งโรจน์โชดนา
ควรพึงยึดท่านผู้สัจตัตตัตตนา
ห้ามโลภามุ่งโลกุตรสุดสบาย
ส่งสี่ส่องให้ประชามนุษย์เราได้อาศัย
ฝึกจิตใจตามระเบียบเรียบร้อยดี
บำรุงตนเสียให้ปราศจากธาตุสี่
ได้ชี้แนะหมุ่นให้เดินไปตามหนทาง
มีความสุขส่องแสงนำเอาแสงสว่าง
บำรุงสร้างสันติสุขเอาไว้กับบุคคล
พ่อแม่ได้ส่งเสริมเฉลิมผล
ช่วยฝึกฝนวิชาหนึ่งผมได้พาตัว
ผู้เกิดเกศคือชนกให้พอกับแม่มาปกหัว
สิ่งที่ชั่วท่านห้ามไว้ไม่ให้ผมกระทำ
รำพึงคิดชอุบแม่เฝ้าอุปถัมภ์
จะกล่าวคำอย่าให้ขัดในอรรถกลอน
ได้สอนสั่งไว้ได้ขีดขาดสามารถสอน
ขอน้อมกรตาหนักทองผมจะต้องบูชา
น้อมหัดถึงซูลีเวียนก้มเศียรหา
วันทาอาจารย์จับผมจะขอคำนับลง
อาจารย์นำคอนศาลาพ่อมาประสงค์

อาจารย์ปลอดวัดหัวป่าลูกยานั่งตกลง
 เทพเทวัญในชั้นช่องห้องพิมานมาศ
 อีกรางหงส์กรุงพาลีภูมิเจ้าที่ช่วยกันไฉ
 กราบวิญญาณท่านเจ้ากลอนสุนทรภู์
 ลูกขออัญเชิญวิญญาณท่านสุนทร
 นักกวีศรีปราชญ์ผู้ฉลาดเลิศ
 คุณหญิงพุ่มกลุ่มนักปราชญ์ผู้ฉลาดทางเมธี
 กราบปรมินทร์ปีนปีกหลักพิภพ
 ทั้งองค์เอกราชนี้ที่ร่วมพระทัย
 กราบหัวหน้ารัฐบาลจะขอประสานหัตถ์
 ท่านข้าหลวงประจำจังหวัดผู้กับผู้กองรองลงมา
 ที่ได้เร่งรัดพัฒนาประเทศชาติ
 กราบศักดิ์สิทธิ์เปดทิศพระหลักบ้านทรงเมือง
 ไหว้หัวหน้าฝ่ายพิทักษ์สันติราษฎร์
 อิกนายกเทศมนตรีต้องอัญชูลิกราบกราน
 คือนายฟ่งช่วยคองทองได้สนองจัด
 ได้รับคนตรีรุ่งเพชรที่คิดเด็ดลือชา
 พี่น้องลือลือตลอดแดนคอนนครศรี
 ลือตลอดเป็นขอดศิลป์ทั่วทุกถิ่นทุกถิ่นวัน

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

นขารายลูกจะไหว้คุณพระสาม
 ในเมื่อพระองค์ได้รู้แจ้งแหล่งธรรมมา
 คุณพระพุทธรูปธรรมตลอดคุณพระสงฆ์
 เป็นทางมรรคทั้งหลายได้เดินตาม
 จะไหว้ชนกชนนีผู้ที่ประเสริฐ
 นับสิบเดือนที่มารดาได้อุ้มอุทร
 ทั้งพินไฟหรือน้ำร้อนตลอดทั้งก้อนเส้า
 เมื่อเติบโตใหญ่ท่านส่งให้ฝ่ายอาจารย์
 ได้สอนให้รู้ความดีลูกได้หนีซึ่งความชั่ว
 จะไหว้พระเจ้าแผ่นดินป็นโลกา

เจตจำนงเชิญวิญญาณให้ผ่านมาป้องกัน
 สถิตอาสน์เมืองแมนแดนเวหาใหญ่
 ผมตั้งใจกราบศักดิ์สิทธิ์เปดทิศขอบูชา
 ให้พ่อมาอยู่ในจิตที่ผมนึกใฝ่หา
 ให้พ่อมาคลใจในกวี
 ขอบุณเกิดดวงวิญญาณจากทุกด้านวิถี
 อัญชูลิทุกทุกองค์ให้พ่อจงมาคลใจ
 จะขอเคารพเชื่อพระวงศ์ไม่ได้หลงไหล
 ขอให้บารมีมาคุ้มครองป้องกันกาย
 น้อมมนัสแกวกใส่ในเกศา
 จะขอบูชาทุกท่านตลอดคนักการเมือง
 ให้ชาวราษฎร์เราสุขใจอันใหญ่เชื้อง
 ที่ลือเลื่องเดชามานั้นนาน
 ความสามารถเก่งกล้าศักดิ์ดาหาญ
 ตลอดจนเจ้างานพระคุณท่านผู้รับพา
 ได้สร้างประวัติเกรียงไกรใจปรารถนา
 พร้อมคณะหนังมโนราห์มาประชัน
 นื่องหรือพี่มาชมญาติเหอภิรมย์ขวัญ
 ญาติทั้งนั้นพลอยปลื้มใจไปมากมา

ได้หยุดความกิเลสเพศคัมหา
 พระสังฆาทั้งหลายได้เดินตาม
 น้อมเศียรลงบูชาเกล้าไหว้คุณพระสาม
 พระทั้งสามพระองค์ให้พ่อทรงสังวร
 พระคุณเลิศใหญ่ยิ่งกว่าสังขร
 ฝ่ายบิครผู้ปล้ำพ่อได้ทำซึ่งการงาน
 มารดาเจ้าเลี้ยงดูบุตรสุดสงสาร
 ท่านหัดอ่านสอนให้เพียรเรียนวิชา
 ประพฤติตัวดีได้คู่ขอศึกษา
 พระราชาที่เกล้าท้าวเธอแทน

อดุลย์เดชจักร์พระจักรี
 ราษฎรได้สุขสิ้นทั่วดินแดน
 จะให้วงศ์แม่ราชินีสิริกิติ์
 ได้เลอโฉมกว่าใครในศตวรรษ
 จะให้ไว้มวลพลถนอม กิตติขจร
 อีกผู้กับผู้ครองรอมมากัน
 จะให้นายอำเภอหรือผู้กองในท้องถิ่น
 พร้อมอาจารย์ผู้เป็นครูหนึ่งโดยตั้งใจ
 ให้วีรบุรุษผู้เป็นครูเฒ่าเจ้ากลอนหนึ่ง
 พ้อพยายามขุดค้นหลักวิชา
 อาจารย์แปลกปากพั่งพั่งตั้งจิต
 อาจารย์หมุ่นวัดเขาแดงที่เรียวแรงเสียดเต็มที
 อาจารย์กลั่นวัดเขาพระบาทมีพลาดพลั่ง
 อีกเทพเทวัญในชั้นฟ้าสุราลัย
 ในชั้นใต้ถุนจะไหววี่สิ่งศักดิ์สิทธิ์
 อีกศักดิ์สิทธิ์ในวัดวาผมจะอัญหูลี
 น้อมกรไหว้วสมการท่านเจ้าอาวาส
 เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าหรือองค์พระสัมมา
 ไหว้บุคคลสำคัญคือท่านกำนันหรือท่านผู้ใหญ่
 พร้อมกรรมการผู้จัดงานทั้งหญิงชาย
 พี่หรือน้อง ไกลและใกล้ได้มาแล

เกล้า โจรจนเมธาภูล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

แสนอาลัยใจหายเสียดายมาก
 ได้สอนสั่งฝังฝากไว้มากมาย
 ท่านเป็นครูผู้สูงค่าปัญญาเลิศ
 มีคุณเลิศประเสริฐค่ากว่าสิ่งใด
 เข้าเข้าเข้ามาขึ้นใกล้ศพ
 นั่งลงกราบด้วยอาลัยใจตื่นตัน
 นึกความหลังอยู่กันจนวันจาก
 ไปไม่กลับหลับไม่ตื่นไม่ฟื้นมา

ครองธานีเมืองไทยวิไลแสน
 ประคองเมืองแมนสวรรคค์ชั้นวิมาน
 ขอให้ชีวิตแม่ก้ำวหน้ามหาศาล
 รัฐบาลจอมพลเป็นบุคคลที่สำคัญ
 ได้ระงับความเดือดร้อนทั่วเขตชั้น
 ถัดจากนั้นผู้พิทักษ์ราษฎรรักษาไทย
 นบนนำศิลป์มาพึ่งพาขออาศัย
 คำไรโรสรรเสรีญลุดต้องเชิญให้พ้อมา
 ได้สอนสั่งเกล้ากระผมสมปรารถนา
 หลั่งไหลมาให้ผมหนึ่งดังวาที
 พระญาติที่ศักดิ์สิทธิ์พ้ออย่าหน่ายหนี
 คำคินนี้มาเป่าปัดศัตรูภัย
 พ้อมือจับรูปหนึ่งพ้อมานั่งอย่าไปไหน
 ผมตั้งใจ ไหว้ นางหงส์กรุงพาลี
 ทั่วแปดทิศมาพิทักษ์ให้พ้อมาเป็นสักขี
 คำคินนี้อีกคินหนึ่งที่มาพึ่งพา
 ผู้สามารถ ได้ยื่นขงผู้ดำรงศาสนา
 ได้รักษาศีลธรรมประจำกาย
 ได้มีใจอารีดีเหลือหลาย
 กระผมไหว้ทุกคนเพราะสนใจ
 พ้อหรือแม่พี่มาพึ่งมานั่งกันใสว

ท่านได้จากไปฤทัยหาย
 แสนเสียดายร่วม โพร้ทองต้องจากไป
 ก็ได้เกิดในวัชชีโยเป็นนิสสัย
 ต้องอาลัยพระคุณครูไปนานวัน
 น้อมเคารพศรัทธาไม่ผิดผัน
 น้ำตานันย้อยพรากจากเบ้าตา
 เมื่อคิดมากเสร้าน้อยละห้อยหา
 อนิจจาสังขารขันธแปรผันไป

ให้วิญญานของท่านสู่ที่สุข
เสวยสุขอยู่สถานวิมานชัย

พ้นจากทุกข์หากกำเนิดเกิดชาติใหม่
ศิษย์ตั้งใจสาธุอนุโมทนา

เกล้า โรจนเมธากุล (สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังตะลุงข้างต้น ทั้ง 3 บท ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่อง ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เป็นการรู้สึกสำนึกในพระคุณ ด้วยแสดงความเคารพนับถือ เชื้อพียง ย่อมนำมาซึ่งความสุขความเจริญ เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและเจริญในหน้าที่การงานความกตัญญู เป็นเครื่องหมายของคนดี ผู้อ่านจะได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีในเรื่องของความกตัญญู ต่อผู้มีพระคุณถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคม ตระหนักรู้ในคุณของบุคคลที่มีผล ต่อตนเองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

เด็กหลาวหลาวมักเสียดสาวเสียดเส้
สาวเรียนซ้ำริบยอมตัวเป็นเมีย
ผู้ชายขอย่าหน้าล่อยืมหัว
รักชู้มากเป็นขี้ปากขี้ปน
คำหวานล่อนั่งยกยอว่าสวย
ระเริงชายทำว่าสายตายาว
กินของแพงอย่าตกแต่งหุหรู
ชูดนุ่นหม่อมย่าไซวันมสะคือ
อย่าเห็นด้วยไปเสริมสวยเสริมแสง

เชื่อว่าแม่พียงแม่สั่งเสียด
ชายกินเนื้อหมูจนเสียดผู้เสียดคน
เมื่อผลอดตัวต้องหาผิวหลายหน
อย่าลวอนอย่าสัปคนสอยดาว
สาวเห็นด้วยจะเสียดสวยเสียดสาว
เที่ยวออกคราวจนคนเล่าข่าวลือ
ออกขวางคาแลไม่ห้านับถือ
กลัวเสียดชื่อแม่หรือการุณ
จับจ่ายแพงจนสิ้นเปลืองเคืองขุน

เกล้า โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่องการสอน เป็นเรื่องของแม่สอนลูกสาวในการครองคู่ผัว - เมีย หรือเป็นเคล็ดลับสอนหญิงสาวในการหาคู่ มาเป็นสามี ซึ่งจะนำพาชีวิตคู่ให้ถึงฝั่งฝัน สิ่งที่แม่เป็นห่วงมากที่สุด คือ การมีทัศนคติที่เป็นพิษ เป็นภัยต่อความสุขของตัวเอง แม่เลี้ยงลูกมาทุกวันไม่ได้หวังว่าลูกจะต้องโตขึ้นมาเป็นอกิมหาเศรษฐี หรือเป็นคนใหญ่คนโต มีชื่อเสียงโด่งดัง สิ่งที่แม่หวังมากที่สุด คือ อยากเห็นลูกเติบโตขึ้นเป็นคน ที่มีความสุข รู้จักการใช้ชีวิตอย่างมีสติ ไม่ตกหลุมพรางของสังคมที่ทำให้ตนเองต้องเสียนาค

ลูกบวชเรียนเพียรศึกษาหาความรู้
อยู่วัดหาหาแนวทางสร้างวินัย

เชื้อพียงครูที่สั่งสอนอย่าอ่อนไหว
เอาใจใส่ให้ลูกต้องท่องตำรา

เมื่ออย่างเท่าเข้าวัดตัดกิเลส	สละเพศเก๋าสืบวันบวชสักพรรษา
เดินตามรอยเบื้องพระบาทศาสดา	ให้วาจาหวานฉ่ำทางธรรมโม
อย่าไปหลงสีแสงแห่งลาภยศ	บำเพ็ญพรตทุกค้ำเข้าอย่าฉาวโจ
บทบัญญัติสังฆกรรมสัมพุทโธ	เป็นร่มโพธิ์ส่องสว่างทางธรรมมา

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนึ่งตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่องการศึกษาหาความรู้ทางธรรม เป็นการสื่อสารพุทธธรรมสู่ชุมชนในเรื่องที่ พ่อ - แม่ ตั้งใจให้ลูกไปบวชเรียนประพฤติอยู่ในธรรม นำธรรมะขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในเรื่องบุญ กรรมแก่ผู้ประพฤติธรรมดังกล่าว

2.3 สหธรรม เป็นวัฒนธรรมทางสังคม รวมทั้งมารยาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม ซึ่งอาจจะเป็นความสัมพันธ์กันในฐานะเครือญาติ ความมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ประเพณีที่เอื้อต่อความสัมพันธ์กันของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์อยู่รวมกันด้วยความสันติสุข ซึ่งจะต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาของสังคม พร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพื่อสังคมส่วนรวม คือ ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกติกาทางสังคม สมาชิกจะต้องเรียนรู้กฎ กติกา มารยาทของสังคม คือ การถ่ายทอดวิธีการดำรงวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม เพื่อให้คนในสังคมสามารถดำเนินอยู่ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง มีบทกลอนที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้ ดังนี้

เกล้าจะกราบราชันบรรพชนคนที่สามารถ	ท่านทรงภูษาดีไทยไว้ไม่ให้สูญ
ทรงรักษาธิปไตยไทยตระกูล	เฝ้าเทิดทูนพัฒนาสุธาไทย
หนึ่งพระร่วงจักราวาจาสิทธิ์	พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เป็นผู้ยิ่งใหญ่
ทรงปราบขอมให้ยอมคนจ้านไทย	แรกสมัยสุโขทัยบ้านเมืองโบราณ
พระนเรศวรมหาราชยอดนักรบ	ได้ล้างลอบอริราชไม่อาจหาญ
หนึ่งพระเจ้าตากฝากชื่อโลกได้ลือนาน	พระเกียรติกาลวีรกรรมก้องโลกา
ทั้งเก้ากษัตริย์สมัยรัตน โกสินทร์	ทุกแผ่นดินได้ร่มเย็นเป็นสุขขา
ภูมิพลปรมินทร์ปิ่นโลกา	ปวงประชาได้ร่มโพธิ์สมภาร
พระเกียรติก้องกำจรขยายไกล	ทั่วโลกถือชื่อไทยแผ่ไพศาล
สิ้นพระทัยเปี่ยมพระธรรมเลิศล้ำทาน	ปฏิภาณเลิศนักหลักแหลมคม
ก้องพระเกียรติลือพระนามงามพระยศ	อริยบทยอดเยี่ยมเสด็จมสม
เสด็จไหนดไทยตื่นเฝ้าชื่นชม	ทั้งพระบรมสมเด็จพระราชินี
ทั้งสองพระองค์ทรงพระเจริญสุข	พระประมุขเราทั้งสองมุคผ่องศรี

หรือกราบไหว้ในบุญคุณกวี

ทั้งสุตะหัตถะจินตกวี

พ่อขุนรามคำแหงพระภูธร

อยุธยาธานีได้เกิดศรีปราชญ์

มาแผ่นดินพระเลิศหล้าภักดิ์

กวีเอกเสกสรรค์ประพันธ์พจน์

ประเทืองโลกประคองธรรมล้ำลือชา

หนังกราบไหว้ในบุญคุณที่เปรี๊ยะปราชญ์

ขอเดชะบุญสุนทรามาคลไจ

เหล่าเมธีที่เรียงรสบทบาทกลอน

เหล่าเมธีที่มีชื่อลือกระฉ่อน

ได้ทรงประดิษฐ์อักษรภาษาไทย

ผู้ฉลาดทางโคลงกลอนอักษรไส

กวีไทยสุนทรภู์ได้เกิดเป็นคู่บุญญา

ไพเราะรสหยดข้อยลลยเลขา

ปลายปากกาพอเขียนฝากแล้วจากไป

มาช่วยประสาทสิทธิ์กลอนให้อ่อนใส

ให้ผมว่องไวใจสว่างทางนิพนธ์

เกล้า โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนังตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ และบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ต่อแผ่นดิน เพราะพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ตลอดมาทรงปกครองแผ่นดินด้วยทศพิธราชธรรม ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองให้มีความเจริญมั่นคงก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ บางพระองค์ได้ทรงกอบกู้เอกราชของชาติด้วยความกล้าหาญและเสียสละจนมาเป็นประเทศชาติทุกวันนี้ ก็เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์สถาบันที่อยู่ในหัวใจของประชาชน เป็นสถาบันที่เคารพสักการะเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมของปวงชนชาวไทยทุกคน ผู้ใดหรือใครจะมาล่วงเกินพระราชอำนาจไม่ได้

ประวัติศาสตร์ชาติไทยครั้งสมัยโบราณ

คือพระเจ้าตากสินธนรินราช

เป็นลูกจีนไทสองคนสำคัญ

เมื่ออายุเก้าขวบประจวบเหมาะ

ชื่ออาจารย์ทองดีผู้ปรีชา

ครั้งต่อมาได้เป็นมหาดเล็ก

เมื่ออายุสิบห้าล่วงตัดบ่วงมาร

อยู่ได้สามพรรษาท่านลาสิก

ท่านได้รับตำแหน่งแห่งประจำ

ครั้งสมัยเจ้าแผ่นดินเอกทัศน์

พระยาตากครองเมืองตากสมัยนั้น

พวกพม่าโจมตีคราทีแรก

จำเนียรกาลบรรพชนคนสำคัญ

ทรงสามารถกอบกู้ชูเขตชั้น

มารดานั้นชื่อนกเอี้ยงเลี้ยงท่านมา

ได้ติดต่อกับครูรู้คาถา

สอนคาถาเรียนรำจนชำนาญ

ถึงยังเด็กวิชาแก้ตัวกล้าหาญ

เข้าทำการบรรพชารักษารธรรม

รู้ดีนสิกครบถ้วนล้วนคมจำ

ท่านได้ทำความเด่นเป็นสำคัญ

เข้ายกหลวงกระบัตรครองเขตชั้น

ท่านจัดสรรทหารเพื่อจะกู้บ้านเมือง

ท่านตีแตกการรบก็ยังไม่หงบเงื่อง

จนชนชาวข่าวกระบือได้ลือเลื่อง
ให้ชื่อหลวงวิเชียรปรากฏ
อยู่ต่อมาพวกพม่าล้อมธานี
โอบกรุงศรีอยุธยาพม่าครอง
เผาวัดวาอารามอย่างสำราญ
พระเจ้าตากพร้อมพรั่งตั้งเป็นก๊ก
พวกพม่าแยกย้ายตายกระเด็น
ท่านได้ครองสมบัติมาสิบห้าปี
ถูกนำตัวไปประหารผลาญชีวา
ตัวท่านตายเสียแต่ตัวไม่ใช่หรือ
เราเกิดมาที่หลังกันทั้งนั้น
เกิดเป็นไทยไทยต้องรักซึ่งศักดิ์ศรี
อันไตรรงค์ธงสวาทของชาติไทย

ชนชาวเมืองประทานยศศขความดี
เชียวชำนาญการศึกไม่นึกหนี
ท่านได้หนีก็เพราะเจ้าไม่เข้าการ
รับสิ่งของทรัพย์สินทุกถิ่นฐาน
มันทำการทารุณเราเผาทั้งเป็น
จึงได้ยกกองทัพดับทุกข์เชลย
ไทยได้เป็นเอกราชสืบชาติมา
เสียสติเหลือจกจะรักษา
อนิจจาเวรองค์พระทรงธรรม
เฉพาะคุณงามนามชื่อเรายังลืออยู่สนั่น
จงช่วยกันกู้ชาติศาสนาไทย
ถ้าใครบุกรุกถึงที่เราจะหนีไปไหน
ให้โบกไสวด้วยพระพายปลายเสารง

เกล้าน้อย โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนึ่งตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลในเรื่องประวัติและความสำคัญของบุคคลที่ท่านผู้ประพันธ์ต่อชาติไทย คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หรือ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งในบทกลอนกล่าวถึงพระราชประวัติว่าพระนามเดิมชื่อว่า สินพระราชาบิดาเป็นจีนไทฮอง ได้สมรสกับหญิงไทยชื่อ นกเอี้ยง ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในสมัยอาณาจักรธนบุรี พระราชกรณียกิจที่สำคัญในรัชสมัยของพระองค์ คือ การกอบกู้เอกราชจากพม่า โดยขับไล่ทหารพม่าออกจากราชอาณาจักรไทยจนหมดสิ้น และยังทรงทำสงครามตลอดรัชสมัยเพื่อรวบรวมแผ่นดินซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของขุนศึกก๊กต่าง ๆ ให้เป็นปึกแผ่น พระองค์ยังทรงมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูประเทศในด้านต่าง ๆ ให้กลับคืนสู่สภาพปกติหลังสงคราม ทรงส่งเสริมสร้างด้านเศรษฐกิจ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม และการศึกษา เป็นต้น

เมืองไทยเมืองพุทธเป็นจุดหมายทาง
ยิ่งพระท่านว่านานาจิตตัง
เดียวจาวเดียวจาวเป็นข่าหลายที
ไต่ที่ไม่ศึกที่มาทำอูจาด
พระดีฉานไหวไม่ได้แค้นเคือง

ข่าวมจีนข่าไม่อยากให้มี
แต่ถูกพระสงฆ์บางองค์กะผี
ทำพระดีดีให้บัดสีทั้งเมือง
อย่าทำอูบาทว์ให้รูดผ้าเหลือง
เพราะเรื่องพันนี้มันอยู่บุคคล

เกล้าน้อย โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนึ่งตะลุงข้างต้น ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลที่สะท้อนในเรื่อง พระสงฆ์ที่พุทธธรรมมีกรรมลมหามีความประพดิสกปรก น่ารังเกียจ ปกปิดกรรมชั่ว แต่ปฏิญาณว่า เป็นสมณะ ไม่ประพดิตพรหมจรรย์แต่ปฏิญาณว่าประพดิตพรหมจรรย์

คบเพื่อนคบได้ไม่ว่าชายหญิง	แต่บางสิ่งต้องใครครวญถ้วนถึ
คบกับมิตรแท้เข้าชี้แนะทางดี	คบเพื่อนอภัยเข้าชี้ทางเลว
จับกลุ่มสุมหัวรวมตัวที่มีดี	นั่งสูบหืดฟันชวนกันลงเหว
อย่าเอาตัวอย่างหนทางที่เลว	อย่าเหลวตามเขาอย่าเอาเขียงอย่าง

เคล้าน้อย โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

ทำดีทำยากชั่วหากทำง่าย	รักนักรักหน้ายั้งให้ถอยถด
คบดีไม่ว่าเธออย่าคบคด	คบเพื่อนอย่าปดออมอดเอื้อนอัด
ข้างสารจูเหาะเข้าเก่าเมียรัก	อย่าไว้ใจเชื่อสนิทคิดหลัด
สุรานารีพาชีกีฟ้าบัตร์	เจ้าจงบัญญัติหลีกถัดอย่าคบ
หนึ่งทิศสามษาสุคาสามตัว	ท่านให้กลัวพาตัวหลีกหลบ
มิตรสี่ชนิดเจ้าอย่าคิดคบ	พ่อปรารบถ้าเธอคบเป็นทุกข์
มิตรห้าประจบคบกันไม่ได้	มันชวนเสียวหายชั่วร้ายไม่สุข
ชวนอุกชวนลักกรักชั่วกั้วทุกข์	ให้เราเห็นคุณสุขอัปรา
พ่อสอนจงจำเป็นคำถาวร	ฟังคำพ่อสอนเป็นอนุสรณ์ลูกหนา

เคล้าน้อย โจรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2560)

จากการวิเคราะห์บทหนึ่งตะลุงข้างต้น ทั้ง 2 บท ทำให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลที่สะท้อนในเรื่องการคบมิตรมาเป็นเพื่อน ความเป็นเพื่อนนอกจากกินเที่ยวเฮฮา สร้างความสนุกสนานในชีวิตแล้วยังต้องเป็นผู้นำชีวิตของเราไปในทางที่ดีด้วย ถ้าสนุกสนานจนขาดสติ ชักชวนกันไปแต่ในทางที่ไม่ดีคงไม่เรียกว่าเพื่อนแท้หรือมิตรแท้ ความหวังดีของเพื่อนต้องไม่ต่างอะไรจากคนในครอบครัว ซึ่งอยากเห็นเราทำดีและได้ดีจากสิ่งที่ทำ แต่หากชวนทำเรื่องแย่ ๆ เป็นประจำแสดงว่าความสำเร็จในชีวิตอาจไม่ได้มีผลต่อความรู้สึกเขา และเขาก็เป็นแค่เพื่อนที่หาความสุขจากตัวคุณเท่านั้น

หนังสือเคล้าน้อย โจรจนเมธากุล ศิลปินพื้นบ้านผู้เป็นทรัพยากรบุคคล เป็นกรณีปัญหาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน ยังเป็นบุคคลที่ส่งผลให้การสืบสานวัฒนธรรมบรรลุปเป้าหมายโดยส่งผ่านในรูปแบบของการแสดงหนังตะลุงที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมภาคใต้ออกมาจากบทกลอนเกิดเป็นคุณูปการต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ มีกระบวนการ คือ

สร้างคลังข้อมูล หนังสือสั้นๆ โรจนเมธากุล เป็นนักแสวงหา ศึกษา สืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นความเป็นพื้นบ้านภาคใต้ โดยการอยู่กับชุมชน นำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนภาคใต้ มาถ่ายทอดผ่านการแสดงหนังตะลุง

เพิ่มพูนปัญญา โดยการเป็นนักอ่าน คิด วิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ จากหลาย ๆ แหล่งข่าว มาถ่ายทอดการแสดงหนังตะลุงให้เหมาะสมกับบริบทพื้นบ้านภาคใต้

ประสาทวิชาการ หนังสือสั้นๆ โรจนเมธากุล แสดงหนังตะลุงโดยนำผลงานวิชาการจากสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นภาคใต้แล้วส่งผ่านการแสดงพื้นบ้านหนังตะลุง

สืบสานสู่ชุมชน หนังสือสั้นๆ โรจนเมธากุล ได้นำข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภาคใต้ มาประยุกต์เป็นเนื้อหาของเรื่องหนังตะลุง และส่งผ่านทางบทกลอนหนังตะลุง นอกจากผู้ชมจะได้รับความบันเทิงแล้วยังได้ความรู้ คติโลก คติธรรม เพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง “การศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง” นี้เป็นกรณีศึกษาเฉพาะกรณีของหนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2555 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุงที่ได้รับความนิยม โดยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ พร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ปากพนัง หัวไทร และเชียรใหญ่ ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มนายหนังตะลุงที่เป็นลูกศิษย์ของหนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล ขาหนังตะลุง หรือกลุ่มผู้ชมประจำที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และผู้ใกล้ชิด การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความแม่นยำและความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า พร้อมกันนั้นได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบย้อนกลับและการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อค้นพบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผล

1. ชีวิตหนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล ศิลปินหนังตะลุงแห่งทุ่งกระเจ็ด ลุ่มน้ำปากพนัง ผู้สืบสานหนังตะลุง สายหนังสีชมพู ศิลปินหนังตะลุงเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นหนังตะลุงที่มี แก้ว - ทอง เป็นตัวตลกเอกประจำคณะ และนายหนังตะลุงเกือบทุกคณะของจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังคงสืบทอดอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน หนังเคลื่อนน้อย โจรจนเมธากุล แสดงหนังตะลุงผสมสาระความรู้ควบคู่ความบันเทิงให้กับสังคมได้รับสารที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการแสดงหนังตะลุง นอกจากนั้นยังได้ทราบถึงบริบทอื่น ๆ เกี่ยวกับศิลปินหนังตะลุงและได้อนุสติในการดำรงชีวิตอีกหลายด้าน เช่น

1.1 ความมุ่งมั่น จริงจัง และจริงจัง ในสิ่งที่พึงปรารถนา สามารถนำไปสู่ความสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้ไม่ยาก หนังเคลื่อนน้อย ท่านสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา และฝึกหัด ปฏิบัติจริง เรื่องหนังตะลุงมาแต่เยาว์วัย อย่างจริงจังและยั่งยืน จนเป็นศิลปินหนังตะลุงยอดนิยม รับชันทมหากันไม่รู้จักจบสิ้น อาชีพศิลปินหนังตะลุงได้สร้างความสำเร็จให้ครอบครัวมีความสุข มีกินมีใช้ ลูกได้ศึกษาจนสำเร็จทุกคน

1.2 การมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในกตัญญูทเวที เชิดชูค่าของคน และครองตน เป็นผู้นำคณะที่สง่างาม เป็นอาภรณ์อันประเสริฐ ที่ช่วยเสริมส่งให้หนังเคล้าน้อยนั่งอยู่ในใจผู้คนได้ ตลอดการ ชีวิตหนังเคล้าน้อยมีวัตรปฏิบัติอันสง่างามนำศรัทธาตั้งกล่าวแล้ว เขายังเป็นศิลปินที่ผู้คน รอบข้างทั้งที่เป็นวงศาคนญาติ ลูกคู่ ครูอาจารย์ ศิษยานุศิษย์ เพื่อนพ้องน้องพี่ และขาหนังตะลุง ยังคงศรัทธา เคารพนับถือ กล่าวขวัญชื่นชมถึงหนังเคล้าน้อย โจรนเมธากุล トラบเท่าทุกวันนี้

ภาพลักษณ์อันสง่างามของศิลปินหนังตะลุง เคล้าน้อย โจรนเมธากุล ศิลปินผู้ยิ่งใหญ่ แห่งวงการหนังตะลุง ยังอยู่ในความทรงจำของผู้คนหลายวงการอย่างไม่ลืมเลือน เพราะหนังเคล้าน้อย เป็นกระบอกบานสำคัญที่ส่องให้เห็นภาพชีวิตของศิลปินที่ทรงคุณค่าอันควรแก่การอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม สืบสานให้เยาวชนได้รับสาระ ประโยชน์อันยิ่งใหญ่ในมิติหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้าน เมืองนครศรีธรรมราช สืบต่อไปตราบนานเท่านาน

2. ผลงานหนังเคล้าน้อย โจรนเมธากุล บทกลอนที่ใช้แสดงมีที่มาจากหลายแหล่ง คือ ได้จากหนังสือบ้าง ศิลปินรุ่นพี่บ้าง คัดแปลงจากหนังตะลุงชื่อดังบ้าง เช่น จากหนังแก้ว เสียงทอง หนังสือพื้นบ้าน บัวทอง และหนังสือ กิ่งทอง นอกจากนี้ยังมีนักแต่งนิยายหนังตะลุงเขียนให้แสดงบ้าง อาทิ นายสงวน มีสุทธิ เป็นศิลปินที่สร้างสรรค์นิยายและบทกลอนหนังตะลุงคนสำคัญให้กับ หนังเคล้าน้อย นิยายหนังตะลุงที่หนังเคล้าน้อย โจรนเมธากุล ชอบแสดงมักเป็นเรื่องจ๊ก ๆ วงศ์ ๆ อิงธรรมชาติ ให้สาระและบันเทิงซึ่งสอดแทรกบริบทของสังคมปักษ์ใต้ทั้งเรื่องการแสดง เพราะเกิดจาก ภาพที่หนังเคล้าน้อย ได้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมทุกด้าน ในการดำเนินชีวิตของคนทุกชนชั้นในสังคมภาคใต้ เรื่องที่แสดงบ่อยครั้งเช่น กรรมของแม่ กาลี ยุคเหนือพิภพ ธรรมเนียมกันแสง น้ำใจราชา สีกราชินี ฝืนล้างแค้น

การแสดงหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โจรนเมธากุล นอกจากจะแสดงโรงเดียว และประชันโรงเหมือนอย่างศิลปินหนังตะลุงคณะอื่น ๆ แล้ว หนังเคล้าน้อยยังได้รับเกียรติอย่างสูง จากวงการภาพยนตร์ไทยให้ร่วมแสดงหนังของบริษัท ศิวารมย์ภาพยนตร์ ให้ท่านแสดงภาพยนตร์ เรื่องวังเสือกคู่กับมิตรชัย บัญชา และเพชรรา เขารายฤทธิ์ เป็นคู่พระนางที่โดดเด่นที่สุดในวงการ ภาพยนตร์ไทยในยุคนี้ ศิลปินหนังตะลุงและรูปหนังตะลุงได้ปรากฏอยู่ในวงการภาพยนตร์ไทย อย่างจงใจ สมเกียรติ สมศักดิ์ศรี โดยมีหนังเคล้าน้อย โจรนเมธากุล ศิลปินหนังตะลุงลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นตัวแทน

ลักษณะการแสดง หนังเคล้าน้อยได้หยิบยกเอาเหตุการณ์ที่สะท้อนวัฒนธรรมปัจจุบัน ในสมัยนั้นมาเป็นบทกลอน บทสนทนา และเป็นมุขตลก สอดแทรกในนิยายหนังตะลุง ทำให้ผู้ชม ได้เป็นอย่างดี หนังเคล้าน้อยจึงเป็นศิลปินที่นั่งในใจของขาหนังตะลุงได้นานแสนนาน ดูแล้วดูอีก ก็ไม่รู้เบื่อ รางวัลมากมายหลายอย่างนับครั้งไม่ถ้วนที่หนังเคล้าน้อยได้รับ เช่น รางวัลถ้วยทองคำ

ข้างเผือกงาทอง โล่ทองคำ ถ้วยทองคำ และเทวดาทองคำ เป็นต้น ราววัดและการกล่าวขวัญเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าผลงานการแสดงของหนังเคล้าน้อยมีคุณค่าต่อสังคมและชุมชนภาคใต้ ตลอดจนบทกลอนหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล มีคุณค่ายิ่งเพราะได้ภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ทางวัตถุและวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมนามธรรม

อภิปรายผล

ภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง กรณีศึกษา หนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของบทกลอนหนังตะลุงตั้งแต่ประเภทของบทกลอน เนื้อหา การประพันธ์ รูปแบบ และโครงสร้าง โอกาสที่ใช้บทกลอนให้สัมพันธ์กับตัวละครและนิยายหนังตะลุง ท่วงทำนองการขับบทกลอน รูปแบบคำประพันธ์ โดยวิเคราะห์ผ่านแนวคิดเรื่องความจริง สำนวนกับความเป็นส่วนตัว เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ตีความวรรณกรรม ซึ่งได้มาจากงานที่ชื่อว่า Story and History ของวิลเลียมเรย์ (เกศินี จุฑาวิจิตร. 2550 : 23 - 26) นักวิชาการทางด้านวรรณกรรมที่ศึกษาโครงสร้างของวรรณกรรม พบว่า ในโครงสร้างเชิงสารัตถะและโครงเรื่องของวรรณกรรม โดยส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องส่วนตัวของผู้เขียนกับประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดเป็นคุณค่าต่อชุมชนและสังคม ผู้ฟังจะเกิดอารมณ์สะท้อนใจและเกิดจินตนาการที่สะท้อนให้เห็นค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี คติสอนใจ สภาพความเป็นอยู่ หรือวิถีชีวิตของคนในสังคม ชุมชน และท้องถิ่น นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ชี้แนะด้านคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกคติธรรมทางพระพุทธศาสนา จาริตประเพณี ปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมหลากหลายประเภท รวมทั้งทรรศนะ และโลกทัศน์ด้านต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น โดยการถ่ายทอดผ่านบทกลอนของหนังตะลุงซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

บทกลอนที่หนังเคล้าน้อยใช้ในการละเล่นหนังตะลุงเป็นกลอนสด (มุตโต) โดยนำเอาเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชนบทภาคใต้มาแสดง ผู้วิจัยใช้หลักทฤษฎีการวิเคราะห์ตีความวรรณกรรมข้างต้นเป็นเครื่องช่วยในการวิเคราะห์บทหนังตะลุงของหนังเคล้าน้อย และได้ใช้ข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคล ข้อมูลความคิดเห็นของนายหนังตะลุงซึ่งเป็นลูกศิษย์ผู้ใกล้ชิด และผู้ชม (ขาหนัง) หนังเคล้าน้อย มากำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทำให้ทราบถึงภาพสะท้อนวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชนบทภาคใต้ ซึ่งหนังเคล้าน้อยนำมาสร้างเป็นบทกลอนสะท้อนภาพเรื่องราวของขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนถึงการครองชีพเพื่อความอยู่รอด เรื่องศาสนา ความกตัญญู เรื่องคุณธรรมจริยธรรม เรื่องการสอนจากสำนวนสุภาษิตและคำพังเพย เรื่องการศึกษาหาความรู้ และความขยันหมั่นเพียร สภาพสังคมในยุคนั้น และเรื่องความรักชาติรักแผ่นดิน ทำให้ผู้อ่าน

เกิดความรู้สึกนึกคิดประพุดิตนอย่างถูกต้อง ไม่ฝิดจารีตประเพณีหรือศีลธรรม ซึ่งหนังเคล้าน้อย ได้ถ่ายทอดผ่านบทกลอนสดในการแสดงหนังตะลุงที่เป็นภาพวิถีชีวิตจากการแสดงออกของคน ในชนบทภาคใต้ ถ่ายทอดเรื่องราวให้เห็นวิถีชีวิต ดังที่ สุธิวงษ์ พงศ์ไพบุลย์ (2528 : 6 - 7) กล่าวว่า สารัตถะทั้งปวงเป็น ไปด้วยความบริสุทธิ์ ตามแต่ระดับภูมิปัญญาและทรรศนะของนายหนังตะลุง เพียงผู้เดียว ใช้ชีวิตทรรศน์และโลกทรรศน์ที่ไร้มายา แต่มีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้ชมได้ทุกแง่มุม ทั้งทางโลกและทางธรรม ทั้งที่เป็นจริงและที่เป็นเรื่องจินตนาการ บางครั้งยังเอาที่สำคัญผิดไว้ด้วย โดยไม่ต้องคิดว่าจะถูกหรือผิด เพราะเจตนาที่นายหนังตะลุงนำมาแสดงออกเป็นเพียงความบันเทิงใจของผู้ชมเป็นสำคัญ เมื่อยุติการเล่นหนังตะลุงแล้วใครจะนำไปคิดไปใช้อย่างไรหรือไม่มีใช้สิ่งที่ นายหนังตะลุงจะเก็บมาเป็นข้อจำกัดการแสดงออกของตน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เนื่องด้วยสภาวะการณ์ในปัจจุบันที่วงการหนังตะลุงต้องเผชิญกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป ทำให้นายหนังตะลุงทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ การแสดงเพื่อความอยู่รอด จำเป็นต้องรับเอาวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในเนื้อหาของการแสดง จนบางครั้งพบว่ามีกรนำมาใช้มากเกินไปจนสูญเสียศิลปะดั้งเดิม โดยส่วนใหญ่่มักเกิดขึ้นในขณะ หนังตะลุงรุ่นใหม่อายุน้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดประชุมเสวนา เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคความไม่พอดีที่เกิดขึ้น เสนอหนทางในการนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้โดยที่ ไม่ทำให้ของเดิมเสียหาย

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การแสดงหนังตะลุงทั้งในเชิงวิชาการและปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้นายหนังตะลุงรุ่นใหม่ได้รู้จักคุณค่า ของศิลปะพื้นบ้าน มีความรู้และเข้าใจแก่นแท้ของการแสดงหนังตะลุง เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ในทิศทางที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 การเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับบทกลอนหนังตะลุงที่สะท้อนภาพวัฒนธรรม ภาคใต้ยังปรากฏไม่มากนัก ควรมีการศึกษาศึกษาในเชิงลึกต่อไป

2.2 ควรศึกษาภาพสะท้อนผ่านบทกลอนหนังตะลุงในด้านต่าง ๆ ให้เห็นภาพรวม ของทุกมิติวิถีการดำเนินชีวิตของคนในภาคใต้ ไม่แต่มีมิติทางวัฒนธรรมเท่านั้น

2.3 งานวิจัยเรื่องการศึกษภาพสะท้อนวัฒนธรรมภาคใต้ผ่านบทกลอนหนังตะลุง : กรณีศึกษาหนังเคลื่อน้อย โรจนเมธากุล เนื้อหามุ่งเน้นศึกษาบทกลอนของหนังเคลื่อน้อย นายหนังตะลุง แถบลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาองค์ความรู้ของนายหนังตะลุง ท่านอื่นที่ทรงคุณค่าทางภูมิปัญญาในทุกมิติความรู้ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้เพิ่มเติม เพื่อจะได้ เผยแพร่องค์ความรู้และบันทึกภูมิปัญญาของปราชญ์แผ่นดินต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2554). ศิลปินแห่งชาติพุทธศักราช 2553.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). วัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา.
กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2550). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม.
- เกษม ขนบแก้ว. (2532). วิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตระกูลของ พ่วง บุษรรัตน์. วิทยานิพนธ์
ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกษม ขนบแก้ว. (2536). บทเกี่ยวจอนั่งตระกูล. สงขลา : ภาควิชาภาษาไทย. คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์. วิทยาลัยครูสงขลา.
- เกษม ขนบแก้ว. (2538). บทปราชญาบทหนึ่งตระกูล. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- เกษม ขนบแก้ว. (2540). การศึกษาภูมิปัญญาที่ปรากฏในบทหนึ่งตระกูล ของหนังสือเสียงแก้ว.
สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- เกษม ขนบแก้ว. (2544). การวิเคราะห์ภูมิปัญญาการใช้กลบท คำภาษาไทยถิ่นใต้ ส่วนวนไทย
ที่ปรากฏในบทหนึ่งตระกูลของหนังสือ อรมต. โปรแกรมวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- เกษม ขนบแก้ว. (2544). แล้วได้ไหมศิลปกรรมครั้งที่ 5 สานฝันเสียงลีลาหนึ่งตระกูล. สงขลา :
โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา
- จรัส ขั้วขวัญ. (2527). บทบาทหนึ่งตระกูลต่อชุมชนภาคใต้ เชิดชูเกียรติ นายอิม จันทรชุม.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- จรัส ชูชื่น และคณะ. (2546). “ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในหนึ่งตระกูล,” วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1 (1), 92 - 103.
- จรรยา หยุทอง. (2559). “การปรับตัวของหนึ่งตระกูลในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง,” วารสาร
รัฐมิแหล. 37 (3).
- ชวน เพชรแก้ว. (2526). ชีวิตไทยปักษ์ใต้. นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- ชวน เพชรแก้ว. (2527). ร้อยกรองสมัยใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช : วิทยาลัยครู
นครศรีธรรมราช.

- ชวน เพชรแก้ว. (2527). วรรณกรรมหนึ่งตระกูล. สงขลา : สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.
- ชวน เพชรแก้ว. (2529). วรรณกรรมหนึ่งตระกูล. สุราษฎร์ธานี : มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- ชวน เพชรแก้ว. (2537). บทอัครรรย (บทสมห่อง) ของหนึ่งตระกูล. นครศรีธรรมราช : ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยนครศรีธรรมราช.
- ชวน เพชรแก้ว. (2543). หนึ่งตระกูลในประเทศไทย. สุราษฎร์ธานี : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ชวน เพชรแก้ว. (2548). หนึ่งตระกูลในประเทศไทย. สุราษฎร์ธานี : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- คูสิต หวันเหลี่ยม. (2553). พลวัตทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม. 14 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- คูสิต รักษ์ทอง. (2539). การอนุรักษ์และพัฒนาหนึ่งตระกูลตามทฤษฎีของนายหนัง. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิด อยู่โพธิ์. (2522). โขนหนัง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : กองสังคีตกรรมศิลปะการ.
- เชียรชัย พันซ์คง, ศิริวัณษ์ จานทอง และสุชาดา สุวรรณจำ. (2554). การบูรณาการการแสดงหนึ่งตระกูลกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา หนึ่งตระกูลนครินทร์ ชาทอง. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นครินทร์ ชาทอง. (2532). ศิลปะการแสดงหนึ่งตระกูลในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นำชัย สุกฤกษ์ชัยสกุล. (2557). การพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมตามค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- นิยพรรณ (พลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : เอ็กเปอร์เน็ท.
- บัญชา อาษากิจ. (2556). ดนตรีการประกอบการแสดงหนึ่งตระกูล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประพันธ์ สุวรรณมณี. (2543). ศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ : ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- ปองทิพย์ หนูหอม. (2531). ว้ายงูและ : ศิลปะการเล่นเงาของภาคใต้. ยะลา : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ปัญญา อาษากิจ. (2556). ดนตรีประกอบการแสดงหนึ่งตระกูล. นครศรีธรรมราช.

- เปรมรัศมี ธรรมรัตน์ และ ชีรศักดิ์ อุ่่นอารมณฺ์เลิศ. (2553). “การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและ การดำรงอยู่ของศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษาหนังใหญ่วัดขนอน,” วารสาร ศิลปการศึกษาศาสตร์. 1 (2), 140 - 152.
- รัฐบาลไทย. (2539). หนังสือมหกรรมหนังตะลุงเทิดพระเกียรติ เถลิง ศิริราชสมบัติครบ 50 ปี. กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.
- พจนารถ แสงประดับ. (2550). ชีวประวัติและผลงานวรรณกรรมเพลงบอก ของสร้อย เสียงเสนาะ. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พรทิพย์ มหันตมรรค. (2544). ศึกษาชีวประวัติและผลงานด้านโนราของโนรายก ชูบัว. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2554). คติธรรมแห่งชีวิต. นครปฐม : พิมพ์ธรรมิก.
- พระมหาอนุรักษย์ อภิรฤโก. (2551). หนังตะลุงกับการเผยแพร่ธรรมะแก่ประชาชน : กรณี หนังตะลุง คณะสุรเชษฐ์ บ้านเทิงศิลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิทยา บุษรรัตน์. (2541). วรรณกรรมเพื่อการแสดงหนังตะลุงในสาธารณกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 14. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสาธารณกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- พิทยา บุษรรัตน์. (2551). ทะเลสาบสงขลา : ครร โภทรแห่งหนังตะลุงและโนรา. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิทยา บุษรรัตน์. (2553). วัฒนธรรมไทย (ภาคใต้). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.).
- ไพโรจน์ ทองวัน. (2553). หนังตะลุง. ภาควิชาศิลปไทย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มณธิรา ตาเมือง. (2554). วาทกรรมคำลือของครูทวี เทียงแท้ : ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดง ด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2539). วรรณกรรมวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2525). ศิลป์น่ารู้ในสองศตวรรษ. กรุงเทพฯ : ปานยา.
- วิมล คำศรี. (2549). “ภาพลักษณ์เกี่ยวกับสตรี : กรณีศึกษาจากบทหนังตะลุง,” วารสารเดือนสิบ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 5 (16), 18 - 22.
- วิมล คำศรี. (2549). หนังตะลุงชั้นครูคู่มือเมืองนครศรีธรรมราช (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช : โรงพิมพ์พิมพ์พรีนติ้ง.

สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. องค์ปฐมเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย.

ม.ป.ท.

สมัย สุทธิธรรม. (2550). หนังสือสารคดี ชุดตามรอยอดีต. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.

สิทธิ พินิจภูวดล. (2545). ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2528). “บทบาทของหนังสือในปัจจุบัน,” ทักษิณคดี. 2 (1), 6 - 8.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2529). “การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้”. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้

เล่มที่ 7. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีวิโรฒ สงขลา.

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2529). หนังสือ. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

โสภา สมเขาใหญ่. (2538). ชีวิตและผลงานวรรณกรรมหนังสือของหนังสือพิมพ์ โชนน.

สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.

สุรินทร์ ทองทศ. (2557). “ศึกษากระบวนการถ่ายทอดแนวคิดของหนังสือชาติ ทรัพย์สิน ศิลปินแห่งชาติ

กับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชผ่านศิลปะการแสดงหนังสือ,”

วารสารคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 8 (2),

41 - 46.

อรทัย พรหมเทพ. (2553). “การเรียนรู้ของผู้แสดงหนังสือเพื่อดำรงอยู่ของหนังสือในสังคม

ทันสมัย,” วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 2 (1), 58 - 67.

อัศวิน ศิลปะเมธากุล. (2552). “ศึกษาการละเล่นหนังสือในภาคใต้เพื่อพัฒนาการละเล่นร่วม

สมัย,” วารสารวิทยบริการ. 20 (1), 18 - 27.

อุดม จุมพลหล้า. (2549). วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของคนไทยแถบลุ่มน้ำโขง

ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

อุดม หนูทอง. (2531). ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้. สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์.

อุดม หนูทอง. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ (เล่ม 8). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อุดม หนูทอง. (2545). แลได้ไหมศิลปกรรม ครั้งที่ 5 สานฝัน เส้นเสียง ลีลาหนังสือ. สงขลา :

โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

บุคลากร

บุคลากรกรม

เกล้า โรจนเมธากุล (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 1054 หมู่ที่ 2 ตำบลเหนือคลอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. เมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2558.

ปฐม มุสิกะ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดหน้าพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2560.

ปัญญา รัตนบุรี (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 9 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2558.

มัญญู สังข์ทอง (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 6/7 ถนนรถไฟสาย 3 เทศบาลชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2558.

วรพจน์ บุญญา (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดหน้าพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2560.

วีระ งามขำ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดหน้าพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2560.

สมบูรณ์ พรหมเมือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 3 ตำบลนาโพธิ์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2558.

สามารถ งามขำ (ผู้ให้สัมภาษณ์). ปรีนทร์ รัตนบุรี (ผู้สัมภาษณ์). ที่วัดหน้าพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช. เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2560.

ภาคผนวก

ภาพที่ 1 นายเคล้า โรจนเมธากุล ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2555 (กลาง) นายปฐม มุสิกะ (ขวา)
นายปรินทร์ รัตนบุรี ผู้วิจัย (ซ้าย)
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2560)

ภาพที่ 2 นางเคล้าน้อย โรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) ทำพิธีกรรมการแก้สินบนหนังตะลุง
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 7 กันยายน 2560)

ภาพที่ 3 หนังเคล้าน้อย โรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) แสดงหนังตะลุง
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2559)

ภาพที่ 4 หน้าเคล้าน้อย โรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ) แสดงหนังตะลุง
และนายปรินทร์ รัตนบุรี (ผู้วิจัย) สัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561)

ภาพที่ 5 หน้าเคล้าน้อย โรจนเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ)
และนายปรินทร์ รัตนบุรี (ผู้วิจัย) สัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2561)

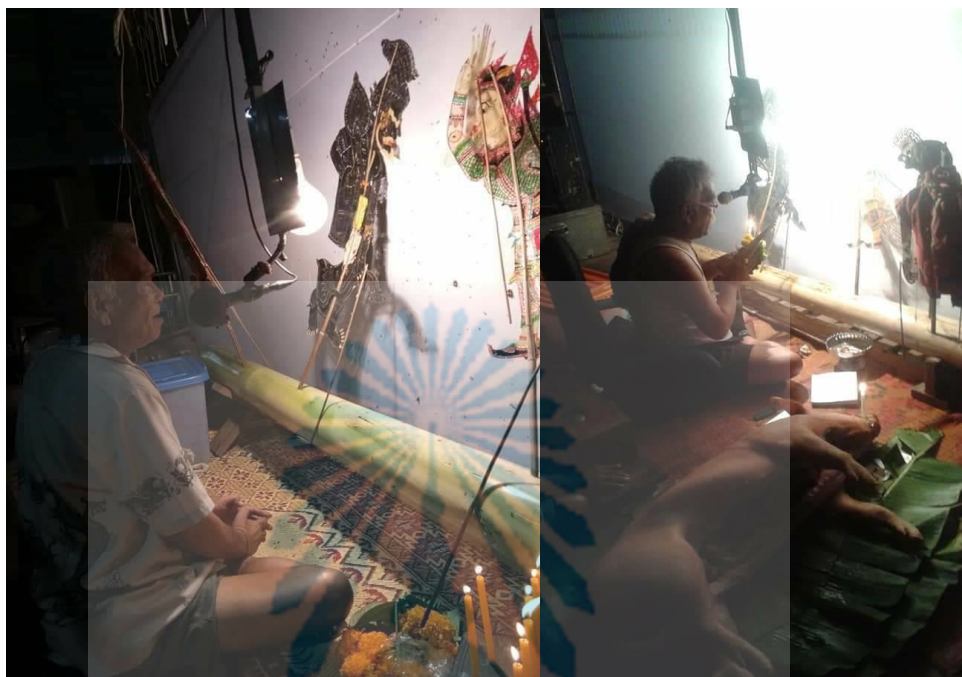
ภาพที่ 6 หนังสือเล็กน้อย โจรินเมธากุล (ศิลปินแห่งชาติ)
และคณะลูกศิษย์ ร่วมโครงการเป่าปี่ดี ทับกลอง และฝีกนายหนังตะลุง
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2560)

ภาพที่ 7 หนังสือปฐม อ้ายลูกหมี่
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2560)

ภาพที่ 8 หน้งปฐุม อ้ายลูกหมี แสดงเปิดโครงการเป่าปี่ ดิทั้บกลอง
และฝีกนายหน้งตะลุง
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมือวันที่ 20 เมษายน 2560)

ภาพที่ 9 หน้งปฐุม อ้ายลูกหมี แสดงหน้งตะลุงเพื่อแก้สึนบน
(ที่มา : ปริญทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมือวันที่ 3 ตุลาคม 2559)

ภาพที่ 10 หน้งปฐุม อ้ายลูกหมี (กลาง) หน้งเบงค้ อ้ายลูกหมี (ขวา)
นายปริญทร์ รัตนบุรี (ซ้าย) ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบมีส่วร่วมในการทำพิธีกรรมบูชาครู
(ที่มา : ปริญทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมือวันที่ 22 กันยายน 2559)

ภาพที่ 11 หนังวีระ ลูกทุ่งบันเทิง (ศ.เกล้าน้อย)
(ที่มา : ประินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2559)

ภาพที่ 12 หนังวรรณ เชียงทอง
(ที่มา : ประินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2559)

ภาพที่ 13 เพลงบอกสนใจ ศรีอุทอง (เพลงบอกด้วยพระราชทานฯ)
ให้สัมภาษณ์เรื่องบทกลอนของหนังสือเล่มนี้ โรจนเมธากุล แก่ผู้วิจัย
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2559)

ภาพที่ 14 หนังสือลูกหมี สวงนศิลป์ (ซ้าย) นายมณูญ สังข์ทอง (ขวา)
นายปรินทร์ รัตนบุรี (กลาง) ผู้วิจัยสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2560)

ภาพที่ 15 นายมนูญ สัจจาทอง ผู้ให้สัมภาษณ์
(ที่มา : ปรินทร์ รัตนบุรี. ถ่ายเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นายปรินทร์ รัตนบุรี
วัน เดือน ปีเกิด	15 ธันวาคม 2534
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	98 หมู่ที่ 9 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธีฯ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2557	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2561	หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

